

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU STALOWOWOLSKIEGO NA LATA 2017 – 2023

STALOWA WOLA, PAŹDZIERNIK 2017 R.

Wstęp

Strategia Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2023 stanowi jeden z najistotniejszych dokumentów opracowywanych na szczeblu samorządu powiatowego.

Samorząd powiatu stalowowolskiego pracując nad zapisami Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2023 skłania się w kierunku realizacji następujących przesłanek:

- uspołnienie dokumentu strategicznego powiatu z aktualnymi zapisami dokumentów strategicznych na szczeblu regionalnym i krajowym;
- usystematyzowanie zmian zachodzących w powiecie stalowowolskim i jego otoczeniu;
- konieczność podążania za potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców naszego powiatu, zapewniającymi lepszą jakość życia.

Realizacja zawartych w dokumencie opisanych zaleceń ma przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców naszego powiatu. Dokument ten uwzględniając długookresowe efekty zmian we wskazanych obszarach życia, w których zauważalne są największe problemy oraz w tych, gdzie istnieją niewykorzystane potencjały stanowi podstawę efektywnego zarządzania powiatem.

Układ dokumentu opiera się na wskazanych elementach:

- zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie regionu, kraju, a także z dokumentami funkcjonującymi w różnych sferach działań;
- diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu stalowowolskiego;
- analiza SWOT;
- wizja i misja powiatu;
- cele strategiczne służących jej osiągnięciu z określonymi celami/zadaniami operacyjnymi;
- system monitoringu, ewaluacji i zarządzania dokumentem.

Metodologia prac nad Strategią

Dokument strategii został wypracowany w sposób uspołeczniony – z udziałem mieszkańców powiatu stalowowolskiego.

W okresie od kwietnia do maja 2017 r. przeprowadzone były otwarte badania ankietowe z udziałem mieszkańców gmin wchodzących w skład powiatu stalowowolskiego, przedsiębiorców oraz radnych i pracowników jednostek samorządu powiatowego na szczeblu kierowniczym, którzy to wypowiedzieli się w zakresie oceny poszczególnych obszarów życia; wskazywali obszary problemowe i mocne strony jednostki terytorialnej oraz wyartykułowali oczekiwania interwencji na najbliższe lata.

Przeprowadzono dwa warsztaty strategiczne z udziałem radnych powiatu stalowowolskiego oraz przedstawicielami jednostek samorządu powiatowego.

Do diagnozy społeczno-gospodarczej wykorzystano informacje i dane uzyskane ze Starostwa Powiatowego, jego jednostek organizacyjnych, danych statystycznych GUS, wyników badań ankietowych. Analiza SWOT oraz cele i kierunki działań/interwencji są efektem pracy osób uczestniczących w warsztatach strategicznych, opartej na wynikach badań ankietowych oraz danych zgromadzonych w części diagnostycznej. Zaproponowany system monitoringu ma na względzie realizację zadań ustawowych i kompetencje samorządu powiatowego oraz weryfikację przyjętych do realizacji zadań/interwencji. Samorząd powiatowy działa w szerszym otoczeniu, a wdrażana przez niego strategia jest spójna i wpisuje się w zapisy dokumentów strategicznych o zasięgu wojewódzkim, krajowym i europejskim.

Harmonogram prac:

1. Analiza dokumentów.
2. Badania ankietowe.
3. Warsztaty strategiczne z udziałem radnych i przedstawicieli JST szczebla powiatowego.
4. Projektowanie strategii rozwoju powiatu stalowowolskiego na lata 2017-2025:
  - 4.1. Określenie struktury planistycznej dokumentu.
  - 4.2. Wypracowanie wersji roboczej dokumentu.
5. Konsultacje społeczne roboczej wersji dokumentu - forma – publiczne wezwanie do zgłaszania opinii (pisemne zgłoszenia formularza pocztą e-mail, pocztą tradycyjną, wypowiedzi na forum dyskusyjnym lub inne aplikacje – forma do wyboru).
6. Opiniowanie dokumentu przez Komisję Rady Powiatu.
7. Opracowanie dokumentu końcowego.
8. Uchwalenie Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego.

Działanie	Czas wykonania
Analiza dokumentów.	kwiecień - sierpień
Badania ankietowe.	kwiecień - maj
Warsztaty strategiczne z udziałem radnych i przedstawicieli JST szczebla powiatowego.	maj - wrzesień
Projektowanie strategii rozwoju powiatu stalowowolskiego na lata 2017-2025 : - określenie struktury planistycznej dokumentu, - wypracowanie wersji roboczej dokumentu.	wrzesień
Konsultacje społeczne roboczej wersji dokumentu - forma – publiczne wezwanie do zgłaszania opinii (pisemne zgłoszenia formularza pocztą e-mail, pocztą tradycyjną, wypowiedzi na forum dyskusyjnym lub inne aplikacje– forma do wyboru).	kwiecień
Opiniowanie dokumentu przez Komisję Rady Powiatu.	
Opracowanie dokumentu końcowego.	
Uchwalenie Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego.	

Diagnoza społeczno-gospodarcza powiatu stalowowolskiego.

POŁOŻENIE, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY, POWIERZCHNIA.

Powiat stalowowolski jest najbardziej wysuniętym na północ powiatem Podkarpacia. Leży na styku trzech województw: podkarpackiego, świętokrzyskiego oraz lubelskiego. Graniczy od południa z powiatem kolbuszowskim, od zachodu z nizańskim oraz janowskim, od północy z krańickim i sandomierskim, a od zachodu z powiatem tarnobrzeskim.

Mapa 1. Powiat Stalowowolski na tle podziału administracyjnego województwa.

Powiat powstał na mocy ustawy o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 roku, a w swoim obecnym kształcie istnieje od 1 stycznia 1999 roku.

W skład powiatu stalowowolskiego wchodzi:

- Bojanów – gmina wiejska,
- Pysznica – gmina wiejska,

- Radomyśl nad Sanem – gmina wiejska,
- Stalowa Wola – gmina miejska, będąca jednocześnie siedzibą powiatu,
- Zaklików – gmina miejsko-wiejska.
- Zaleszany – gmina wiejska.

Mapa 2. Podział administracyjny powiatu stalowowolskiego.

Powiat stalowowolski zajmuje powierzchnię 832 km² i jest jednym z największych w północnej części województwa. Na jego obszarze znajdują się jedynie dwa miasta: Stalowa Wola – siedziba powiatu, a także Zaklików, który odzyskał prawa miejskie 1 stycznia 2014 roku. Największy obszar powiatu zajmuje gmina Zaklików (22 % powierzchni powiatu), najmniejszy – gmina Stalowa Wola (9,9 % powierzchni powiatu stalowowolskiego).

Tabela 1. Powierzchnia poszczególnych gmin powiatu stalowowolskiego

Gmina	Powierzchnia w km ²	Sołectwa	Miejscowości
Bojanów	179	13	9
Pysznica	147	10	9
Radomyśl nad Sanem	134	16	17
Stalowa Wola	83	-	1
Zaklików	202	16	19
Zaleszany	87	13	13
Powiat ogółem	832	68	68

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>

STRUKTURA LUDNOŚĆ - DEMOGRAFIA.

Powiat Stalowowolski zamieszkuje 107 946 osób (stan na 31.12.2015r.) co sprawia, że pod względem liczby mieszkańców plasuje się na 7 miejscu wśród 21 powiatów ziemskich województwa podkarpackiego. Wskaźnik gęstości zaludnienia powiatu na 1 km² wynosi 130 osób i jest wyższy niż średni dla całego województwa (119 osób/km²).

Struktura ludności według płci charakteryzuje się przewagą kobiet. Na koniec 2015 roku 55 431 mieszkańców stanowiły kobiety, a 52 515 mężczyźni. Na 100 mężczyzn przypadło więc 105,6 kobiet. Co ciekawe, jedyną gminą w której jest większa – i to wyraźnie, liczba mężczyzn niż kobiet, jest gmina Bojanów.

Potencjał ludnościowy jest nierównomiernie rozłożony, ponad połowa mieszkańców – 62 924 osób, mieszka w stolicy powiatu – w Stalowej Woli. To sprawia, że mimo pozornie słabego stopnia zurbanizowania powiatu (55 wsi, a tylko 2 ośrodki miejskie – w tym 1 mały – Zaklików), większość populacji stanowią jednak mieszkańcy miasta.

Tabela 2. Ludność gmin powiatu stalowowolskiego, stan na 31 grudnia 2015 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w km ²	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²	
<i>Powiat stalowowolski</i>	832	107946	52515	55431	130	105,6
Stalowa Wola	83	62924	30174	32750	763	108,5
Zaklików	202	8675	4243	4432	43	104,5
Bojanów	179	7489	3813	3676	42	96,4
Pysznicza	147	10650	5254	5396	73	102,7
Radomyśl nad Sanem	134	7342	3653	3689	55	101,0
Zaleszany	87	10866	5378	5488	125	102,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>

W ostatniej dekadzie niekorzystnie zmienia się struktura wiekowa mieszkańców powiatu. Z danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie wynika, że podczas, gdy w 2005 roku 33,5% całej ludności powiatu stalowowolskiego stanowili mieszkańcy poniżej 25 roku życia, to już na koniec 2015 roku odsetek ten spadł do poziomu 26,4%. Dla porównania, w analogicznym okresie odsetek ogółu mieszkańców w wieku 65 lat i więcej, wzrósł z 12,2% do 14,9%. Wnioskiem analizy tych danych jest fakt, iż społeczeństwo powiatu stalowowolskiego starzeje się i to niestety w szybkim tempie.

Potwierdzają to prognozy demograficzne, które podkreślają, że na przestrzeni do 2050 roku będziemy obserwować zmianę wskaźnika struktury wiekowej: znaczne zmniejszenie liczby dzieci i osób dorosłych, zaś zwiększenie liczby i udziału osób starszych. Do końca horyzontu prognozy 2050 roku Studiów i Analiz Statystycznych GUS spodziewane jest zjawisko przekroczenia 30% udziału osób starszych na obszarach wiejskich, natomiast w miastach zbliżenie się do poziomu 35%.

Wzrost liczby osób starszych wystąpił już w 2015 roku: wiek 65 lat ukończyły wtedy osoby urodzone w 1950 r. W kolejnych latach populację ludzi starszych będą zasilali liczne roczniki wyżu urodzeń z lat 50-tych. Po 2020 r. dynamika procesu ma ulec spowolnieniu aż do 2035 r., po czym do 2050 r. nastąpi ponowne i znaczne zwiększenie liczebności tej grupy ludności, jako konsekwencja wchodzenia w wiek starości demograficznej licznych roczników z lat 1970 – 1985.

Zgodnie z założeniami prognozy nastąpi wydłużanie się dalszego trwania życia: – urodzony w 2050 r. mężczyzna będzie miał przed sobą średnio 81,1 lat życia – o 9 lat więcej niż w 2013 r. Czas życia kobiet wyniesie 87,5 lat, czyli o 6,4 lat dłużej niż obecnie. Wydłuży się także odpowiednio dalsze trwanie życia osób, które w 2050 r. będą w wieku 65 lat lub starszym.

Tabela 3. Ludność gmin powiatu stalowowolskiego w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym, stan na 31 grudnia 2015 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym		
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	
<i>Powiat stalowowolski</i>	107946	18093	8854	68523	32105	21330	14472	57,5
Stalowa Wola	62924	9903	4824	39661	18782	13360	9144	58,7
Zaklików	8675	1485	722	5442	2512	1748	1198	59,4
Bojanów	7489	1467	684	4915	2260	1107	732	52,4
Pysznica	10650	1909	975	6983	3258	1758	1163	52,5
Radomyśl nad Sanem	7342	1305	615	4670	2154	1367	920	57,2
Zaleszany	10866	2024	1034	6852	3139	1990	1315	58,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>

Postępujące starzenie się społeczeństwa rodzi nowe wyzwania. Osoby starsze stanowiąc będą istotną grupę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Są to osoby niejednokrotnie samotne i chore, a często również niepełnosprawne, przez co wymagają szczególnego wsparcia. Obserwowana jest singularyzacja procesu starzenia się, czyli wysoki odsetek osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. W 2030 roku ponad połowa gospodarstw domowych może być prowadzona przez osoby w wieku co najmniej 65 lat. Znacznie częściej w jednoosobowych gospodarstwach domowych pozostawać będą kobiety. Według danych z badania PolSenior, już około 33% kobiet powyżej 75. roku życia mieszka samotnie.

Tabela 4. Ruch naturalny ludność gmin powiatu stalowowolskiego, stan na 31 grudnia 2015 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	w tym niemowląt	
			w liczbach bezwzględnych		
Powiat stalowowolski	549	842	964	2	-122
Stalowa Wola	327	503	531	1	-28
Zaklików	43	69	84	1	-15
Bojanów	34	60	62	-	-2
Pysznica	43	81	92	-	-11
Radomyśl nad Sanem	42	56	98	-	-42
Zaleszany	60	73	97	-	-24

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>

Przyczyn spadku ludności Powiatu Stalowowolskiego należy upatrywać nie tylko w ujemnym przyroście naturalnym, ale również w utrzymującym się od kilku lat wysokim poziomem migracji międzyregionalnych i zagranicznych wśród młodych osób. Niestety bilans owego ruchu migracyjnego jest niekorzystny dla powiatu, ponieważ regularnie odnotowywany jest wyższy odpływ ludności niż jej napływ. Z każdym więc rokiem liczba zameldowań na terenie powiatu się zmniejsza. Dla przykładu w latach 2010-2014 występowało ujemne saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób. Co ciekawe, w samej Stalowej Woli wskaźnik ten jest ponad dwukrotnie wyższy niż w powiecie stalowowolskim i ponad siedmiokrotnie niż w województwie podkarpackim.

Niekorzystny jest również ruch migracyjny na terenie powiatu, czego wyrazem jest wyższy odpływ ludności niż jej napływ na teren powiatu. Z każdym rokiem zmniejsza się liczba zameldowań na terenie powiatu. W 2007 liczba zameldowań wynosiła 470, podczas gdy w 2012 roku zameldowało się tylko 301 osób. Ta zła sytuacja spowodowana jest przede wszystkim przyczynami ekonomicznymi, tj. chęcią poprawy warunków bytowych, lepszą dostępnością do pracy w miejskich aglomeracjach oraz emigracją młodych ludzi w celu podjęcia nauki w ośrodkach akademickich znajdujących się poza powiatem.

Wykazane w ewidencji ludności migracje zagraniczne na pobyt czasowy stanowią tylko niewielką część ich rzeczywistych rozmiarów, gdyż zdecydowana większość wyjeżdża za granicę (i często przebywa tam nawet wiele lat) bez dokonania odpowiednich formalności meldunkowych. Stosunkowo najpełniejsze dane, dotyczące ogółu migrantów przebywających czasowo za granicą, zawierają wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, które wskazują na następujące rozmiary i wybrane cechy struktury tej populacji oraz ich zmiany w porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Pod względem wieku najliczniej reprezentowane są osoby w przedziale 20–34 lata – wśród przybyszów ze wsi stanowiły one w 2011 roku 47,0%, a z miast 43,2%, w obu grupach więcej niż w 2002 roku (odpowiednio 41,3% i 36,8%). Natomiast odsetek drugiej najliczniejszej grupy wieku (35–49 lat) zmniejszył się wśród migrantów ze wsi z 30,1% do 25,3%, a z miast z 32,4% do 25,1%.

W strukturze według stanu cywilnego (prawnego) najliczniejszą grupę stanowią osoby w związkach małżeńskich, ich udział zmalał jednak w populacji wiejskich migrantów z 52,7% w 2002 do 46,3% w 2011 roku, a miejskich z 52,5% do 43,7%. Zwiększył się natomiast udział kawalerów i panien oraz osób rozwiedzionych.

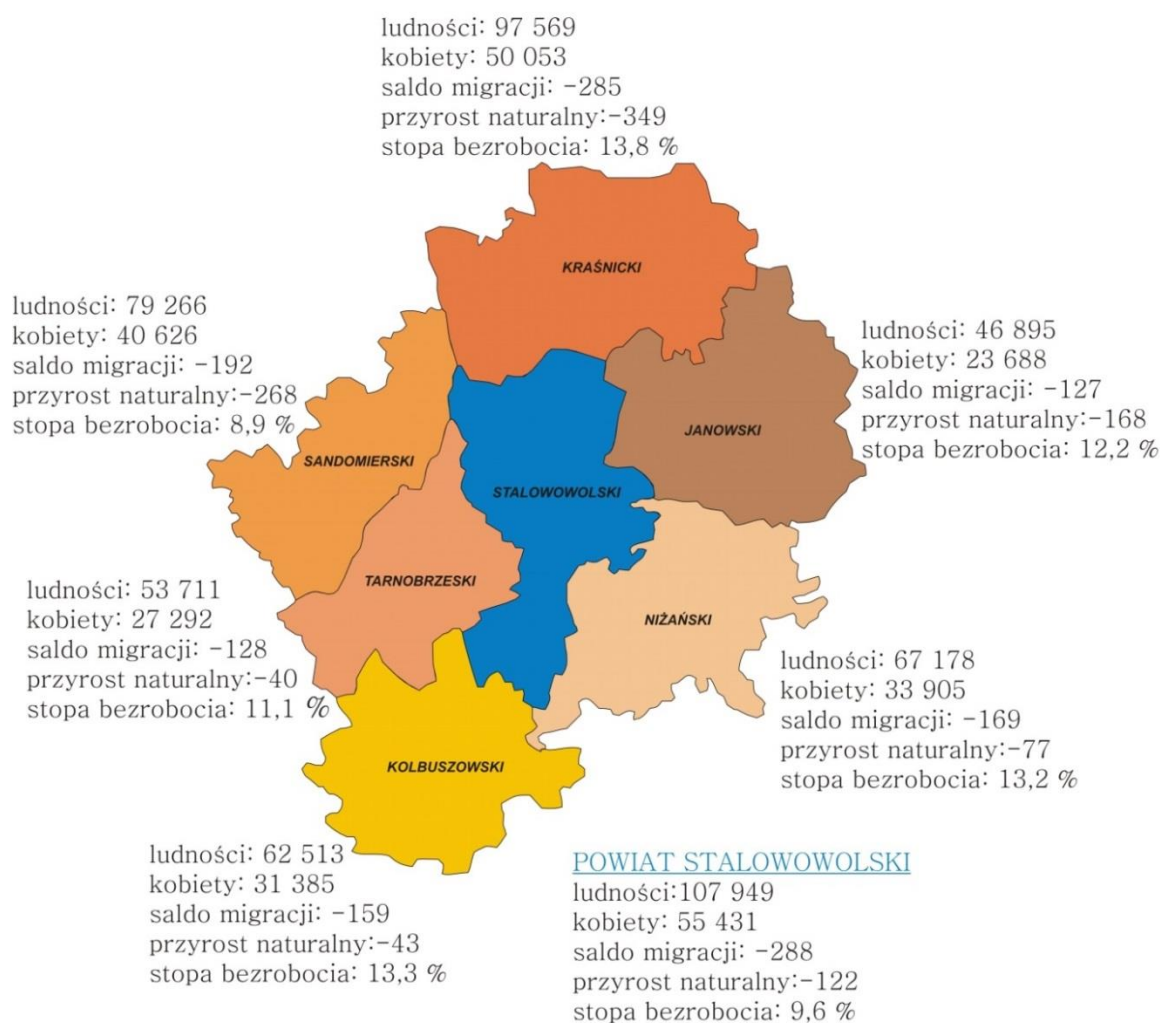
Zmieniła się też geografia wyjazdów. Przede wszystkim zwiększył się udział emigrantów przebywających w krajach Unii Europejskiej z 75% w 2004 roku do 82% w 2013 roku. W obrębie samej UE w 2004 roku większość emigrantów przebywała w Niemczech (51,3%), za nimi była Wielka Brytania (20,0%), a trzecie miejsce zajmowały Włochy (7,9%). W 2013 roku na czoło wysunęła się Wielka Brytania (35,9%), Niemcy przesunęły się na drugie miejsce (31,3%), a trzecie zajęła Irlandia (6,4%). Na piątym miejscu znalazła się Holandia 5,8%), zaś Włochy spadły na czwarte miejsce (5,4%).

Tabela nr 5. Struktura ludności według powiatu stalowowolskiego i powiatów sąsiadujących.

LATA		2011	2012	2013	2014	2015
stalowowolski	ogółem	109 502	109 111	108 664	108 280	107 946
	kobiety	56 011	55 894	55 704	55 588	55 431
niżański	ogółem	67 721	67 656	67 521	67 353	67 178
	kobiety	34 192	34 167	34 095	34 009	33 905
kolbuszowski	ogółem	62 846	62 756	62 751	62 656	62 513
	kobiety	31 459	31 407	31 436	31 443	31 385
tarnobrzesci	ogółem	54 280	54 034	53 918	53 798	53 711
	kobiety	27 496	27 402	27 334	27 298	27 292
sandomierski	ogółem	80 891	80 566	80 069	79 625	79 266
	kobiety	41 405	41 200	40 988	40 748	40 626
kraśnicki	ogółem	99 581	99 137	98 749	98 182	97 569
	kobiety	51 030	50 778	50 579	50 359	50 053
janowski	ogółem	47 713	47 500	47 296	47 106	46 895
	kobiety	24 071	23 930	23 855	23 777	23 688

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>

Mapa 3. Wybrane dane statystyczne powiatu stalowowolskiego na tle powiatów sąsiadujących, stan na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>

CHARAKTERYSTYKA BEZROBOCIA Z ANALIZĄ SYTUACJI POSZCZEGÓLNYCH GRUP BEZROBOTNYCH.

Powiat stalowowolski charakteryzuje się jedną z najniższych stóp bezrobocia w województwie podkarpackim – 3 miejsce wśród wszystkich powiatów województwa. Niższą stopę bezrobocia charakteryzowały jedynie dwa miasta na prawach powiatu: Krosno i Rzeszów. Na koniec 2016 roku stopa bezrobocia w powiecie stalowowolskim wynosiła 7,1%, przy stopie bezrobocia w województwie podkarpackim kształtującej się na poziomie 11,6%, a w kraju 8,3%. Od 2013 roku stopa bezrobocia wykazywała stałą tendencję spadkową zarówno dla powiatu, województwa jak i kraju, przy czym najwyższe tempo spadku odnotowano w powiecie.

Na koniec 2016 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Stalowej Woli zarejestrowane były 3082 osoby bezrobotne, tj. o 55% mniej niż na koniec 2012 roku. Spadek liczby osób bezrobotnych zanotowano we wszystkich gminach powiatu stalowowolskiego: w Stalowej Woli o 55,4%, w Bojanowie o 59,1%, w Pysznicy o 49,5%, w Radomyślu nad Sanem o 53,2%, w Zaklikowie o 49,7% i w Zaleszanach o 58,1%.

Liczba bezrobotnych kobiet w powiecie nieprzerwanie, od 2010 roku, przewyższa liczbę bezrobotnych mężczyzn. Tendencja ta utrzymuje się mimo, iż kobiety posiadają duży potencjał – są lepiej wykształcone i młodsze od mężczyzn. Na koniec 2016 roku kobiety stanowiły 53,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Tabela 6. Liczba bezrobotnych wg gmin powiatu w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie stalowowolskim w latach 2012-2016.

Gmina	2012		2013		2014		2015		2016	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	Kobiety
Stalowa Wola	3876	2009	3739	1913	3023	1636	2327	1272	1726	920
Bojanów	530	267	504	247	433	228	337	174	217	123
Pysznica	525	242	529	246	435	211	364	178	265	137
Radomyśl nad Sanem	479	239	514	269	417	225	307	163	224	109
Zaklików	716	394	737	383	582	318	462	259	360	193
Zaleszany	692	360	722	358	570	305	418	234	290	162
razem powiat	6818	3511	6745	3416	5460	2923	4215	2280	3082	1644

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Stalowej Woli.

Wśród bezrobotnych stale dominują osoby w wieku od 25 do 44 lat. Znacznie zmniejszył się natomiast udział osób do 24 roku życia (spadek o 7,6 p.p. w stosunku do 2012 roku) na rzecz osób powyżej 55 roku życia (wzrost o 7,7 p.p.).

Blisko połowę bezrobotnych w powiecie stanowią osoby z wykształceniem nie wyższym niż

zasadnicze zawodowe a niemal 1/3 z wykształceniem policealnym i średnim. Najmniej jest osób z wykształceniem wyższym - niespełna 1/5, jednak ich udział w strukturze bezrobotnych w ostatnich pięciu latach wzrósł najbardziej, z 14,1% w 2012 roku do 19,8% w 2016 roku.

Niezmiennie od 5 lat najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby posiadające krótki, tj. do 5 lat, staż pracy. Największy spadek odnotowano dla grupy osób bez doświadczenia zawodowego - o 8,5 p.p. w stosunku do 2012 roku.

W ostatnich latach długotrwale bezrobocie, rozumiane jako pozostawanie w ewidencji bezrobotnych dłużej niż 12 miesięcy, dotyczyło ponad 40% bezrobotnych z powiatu stalowowolskiego. W 2016 roku nastąpił istotny spadek liczebności tej grupy osób w stosunku do poprzedniego roku – o 9 p.p.

Szczegółowe dane dotyczące struktury bezrobotnych w powiecie stalowowolskim w latach 2012-2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Struktury bezrobotnych w powiecie stalowowolskim w latach 2012-2016.

Wyszczególnienie		2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
wiek (w latach)	24 lata i mniej	1456	1303	904	618	423
	25-34 lata	2058	1944	1606	1155	921
	35-44 lata	1315	1380	1156	920	644
	45-54 lata	1211	1234	996	796	506
	55 lat i więcej	778	884	798	726	588
wykształcenie	wyższe	963	1002	898	713	611
	policealne i średnie zawodowe	1672	1696	1337	1059	770
	średnie ogólnokształcące	732	685	564	382	320
	zasadnicza zawodowe	1863	1785	1381	1077	699
	gimnazjalne i poniżej	1588	1577	1280	984	682
staż pracy (w latach)	bez stażu pracy	1571	1440	1097	739	446
	1 rok i mniej	870	861	749	581	461
	1-5 lat	1597	1580	1284	969	732
	5-10 lat	805	840	696	561	421
	10-20 lat	952	973	780	670	496
	20-30 lat	728	754	593	501	370
	powyżej 30 lat	295	297	261	194	156
czas pozostawania bez pracy (w miesiącach)	3 miesiące i mniej	1929	1696	1544	1338	1140
	3-6 miesięcy	1154	1126	778	599	525
	6-12 miesięcy	1072	1169	774	570	442
	12-24 miesiące	1137	1150	938	592	405
	powyżej 24 miesięcy	1526	1604	1426	1116	570

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Stalowej Woli.

Sytuację na lokalnym rynku pracy określa również poziom dostosowania potencjału kadrowego, rozumianego jako kwalifikacje i umiejętności posiadane przez osoby bezrobotne, do potrzeb pracodawców wyrażonych w zgłaszanych ofertach pracy. Powyższą relację prezentuje zestawienie zawodów deficytowych i

nadwyżkowych w powiecie stalowowolskim.

Tabela 8. Barometr zawodów w 2016 roku.

Deficyt	Blacharze i lakiernicy samochodowi	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu	Przedstawiciele handlowi
	Cieśle i stolarze budowlani	Nauczyciele przedmiotów zawodowych	Psycholodzy i psychoterapeuci
	Cukiernicy	Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	Robotnicy budowlani
	Dekarze i blacharze budowlani	Operatorzy obrabiarek skrawających	Robotnicy obróbki drewna i stolarze
	Elektromechanicy i elektromonterzy	Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej	Samodzielni księgowi
	Fizjoterapeuci i masażyści	Piekarze	Spawacze
	Fryzjerzy	Pielęgniarki i położne	Specjaliści ds. organizacji produkcji
	Graficy komputerowi	Pomoce kuchenne	Specjaliści ds. PR, reklamy, marketingu i sprzedaży
	Inżynierowie mechanicy	Pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych	Sprzątaczkę i pokojowe
	Kelnerzy i barmani	Pracownicy ochrony fizycznej	Sprzedawcy i kasjerzy
	Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	Pracownicy przetwórstwa metali	Szefowie kuchni
	Kosmetyczki	Pracownicy telefonicznej i elektronicznej obsługi klienta, ankieterzy, teleankieterzy, Mechanicy pojazdów samochodowych	Ślusarze
	Krawcy i pracownicy produkcji odzieży		Technicy elektrycy
	Kucharze		Technicy mechanicy
			Murarze i tynkarze
	Nadwyżka	Ekonomiści	Ogrodnicy i sadownicy
Filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy		Pedagodzy	społeczno -ekonomicznych
Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących		Pracownicy administracyjni i biurowi	Specjaliści administracji publicznej
		Prawnicy	Specjaliści technologii żywności i żywienia
	Sekretarki i asystenci		

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli.

Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli działając na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy podejmuje działania mające na celu łagodzenie skutków bezrobocia. Do tego celu stosuje usługi i instrumenty rynku pracy, m.in.:

- pośrednictwo pracy,
- poradnictwo zawodowe,
- szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji,
- staże,
- przygotowanie zawodowe dorosłych,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- prace społecznie użyteczne,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowisk pracy,
- bony stażowe, bony szkoleniowe, bony na zasiedlenie, bony zatrudnieniowe.

Poza w/w usługami i instrumentami rynku pracy Urząd realizuje również formy wsparcia, których celem jest aktywizacja bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, takie jak: programy specjalne, Program Aktywizacja i Integracja, dofinansowanie zatrudnienia bezrobotnego powyżej 50 roku życia, refundacja pracodawcy lub przedsiębiorcy części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody i składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia skierowanego przez PUP bezrobotnego poniżej 30 roku życia, zlecenie działań aktywizacyjnych.

Od 2014 roku PUP realizuje nowy instrument polityki rynku pracy -- Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS). Jego celem jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu braku kompetencji adekwatnych do wymagań zmieniających się technologii. Środki KFS przeznaczone są na finansowanie działań na rzecz kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców, w ty m.in. na finansowanie kursów, szkoleń, studiów podyplomowych, egzaminów umożliwiających uzyskanie dokumentów potwierdzających nabycie umiejętności, kwalifikacji lub uprawnień zawodowych.

GOSPODARKA

Powiat stalowowolski należy do najbardziej uprzemysłowionych powiatów w województwie podkarpackim. Pośród działów przemysłu dominuje produkcja maszyn i urządzeń, metali i wyrobów z metali, z drewna oraz wyrobów budowlanych, pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, także dla celów militarnych. Wyjątkową rolę w powiecie pełni miasto Stalowa Wola, która jest nie tylko największym skupiskiem ludności, ale i największym ośrodkiem przemysłowym, gospodarczym, naukowym i kulturalnym. Ważnym dla gospodarki powiatu stalowowolskiego oraz potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych jest fakt istnienia na terenie powiatu Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „EURO – PARK – WISŁOSAN”. W skład strefy wchodzi obszar Stalowa Wola - teren o pow. 283,03 ha położony w południowej części terenów Huty Stalowa Wola S.A. Jest on w części zabudowany halami, magazynami i innymi obiektami dla inwestorów. Pozostałe gminy w powiecie mają przede wszystkim charakter rolniczy. W gospodarstwach przeważa produkcja roślinna (uprawa zbóż, ziemniaków i łubinu). W kilku gminach uprawiane są rośliny ogrodnicze – truskawki. Produkcja zwierzęca to przeważnie hodowla trzody chlewnej i bydła. W produkcji rolnej dominuje gospodarka indywidualna.

Na kształt i wielkość lokalnego rynku pracy ma wpływ liczba podmiotów gospodarczych i osób w nich zatrudnionych. Szczególnie ważny dla rozwoju gospodarczego danego obszaru jest rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, a wśród nich dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu stalowowolskiego rośnie.

Pod koniec 2016 roku na terenie powiatu stalowowolskiego zarejestrowanych było 8 916 podmiotów gospodarki narodowej. Tylko 114 podmiotów zarejestrowanych w powiecie sklasyfikowało swoją działalność jako związaną z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem, rybactwem. Podmiotów związanych z budownictwem i przemysłem zarejestrowanych było 1005, handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów było 2767, natomiast inną działalność prowadziło 6 986 podmiotów. W tabeli poniżej zaprezentowano szczegółową strukturę podmiotów gospodarki narodowej w powiecie stalowowolskim według sekcji PKD.

Najwięcej jednostek działa w sekcjach: budownictwo, handel hurtowy i detaliczny wraz z naprawą pojazdów mechanicznych, motocykli, przetwórstwo przemysłowe, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Tabela 9. Odsetek podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD 2007.

Sekcja Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007	2014	2015	2016
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1,3	1,3	1,3
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0,1	0,1	0,1
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	8,4	8,5	8,5
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,1	0,1	0,1
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,2	0,2	0,2
Sekcja F - Budownictwo	11,2	11,4	11,3
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	32,6	31,9	31,0
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	5,5	5,5	5,5
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2,9	2,9	2,9
Sekcja J - Informacja i komunikacja	1,8	1,8	2,0
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3,1	3,0	3,0
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3,6	3,7	3,7
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	7,6	7,8	8,0
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1,7	1,7	1,8
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,7	0,7	0,7
Sekcja P - Edukacja	3,9	4,0	4,1
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5,6	5,6	5,7
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1,7	1,7	1,7
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	7,5	7,7	8,0
Razem	8898	8926	8916

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Z oczywistych względów **najwięcej podmiotów zarejestrowanych było na terenie gminy miejskiej Stalowa Wola**. Liczba ta lokuje się w ponad 2/3 ogółu podmiotów zarejestrowanych w powiecie stalowowolskim. **Najmniej zarejestrowanych podmiotów znajdowało się w gminie Bojanów**. W gminie Pysznica, Radomyśl nad Sanem, Zaklików, Zaleszany liczby te są zbliżone i oscylują w granicach 5-8% ogółu podmiotów.

Na terenie powiatu stalowowolskiego pod koniec 2016 roku funkcjonowało 11 przedsiębiorstw zatrudniających od 250 do 999 osób. W 2016 roku w powiecie istniały 4 przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 1000 pracowników. W latach 2014-2016 najczęściej zarejestrowanych podmiotów zatrudniało do 9 pracowników. Taką klasą wielkości cechowało się w 2016 roku 8528 przedsiębiorstw, w 2015 roku 8535 przedsiębiorstw, natomiast w 2014 roku - 8506 przedsiębiorstw i w każdym analizowanym roku wynosiła aż 95,6% ogółu. W 2016 roku od 10 do 49 pracowników zatrudniało 301 przedsiębiorstw (w porównaniu z poprzednim zanotowano spadek o 3 przedsiębiorstwa). Ta grupa była również znacząca statystycznie, gdyż ich udział wynosił 3,4% ogółu. W 2016 roku 72 podmioty zatrudniały od 50 do 249 pracowników i ta liczba jest dość stabilna.

Tabela 10. Odsetek podmiotów gospodarki narodowej według wielkości.

Wielkość przedsiębiorstw	2014		2015		2016		
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
Mikroprzedsiębiorstwa do 9 pracowników	8506	95,6	8535	95,6	8528	95,6	
Małe przedsiębiorstwa (10-49 prac.)	303	3,4	304	3,4	301	3,3	
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 prac.)	73	0,8	72	0,8	72	0,8	
Duże przedsiębiorstwa	250-999 prac.	13	0,1	11	0,1	11	0,1
	Powyżej 1000 prac.	3	0,03	4	0,04	4	0,04

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Pod koniec 2016 roku na terenie powiatu stalowowolskiego funkcjonowało 300 podmiotów sektora publicznego i 8585 podmiotów sektora prywatnego. Wśród podmiotów z sektora publicznego najliczniejszą grupę reprezentowały państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, których zarejestrowanych było w powiecie blisko 60%. Największą dynamikę wzrostu na przestrzeni lat 2014-2016 odnotowano w przypadku fundacji - wzrost o 4 podmioty, tj. 13,3%.

Ciekawe tendencje na przestrzeni ostatnich trzech lat można zaobserwować w przypadku wskaźników podmiotów rejestru REGON. W większości z nich można zauważyć tendencję wzrostu. I tak z roku na rok rośnie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności (z 822 w 2014 r. do 829 w 2016 r.), podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (z 128,3 do 132,0), osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (z 9,6 do 9,8), fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców (z 30 do 34). Jedynym istotnym wskaźnikiem, który zaobserwowano jako malejący był: „osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności” (z 62 do 61).

Tabela 11. Jednostki w rejestrze REGON na terenie powiatu stalowowolskiego - podstawowe wskaźniki.

Jednostki w rejestrze REGON - wskaźniki	2014	2015	2016
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	822	827	829
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	51	49	53
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	128,3	130,3	132,0
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	62	62	61
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,6	9,7	9,8
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	30	32	34

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Równie ciekawe i niejednoznaczne są tendencje jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON. Tendencje wzrostowe widać w przypadku nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców, udziału nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego, sektora kreatywnego i sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów. Spadek zanotowano przy jednostkach nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności i podmiotach nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela 12. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON - podstawowe wskaźniki.

Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON - wskaźniki	Jednostka miary	2014	2015	2016
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	-	62	54	55
nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	-	1	2	2
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	-	97	85	88
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów	%	4,01	4,12	4,71
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów	%	7,88	7,04	8,25
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów	%	0,15	1,03	0,51

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na przestrzeni lat 2014-2016 w powiecie stalowowolskim liczba osób pracujących na 1000 ludności zwiększyła się do 259. Jest to wskaźnik wyraźnie lepszy od poziomu województwa podkarpackiego i całego kraju. Dostrzega się także stopniowy wzrost udziału kobiet w ogóle pracujących.

Tabela 13. Pracujący na 1000 ludności ogółem w powiecie stalowowolskim w latach 2014-2015.

Pracujący na 1000 ludności ogółem	Jednostka miary	2014	2015	2016
Powiat stalowowolski	osoba	240	247	259
Podkarpackie		201	200	207
Polska		230	232	240

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Największą liczbę osób pracujących w powiecie stalowowolskim dostrzega się w sekcji przemysłu i budownictwa – pracuje tu średnio 4 osoby na 10 zatrudnionych. Najmniejszą liczbę osób pracujących dostrzega się natomiast w sekcji działalności finansowej i ubezpieczeniach: obsługa rynku nieruchomości (2,3%).

Tabela 14. Liczba osób pracujących w powiecie stalowowolskim według grup sekcji.

Pracujący wg grup sekcji	2013	2014	2015	%
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7 178	7 191	7 183	21,3
przemysł i budownictwo	13 067	13 361	14 222	42,1
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	4 458	4 230	4 196	12,4
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	808	797	791	2,3
pozostałe usługi	7 530	7 549	7 398	21,9
Razem	33 041	33 128	33 790	

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Biorąc pod uwagę podział na płci, przewagę kobiet w stosunku do mężczyzn możemy zauważyć w przypadku rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa, handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości i pozostałych usług.

Tabela 15. Liczba osób pracujących w powiecie stalowowolskim według grup sekcji i płci.

Pracujący wg grup sekcji i płci	2013	2014	2015
Pracujący mężczyźni ogółem	19 056	19 091	19 469

Pracujące kobiety ogółem	13 985	14 037	14 321
mężczyźni - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 299	3 311	3 305
kobiety - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 879	3 880	3 878
mężczyźni - przemysł i budownictwo	10 853	11 053	11 748
kobiety - przemysł i budownictwo	2 214	2 308	2 474
mężczyźni - handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 363	2 122	2 053
kobiety - handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2 095	2 108	2 143
mężczyźni - działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	265	271	259
kobiety - działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	543	526	532
mężczyźni - pozostałe usługi	2 276	2 334	2 104
kobiety - pozostałe usługi	5 254	5 215	5 294

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie stalowowolskim na przestrzeni lat 2014-2016 uległo wzrostowi. W roku 2014 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 3 513,55 zł, natomiast w roku 2016 było wyższe o 296,16 zł.

Tabela 16. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie stalowowolskim.

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	Jedn.	2014	2015	2016
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	3513,55	3651,26	3809,71
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	%	87,8	88,0	88,8

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Atrakcyjność inwestycyjna podregionu tarnobrzeskiego, którego powiat stalowowolski jest częścią została oceniona w najnowszej publikacji Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową pt. „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2014”. Opracowanie to wskazuje, że podregion tarnobrzeski zajmuje odległe miejsce w rankingu atrakcyjności inwestycyjnej podregionów w Polsce dla działalności przemysłowej i usługowej. Atrakcyjność inwestycyjna podregionu stalowowolskiego oceniona została, jako przeciętna (skala ocen: najwyższa, wysoka, przeciętna, niska, najniższa). Słabo została oceniona atrakcyjność

inwestycyjna w zakresie działalności zaawansowanej technologicznie. Podregion tarnobrzeski uzyskał ocenę niską. W ocenie atrakcyjności inwestycyjnej podregionów brano pod uwagę takie czynniki jak:

- zasoby pracy: bardzo duża liczba wykwalifikowanych pracowników, absolwentów szkół zawodowych, a także bezrobotnych,
- dostępność transportowa: duży węzeł transportowy rangi krajowej, wysoka gęstość infrastruktury drogowej, ponadprzeciętna dostępność do granicy zachodniej, dobrze rozwinięty sektor transportu i logistyki,
- infrastruktura gospodarcza: duża powierzchnia wolnych terenów w SSE, duża aktywność inwestorów w SSE,
- stopień ochrony środowiska przyrodniczego: niski udział obszarów chronionych,
- poziom rozwoju gospodarki: korzystna struktura gospodarki, duża liczba firm z udziałem kapitału zagranicznego, wysoka wydajność pracy.

AKTYWIZACJA ZAWODOWA REALIZOWANA PRZEZ INNE PODMIOTY

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Tarnobrzegu Oddział w Stalowej Woli

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Tarnobrzegu jest oddziałem zamiejscowym wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie. Klientami są osoby bezrobotne, poszukujące pracy, młodzież ucząca się, absolwenci i pracodawcy.

Do jego zadań należą:

- świadczenie usługi z zakresu informacji zawodowej, poradnictwa zawodowego i edukacyjnego oraz pomocy psychologicznej,
- pomoc w określeniu własnych oczekiwań zawodowych, ocena zainteresowań i uzdolnień zawodowych, wybór ścieżki edukacyjnej, poznanie ze specyfiką interesujących zawodów lub kierunków studiów,
- prowadzenie indywidualnego poradnictwa zawodowego,
- prowadzenie grupowego poradnictwa zawodowego przy pomocy różnych metod stosowania w poradnictwie zawodowym,
- opracowywanie indywidualnych planów działania,
- zapoznanie z metodami i technikami poszukiwania pracy,
- pomoc w napisaniu życiorysu i listu motywacyjnego,
- przygotowanie do rozmowy z pracodawcą,

W Centrum można bezpłatnie skorzystać z komputera, żeby samodzielnie przygotować swoje dokumenty czy przejrzeć strony internetowe z ofertami pracy.

Centrum również oferuje informatory o szkołach policealnych, pomaturalnych, wyższych i studiach podyplomowych, instytucjach prowadzących kursy i szkolenia, technikach aktywnego poszukiwania pracy, wzorach życiorysu (CV), podań, aplikacji i listów motywacyjnych.

Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli

Centrum Edukacji Zawodowej (CEZ) jest oświatową placówką kształcenia dydaktycznego istniejącą od września 2008 roku, powstała w wyniku połączenia Centrum Kształcenia Praktycznego i Zespołu Szkół nr 4. Głównym celem Centrum jest przygotowanie dojrzałego człowieka do pracy zawodowej, podjęcia dalszej nauki w liceach uzupełniających, technikach uzupełniających, szkołach policealnych, na studiach, wdrożenie do kształcenia ustawicznego.

Powyższy cel umożliwia uczniom:

1. Zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do uzyskania świadectwa ukończenia szkoły.
2. Zdanie egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.
3. Dostarczanie wiedzy o metodach i technice samodzielnego zdobywania wiedzy i umiejętności oraz współczesnych systemach wymiany i upowszechniania informacji, jak też racjonalnej organizacji pracy własnej i zespołowej.
4. Kształtowanie humanistycznej i patriotycznej postawy uczniów, poszanowania tradycji narodowych i trwałych wartości kultury.
5. Rozwijanie własnych uzdolnień i zainteresowań, nabycie umiejętności radzenia sobie z problemami, negocjowanie.
6. Wyrobienie nawyków dbania o własny rozwój fizyczny, zdrowie, higienę, własną organizację czasu wolnego.

Do CEZ w Stalowej Woli uczęszcza młodzież w wieku 16-20 lat. Są również realizowane zajęcia na kursach zawodowych dla osób dorosłych. CEZ realizuje projekty szkoleniowe finansowane z funduszy Unii Europejskiej.

Centrum Kształcenia Ustawicznego i Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego w Stalowej Woli (CKUiODiZD)

Centrum Kształcenia Ustawicznego zostało utworzone na bazie budynku internatu Zespołu Szkół w Stalowej Woli z dniem 01.06.1997 r. W 2008 roku został przekształcony w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego. CKUiODiZD w Stalowej Woli jest publiczną placówką kształcenia ustawicznego umożliwiającą uzyskanie i uzupełnienie wiedzy ogólnej i kwalifikacji zawodowych

osobom dorosłym. Jednostka umożliwia kształcenie w formach szkolnych (stacjonarne i zaoczne szkoły dla dorosłych) oraz pozaszkolnych. Słuchaczami CKUiODiDZ są osoby w różnym wieku, mające niejednolite motywacje, z różnymi oczekiwaniami. Często trafiają do placówki osoby, które w poprzednich szkołach poniosły porażkę edukacyjną, wywodzą się z rodzin dysfunkcyjnych oraz są bezrobotne. Coraz częściej trafiają także ci, którzy chcą podnieść lub zmienić kwalifikacje, a naukę traktują jako inwestycję w swoją przyszłość.

CKUiODiDZ jest jednostką skupiającą następujące placówki oświatowe:

1. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Stalowej Woli.
2. Ośrodek Doksztalania i Doskonalenia Zawodowego w Stalowej Woli.

W ramach Centrum Kształcenia Ustawicznego działają następujące szkoły:

- Gimnazjum dla Dorosłych
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
- Szkoła Policealna dla Dorosłych kształcąca w zawodach: technik usług kosmetycznych, technik rachunkowości, florysta, technik bezpieczeństwa i higieny pracy.

Do zadań Ośrodka należy:

- doksztalanie młodocianych zatrudnionych w celu nauki zawodu i uczęszczających do oddziałów wielozawodowych w zasadniczych szkołach zawodowych – w zakresie teoretycznych przedmiotów zawodowych w zawodach: fryzjer, kucharz małej gastronomii, cukiernik, sprzedawca,
- doskonalenie osób dorosłych w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych, kursów umiejętności zawodowych, kursów kompetencji ogólnych oraz kursów umożliwiających uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe (KKZ) są szansą dla wszystkich osób dorosłych pragnących: zdobyć nowy zawód, uzupełnić swoje wykształcenie, udoskonalić swoje umiejętności, wspomóc rozwój swojej kariery zawodowej.

CKUiODiDZ oferuje szkolenia w różnych dziedzinach: gastronomii, handlu, obsługi komputera, księgowości i kadr, fryzjerstwa i kosmetyki, florystyki, opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, umiejętności społecznych, prac remontowo – budowlanych.

Centrum Kształcenia Ustawicznego i Ośrodek Doksztalania i Doskonalenia Zawodowego jest placówką, która pozwala zaspokajać własne aspiracje i potrzeby, realizować pasje i zainteresowania oraz daje poczucie spełnienia. Uczenie się osób dorosłych ma w obecnych czasach szczególne znaczenie dla jakości ich życia codziennego oraz możliwości podejmowania różnych ról na rynku pracy.

Inkubator Technologiczny w Stalowej Woli

Obiekty tej instytucji powstały z inicjatywy miejscowego samorządu gospodarczego, zgrupowanego w stalowowolskiej Regionalnej Izbie Gospodarczej i samorządu lokalnego. Instytucja powstała dzięki zaangażowaniu Urzędu Miasta Stalowa Wola, Agencji Rozwoju Przemysłu oraz dzięki wsparciu z funduszy Unii Europejskiej. Z programu Operacyjnego Rozwoju Polski Wschodniej sfinansowano wyposażenie Inkubatora w nowoczesne maszyny i urządzenia służące obróbce metali. Ofertę uzupełniają laboratoria: do prowadzenia badań wytrzymałościowych, metaloznawczych, nieniszczących, a także laboratorium pomiarowego.

Celem Inkubatora jest:

- rozwijać potencjał przedsiębiorców ze Stalowej Woli, przede wszystkim tych działających w sektorze nowoczesnej technologii obróbki metali,
- stworzyć nową sieć kooperacyjnych powiązań w mieście i regionie,
- wspomóc przedsiębiorstwa, które w najbliższej przyszłości będą preinkubowane i inkubowane,
- zapewnić wykwalifikowane i fachowe doradztwo tym, którzy chcą uruchomić własną firmę.

Regionalna Izba Gospodarcza w Stalowej Woli

Powstała w 1998 roku Regionalna Izba Gospodarcza jest organizacją zrzeszającą podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Swoim zasięgiem obejmuje obszary powiatów stalowowolskiego, niżańskiego oraz tarnobrzesckiego i obecnie zrzesza ok. 100 firm z regionu. W ramach działalności statutowej RIG realizuje szereg zadań mających na celu wspieranie przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych. Do usług stałych dedykowanych głównie małym i średnim przedsiębiorcom, należą:

- prowadzenie Lokalnego Funduszu Pożyczkowego,
- prowadzenie Funduszu Poręczeń Kredytowych,
- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego w ramach Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw, którego zadaniem jest wsparcie informacyjne, szkoleniowe i doradcze przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą.

RIG prowadzi swoją działalność również poprzez realizację projektów finansowanych z Unii Europejskiej. ponadto angażuje się w działania władz samorządowych i podmiotów gospodarczych z regionu, współuczestniczyła m.in. w tworzeniu Inkubatora Technologicznego, którego była pomysłodawcą.

EDUKACJA

Jednym z najistotniejszych zadań powiatu, jako jednostki samorządu terytorialnego, jest zakładanie i prowadzenie publicznych szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych, szkół ponadgimnazjalnych, w tym z oddziałami integracyjnymi, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego, a także

placówek oświatowo-wychowawczych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych (ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r.). Zgodnie z ustawą o systemie oświaty, Rada Powiatu ustala plan sieci publicznych szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół specjalnych, z uwzględnieniem szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych mających siedzibę na obszarze powiatu prowadzonych przez inne organy prowadzące tak, aby umożliwić dzieciom i młodzieży zamieszkującym na obszarze powiatu lub przebywającym w zakładach i jednostkach, o których mowa w art. 3 pkt. 1a lit. b, realizację odpowiednio obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki.

25 064 mieszkańców powiatu stalowowolskiego jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata, w tym 12 280 kobiet oraz 12 784 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 16,2% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,5% wykształcenie policealne, 12,9% średnie ogólnokształcące, a 18,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,8% mieszkańców powiatu stalowowolskiego, gimnazjalnym 5,6%, natomiast 20,1% podstawowym ukończonym. 1,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do średniej krajowej mieszkańcy powiatu stalowowolskiego mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w powiecie stalowowolskim największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (22,0%) oraz wyższe (17,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,9%) oraz średnie zawodowe (20,1%).

Według danych GUS liczba przedszkoli na terenie powiatu stalowowolskiego wzrasta. W szczególności dotyczy to przedszkoli, których liczba w ciągu trzech lat wzrosła z 28 do 33. 15,7% mieszkańców powiatu stalowowolskiego w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (15,9% wśród dziewczynek i 15,5% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 810 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 1,19 dzieci w wieku przedszkolnym.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształcą się 24,4% ludności (24,3% wśród dziewczynek i 24,5% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 18 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 85,17.

Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 12,6% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym (12,5% wśród dziewczyn i 12,7% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 21 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach gimnazjalnych do osób w wieku 13-15 lat) wynosi 93,41.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 13,9% mieszkańców (14,3% wśród dziewczyn i 13,6% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach

ogólnokształcących przypada 3 uczniów. 25 uczniów przypada na oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych.

W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 33,4% mieszkańców powiatu stalowowolskiego w wieku potencjalnej nauki (33,0% kobiet i 33,6% mężczyzn). W poniższej tabeli przedstawiono wyniki prognozy demograficznej dla powiatu stalowowolskiego opracowane przez Główny Urząd Statystyczny. Na obszarze powiatu do 2030 r. spodziewany jest spadek liczby dzieci i młodzieży we wszystkich grupach wieku od 0 do 18 lat. W grupie 3-6 lat ma nastąpić największy spadek liczby dzieci, bo niemal o 1/3. Stosunkowo najniższy spadek wzrost liczby młodzieży ma nastąpić w grupie wiekowej 13-15 lat (o 24,7%), czyli na etapie kształcenia w szkole średniej.

Tabela 17. Stan i prognoza ludności według edukacyjnych grup wieku w powiecie stalowowolskim w 2030 r.

Wiek w latach	Lata		Dynamika zmian
	Stan na 2015 rok	Prognoza na 2030 rok	%
0-2	2 507	1 843	-26,5
3-6	3 918	2 662	-32,1
7-12	6 142	4 446	-27,6
13-15	3 144	2 368	-24,7
16-18	3 497	2 584	-26,1

Źródło: dane BDL GUS.

Dla porównania poniżej pokazano prognozę ludności według poprodukcyjnej grupy wieku w powiecie stalowowolskim w 2030 r. W tym przypadku doskonale widać, że w tej grupie nastąpi znaczący wzrost bliski ¼ (o 23,3%).

Tabela 18. Stan i prognoza ludności według poprodukcyjnej grupy wieku w powiecie stalowowolskim w 2030 r.

Wiek w latach	Lata		Dynamika zmian
	2015	2030	%
Wiek poprodukcyjny (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej)	20 130	24 815	23,3

Źródło: dane BDL GUS.

W ramach systemu kształcenia zawodowego w powiecie stalowowolskim funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. gen. Wł. Sikorskiego w Stalowej Woli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. T. Kościuszki w Stalowej Woli,

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Króla Jana III Sobieskiego w Stalowej Woli,
- Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli, w skład którego wchodzi również Centrum Kształcenia Praktycznego w Stalowej Woli,
- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego w Stalowej Woli.

W szkołach zawodowych, dla których organem prowadzącym jest powiat stalowowski uczy się łącznie 2448 uczniów i uczennic, oraz 157 słuchaczy i słuchaczek CKUIODiDZ w Stalowej Woli, co w podziale na poszczególne zespoły szkół przedstawia się następująco:

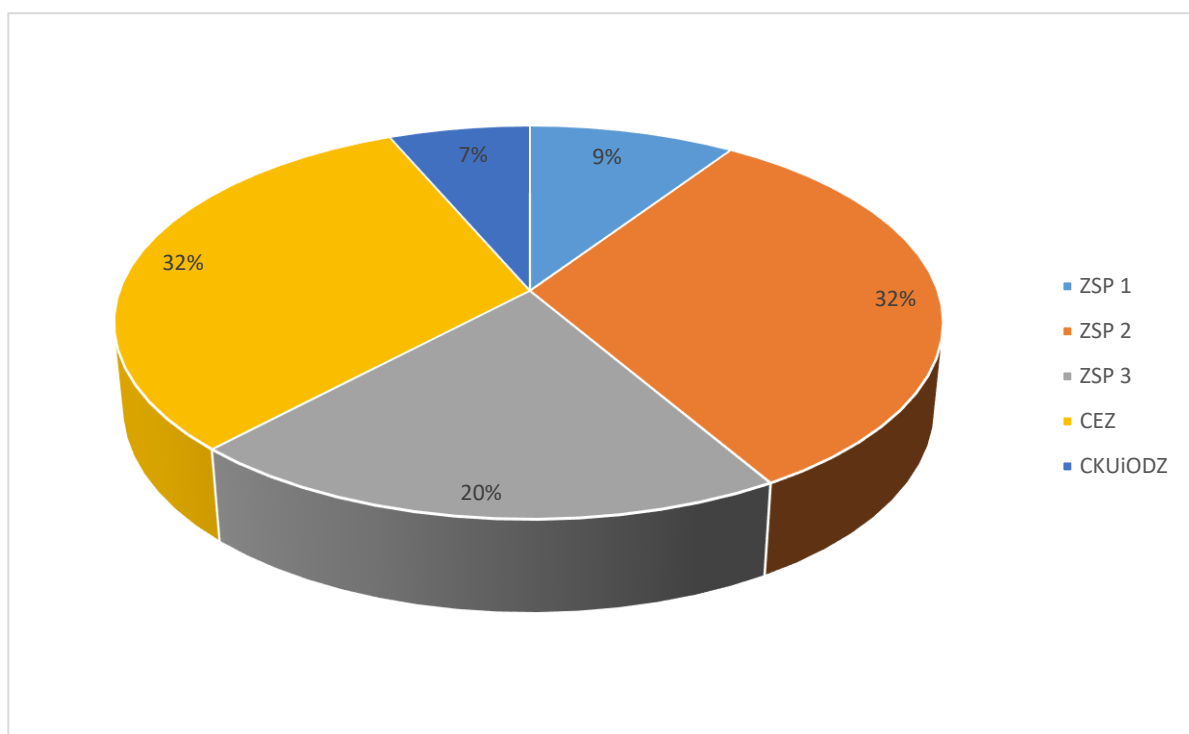
Tabela 19. Szkoły i ich uczniowie w powiecie stalowowskim.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. gen. Wł. Sikorskiego w Stalowej Woli			
	technikum		Zasadnicza szkoła zawodowa
liczba uczniów i uczennic	96		91 uczennic 42 uczniów
Kierunki kształcenia	Technik mechatronik		Piekarz
	Technik pojazdów samochodowych		Blacharz
			Cukiernik
			Fryzjer
			Mechanik pojazdów samochodowych
			Blacharz samochodowy
			Elektromechanik pojazdów samochodowych
			Kucharz
			Lakiernik
			Monter instalacji sanitarnych
Stolarz			
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. T. Kościuszki w Stalowej Woli			
	technikum		Zasadnicza szkoła zawodowa
liczba uczniów i uczennic	209 uczennic	430 uczniów	150 uczniów
Kierunki kształcenia	Technik drogownictwa		Murarz – tynkarz
	Technik budownictwa		Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie
	Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej		Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych
	Technik eksploatacji portów i terminali		Fryzjer
	Technik geodeta		Mechanik pojazdów samochodowych
	Technik inżynierii środowiska i melioracji		Blacharz samochodowy
	Technik logistyki		Elektromechanik pojazdów samochodowych
	Technik technologii odzieży		Kucharz
	Technik cyfrowych procesów graficznych		Lakiernik

	Technik urządzeń sanitarnych	Monter instalacji sanitarnych
Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli		
	technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
liczba uczniów i uczennic	147 uczennic 452 uczniów	1 uczennica 174 uczniów
Kierunki kształcenia	Technik mechatronik	Operator obrabiarek skrawających
	Technik mechanik	Elektromechanik pojazdów samochodowych
	Technik informatyk	Mechanik pojazdów samochodowych
	Technik elektronik	Lakiernik
	Technik elektryk	
	Technik pojazdów samochodowych	
	Technik organizacji reklamy Technik usług fryzjerskich	
Centrum Kształcenia Ustawicznego i Ośrodek Doksztalania i Doskonalenia Zawodowego w Stalowej Woli		
	Technikum	
liczba uczniów i uczennic	120 słuchaczek	37 słuchaczy
Kierunki kształcenia	Florysta	
	Technik rachunkowości	
	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	
	Technik usług kosmetycznych	

Poniższy wykres przedstawia liczebność uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych w poszczególnych zespołach szkół i placówkach kształcenia zawodowego, dla których organem prowadzącym jest powiat stalowowolski.

Wykres 1. Liczba uczniów w podziale na poszczególne placówki.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z Systemu Informacji Oświatowej liczba absolwentów w 2016 roku w powiecie stalowowolskim wynosiła 1 733 osób, w tym 887 osób ukończyło liceum ogólnokształcące, 401 absolwentów ukończyło technikum, 227 szkołę policealną, 211 zasadniczą szkołę zawodową, natomiast 7 osób szkołę przysposabiającą do pracy. W 2016 roku 632 absolwentów zdało egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

W roku szkolnym 2015/2016 najliczniej występującą grupą edukacyjną w powiecie stalowowolskim były osoby w wieku 19 - 24 lata oraz 7 - 12 lat, natomiast najmniej liczną grupą były osoby w wieku 13 - 15 lat oraz 16 - 18 lat. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych z powiatu w 2014 roku wyniósł 871%, natomiast w 2013 roku 92,3%. Współczynnik skolaryzacji brutto dla gimnazjów w 2013 roku wyniósł 94,4%, zaś w 2014 roku odnotowano spadek tego wskaźnika do poziomu 92,6%.

Porównując dane z 2013 i 2014 roku, największy spadek uczniów zanotowano w zasadniczych szkołach zawodowych. W 2014 roku w tego typu szkołach uczyło się 12% uczniów mniej niż w 2013 roku. W przypadku liceów ogólnokształcących spadek kształtował się na poziomie 4,3%, natomiast w przypadku średnich szkół zawodowych - na poziomie 41%.

Najwięcej absolwentów szkół ponadgimnazjalnych w 2013 i 2014 roku odnotowano w liceach ogólnokształcących. Jedyny i zarazem największy wzrost liczby uczniów, jak i absolwentów w powiecie stalowowolskim nastąpił w przypadku szkół policealnych.

Tabela 20. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w wieku 3-5 lat na 1 tys. dzieci i przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego.

Nazwa	dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat			dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Polska	794	842	811	1,17	1,12	1,01
Podkarpackie	736	793	773	1,32	1,25	1,12
Powiat stalowowolski	748	810	779	1,34	1,19	1,03

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2014 roku na terenie powiatu funkcjonowały 34 szkoły podstawowe, 25 gimnazjów, 4 zasadnicze szkoły zawodowe, 5 średnich szkół zawodowych oraz 10 szkół ogólnokształcących.

Spośród ogólnej liczby absolwentów średnich szkół zawodowych (tj. 464 osób), do egzaminu maturalnego przystąpiło 379 uczniów, natomiast 253 otrzymało świadectwo dojrzałości. Zdawalność egzaminów maturalnych wśród absolwentów średnich szkół zawodowych w 2014 roku wyniosła w powiecie 66,8%. Wśród absolwentów szkół ogólnokształcących 789 uczniów przystąpiło do egzaminu maturalnego, z czego 699

absolwentów otrzymało świadectwo dojrzałości. Zdawalność egzaminów maturalnych wśród absolwentów szkół ogólnokształcących w powiecie stalowowolskim w 2014 roku wyniosła 88,6%.

W powiecie stalowowolskim w 2013 oraz 2014 roku najwięcej uczniów zasadniczych szkół zawodowych uczyło się na kierunku: architektura i budownictwo oraz na kierunkach inżynieryjno-technicznych. Podgrupa kształcenia wyodrębniona w ISCED-F - 2013 inżynieryjno-techniczna dominuje również wśród uczniów lokalnych szkół średnich zawodowych. W 2014 roku w szkołach zasadniczych zawodowych rozpoczęto kształcenie w podgrupach związanych z biznesem i administracją, natomiast zaprzestano kształcenia w kierunkach ekonomicznych i administracyjnych. W technikach w 2014 roku rozpoczęto kształcenie w kierunku podgrupy biznesu i administracji, nauk o środowisku oraz technologii teleinformatycznej, przy czym zakończono kształcenie w kierunkach ekonomicznych i administracyjnych oraz na kierunku informatycznym.

Jakość nauczania w szkołach podstawowych województwa podkarpackiego jest na wysokim poziomie. Potwierdzają to wyniki sprawdzianu przeprowadzanego wśród uczniów kończących 6. klasę szkoły podstawowej, które należą do najlepszych w kraju.

Wskaźnikiem, który pozwala porównywać jakość kształcenia na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej, jest zdawalność egzaminu maturalnego. Odsetek maturzystów, którzy zdali egzamin maturalny w 2016 roku, wyniósł dla województwa podkarpackiego 84%, a dla powiatu - 86%. Wyższym poziomem zdawalności egzaminu maturalnego charakteryzowali się uczniowie liceów ogólnokształcących niż techników. Wskaźnik zdawalności dla absolwentów liceów wyniósł 91%, zaś dla techników 74%. Wyniki potwierdzają wcześniej stwierdzony wniosek, że wyższym poziomem zdawalności egzaminu maturalnego charakteryzowali się absolwenci liceów ogólnokształcących niż techników.

Tabela 21. Zdawalność egzaminu maturalnego w powiecie stalowowolskim w 2016 roku na tle sąsiednich powiatów.

Powiat	Nowa formuła egzaminu maturalnego – ogółem	Nowa formuła egzaminu maturalnego – liceum ogólnokształcące	Nowa formuła egzaminu maturalnego – technikum
	zdawalność [%]	zdawalność [%]	zdawalność [%]
stalowowolski	86	91	74
kolbuszowski	82	97	70
nizański	83	90	73
tarnobrzeski	89	95	80

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Współczynnik skolaryzacji netto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w

grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania (GUS-BDL). W latach 2014-2016 w powiecie stalowowolskim współczynniki skolaryzacji netto, zarówno dla szkół podstawowych, jak i gimnazjów nieznacznie spadły. Oznacza to, że do tych szkół w danej gminie uczęszcza mniej dzieci w wieku typowym dla tych etapów kształcenia. Jest to również tendencja obserwowana zarówno w Polsce jak i – w mniejszej skali – w województwie podkarpackim.

Tabela 22. Współczynnik skolaryzacji netto powiatu na tle województwa i kraju.

Obszar	współczynnik skolaryzacji netto					
	szkoły podstawowe			Gimnazja		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Polska	93,67	90,11	92,53	92,18	92,03	91,76
Podkarpackie	90,51	86,22	90,73	92,27	91,81	91,31
Powiat stalowowolski	87,35	84,78	86,90	89,32	89,26	89,07

Źródło: opracowanie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na obszarze powiatu występuje względnie dobra sytuacja pod względem komputeryzacji w szkołach podstawowych i gimnazjach. Przy czym lepiej wygląda ten wskaźnik jeśli chodzi o gimnazja, gdyż udział procentowy szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu już w 2012 r. wynosił 100%, a w przypadku szkół podstawowych 93,9%. Można domniemywać, że wskaźnik ten w ciągu ostatnich pięciu lat uległ zmianie na plus.

Z oceny aktualnego stanu edukacji należy stwierdzić, iż sieć placówek oświaty można uznać za dobrze rozwiniętą. Baza oświatowa jest funkcjonalnie zlokalizowana w sieci osadniczej i adekwatna do potrzeb społecznych.

Warto dodać, że na koniec grudnia 2016 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli zarejestrowanych było 104 bezrobotnych absolwentów. Wśród bezrobotnych absolwentów największą grupę stanowili bezrobotni absolwenci liceum ogólnokształcącego – 38 bezrobotnych osób oraz absolwenci technikum – 31 bezrobotnych.

Kształcenie na poziomie wyższym

Stalowa Wola jest ośrodkiem akademickim, swoje siedziby mają w niej trzy uczelnie.

1. Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Politechniki Rzeszowskiej w Stalowej Woli – oferuje kształcenie w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym na dwóch kierunkach: Mechanika i budowa maszyn oraz Zarządzanie i inżynieria produkcji (studia I-go stopnia – inżynierskie). Wysoki poziom gwarantuje kadra dydaktyczna Politechniki Rzeszowskiej, jak również nowoczesna baza dydaktyczna. Studenci mają możliwość zakwaterowania w jednym z dwóch akademików oraz uprawnienie do członkostwa we

wszystkich organizacjach i zrzeszeniach studenckich działających przy Politechnice Rzeszowskiej (samorząd studencki, koła naukowe, Akademicki Związek Sportowy, Zespół Pieśni i Tańca Poloniny). Ośrodek współpracuje z Inkubatorem Technologicznym, dzięki czemu studenci mają możliwość skorzystania ze wsparcia specjalistów przy zakładaniu własnych działalności gospodarczych.

2. Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli (Katolicki Uniwersytet Lubelski) – w Stalowej Woli mieszczą się trzy instytuty:
  - Instytut Inżynierii Środowiska – kierunek Inżyniera Środowiska (studia I i II stopnia);
  - Instytut Pedagogiki – kierunki: Pedagogika (studia zawodowe I i II stopnia), Praca socjalna (studia zawodowe I stopnia) i Socjologia (studia zawodowe II stopnia);
  - Instytut Prawa i Ekonomii – kierunki: Prawo (studia jednolite magisterskie) i Ekonomia (studia II stopnia).
3. Wyższa Szkoła Ekonomiczna (WSE) w Stalowej Woli - uczelnia niepubliczna oferuje kształcenie na kierunkach:
  - Ekonomia (studia I i II stopnia – studia II stopnia przy współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomii i Innowacji w Lublinie);
  - Pielęgniarstwo z rozszerzonym językiem obcym specjalistycznym (studia I stopnia przy współpracy z Polsko-Czeską Wyższą Szkołą Biznesu i Sportu "Collegium Glacense" w Nowej Rudzie);
  - Wychowanie Fizyczne (studia I stopnia przy współpracy z Polsko-Czeską Wyższą Szkołą Biznesu i Sportu "Collegium Glacense" w Nowej Rudzie);
  - Zarządzanie (studia I stopnia).

Przy WSE w Stalowej Woli działa również Uniwersytet Dziecięcy oferujący zajęcia edukacyjne dla dzieci w wieku 6-12 lat.

Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Stalowej Woli. Politechnika Rzeszowska (studia I stopnia). Przy Politechnice Rzeszowskiej w Stalowej Woli działa również Uniwersytet Dziecięcy oferujący zajęcia edukacyjne.

AKTYWNOŚĆ LOKALNA

Liczba działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych jest jednym ze wskaźników aktywności społecznej danego samorządu. Najczęściej spotykaną formą organizacji pozarządowej jest stowarzyszenie. Organizacje pozarządowe z jednej strony są ważnym elementem wpływającym na rozwój lokalny, z drugiej są w stanie świadczyć profesjonalne usługi publiczne dla społeczności lokalnej, zwłaszcza w dziedzinie sportu, pomocy społecznej, edukacji, kultury i działalności na rzecz osób niepełnosprawnych i bezrobotnych.

Zlecanie zadań publicznych organizacjom pożytku publicznego jest jednym z efektów decentralizacji państwa oraz skutecznym narzędziem wspierania aktywności społecznej mieszkańców. Podstawą prawną dla działań powiatu stalowowolskiego w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi są zapisy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. Na podstawie ustawy, powiat stalowowolski corocznie opracowuje Roczny Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w którym określa cele realizacji programu oraz obszary, w zakresie których zlecane będą zadania publiczne. Jak wynika z zapisów Roczno Programu Współpracy Powiatu Stalowowolskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w roku 2017, głównym celem programu jest zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców powiatu oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy powiatem a organizacjami.

W ostatnich latach na obszarze powiatu stalowowolskiego liczba organizacji pozarządowych sukcesywnie wzrasta. Na ogólną liczbę organizacji pozarządowych wpisanych do rejestru REGON niewielka część to fundacje, zdecydowana i dominująca większość to stowarzyszenia i inne formy organizacyjne.

Aktywność lokalna wyrażona liczbą organizacji społecznych w stosunku do liczby mieszkańców dla powiatu stalowowolskiego jest stosunkowo wysoka, w porównaniu do średniej dla województwa. 34 organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców to wynik powyżej średniej dla województwa podkarpackiego wynoszącej 30.

Tabela 23. Wskaźniki aktywności lokalnej w powiecie stalowowolskim.

Wskaźniki aktywności lokalnej	Lata		
	2014	2015	2016
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,97	3,21	3,41
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	30	32	34
nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	1	2	2

Źródło: dane BDL GUS.

Działające w powiecie organizacje mają bardzo zróżnicowane profile. W podziale na dziedziny, którym poświęcają się członkowie zaangażowani w działalność społeczną dominuje sport – blisko 1/3 spośród wszystkich stowarzyszeń to organizacje związane z tą formą aktywności. Prawie co czwarta organizacja to ochotnicza straż pożarna. Pozostałe dziedziny to: wspieranie działalności lokalnej, oświata i edukacja oraz inne. Warto zauważyć dość niski odsetek klubów seniora, co w odniesieniu do trendów demograficznych

sygnalizuje potrzebę podejmowania działań w tej dziedzinie. Podobnie niewiele działa sformalizowanych kół gospodyń wiejskich. Jednak w tym przypadku jest to specyfika całego kraju – większość kół działa bowiem poza systemem rejestrów i wykazów. W rzeczywistości każda miejscowość może pochwalić się grupą pań działających na rzecz kultywowania tradycji lokalnych. Nie komunikują one jednak potrzeby rejestrowania formalnych stowarzyszeń, bo wystarcza im to, że są zrzeszone nieformalnie. .

Lokalna społeczność chętnie i licznie uczestniczy w organizowanych przedsięwzięciach i imprezach okolicznościowych, bezpośrednio angażując się w realizowane działania. Należy zwrócić szczególną uwagę na rozwój inicjatyw integrujących lokalne środowisko poprzez organizację wspólnych przedsięwzięć, szczególnie w zakresie kultury, edukacji i sportu.

Współpracę samorządów terytorialnych z organizacjami pozarządowymi należy uznać za jeden z nieodzownych komponentów budowania silnego społeczeństwa obywatelskiego. Jak wynika z przeprowadzonej analizy danych, powiat stalowowski sukcesywnie wzmacnia aktywność organizacji pozarządowych poprzez zlecanie im zadań publicznych w różnych obszarach współpracy. Tego typu działanie przyczynia się do wzmocnienia postaw obywatelskich mieszkańców powiatu oraz angażowania ich w sprawy lokalne.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo i porządek publiczny są wartościami gwarantowanymi konstytucyjnie. Ochrona tych wartości jest obowiązkiem państwa, które poprzez swoje instytucje i formacje (w tym uzbrojone, np. policja, straż pożarna i cywilne, np. inspekcje weterynaryjne, sanitarne) realizuje swoje zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Działania instytucjonalne z tego zakresu, obejmują zapobieganie występowaniu zagrożeń oraz przeciwdziałanie skutkom zdarzeń już zaistniałych. Do zadań własnych powiatu należą między innymi zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Zakres tych działań nie jest rozłączny, stąd kompetencje powiatu ogólnie można określić, jako bezpieczeństwo publiczne. Zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego wykonuje starosta. Jako zwierzchnik powiatowych służb, inspekcji i straży realizuje swe kompetencje przy pomocy komisji bezpieczeństwa i porządku. Starosta jest też organem właściwym dla zarządzania kryzysowego w powiecie (poprzez Centrum Zarządzania Kryzysowego) oraz dla wykonywania zadań systemu ratownictwa medycznego (w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego). Rada Powiatu uchwała powiatowy program zapobiegania przestępczości, ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego oraz dokonuje oceny stanu bezpieczeństwa na terenie powiatu.

Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli jest jedną z 21 jednostek z terenu województwa podkarpackiego wchodzących w strukturę Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie. Stan etatowy jednostki kwalifikuje ją do średniej wielkości jednostek o mocno rozbudowanej strukturze organizacyjnej. Działalność

Komendanta Powiatowego Policji w Stalowej Woli obejmuje kierowanie pracą Komendy Powiatowej Policji w Stalowej Woli oraz nadzorowanie pracy podległych Posterunków Policji w pięciu gminach powiatu stalowowolskiego tj. Bojanów, Pysznica, Radomyśl Nad Sanem, Zaklików i Zaleszany.

Tabela 24. Stan przestępczości w powiecie stalowowolskim w latach 2015-2016.

Rok	Przestępstwa ogółem	Tendencja w %	Przestępstwa kryminalne	Tendencja w %
2015	2019	0	1331	0
2016	1665	-26	1080	23,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań KPP Stalowa Wola.

W 2016 roku w powiecie stalowowolskim stwierdzono 1665 przestępstw. Jest to o 444 przestępstw mniej niż w 2015 roku – zmniejszenie liczby o 26%. Podobnie nastąpił spadek w przypadku przestępstw o charakterze kryminalnym o 23,2% w stosunku do poprzedniego roku.

Tabela 25. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w powiecie stalowowolskim w 2015 i 2016 r.

Rok	Wykrywalność - przestępstwa ogółem w %	Tendencja w %	Wykrywalność - przestępstwa kryminalne w %	Tendencja w %
2015	76,7	0	67,6	0
2016	72,7	-4	64,8	-2,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań KPP Stalowa Wola.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w powiecie stalowowolskim wynosi 72,7% i spadł o 4% pomimo zmniejszenia się liczby przestępstw.

Tabela 26. Liczba przestępstw kryminalnych w 2016 r. na terenie powiatu stalowowolskiego.

Kategoria przestępstw	Ilość stwierdzonych przestępstw	Porównanie do 2015 r.	Poziom wykrywalności w 2016 r.	Poziom wykrywalności w 2016 r. w porównaniu do 2015 r.
Kradzież	291	+33	36,1	+3,7
Kradzież z włamaniem	88	-55	34,4	+11,5
Bójka i pobicie	6	-7	66,7	+5,2
Uszkodzenie rzeczy	106	-22	34,9	-2,3
Uszczerbek na	27	-1	92,6	+10,5

zdrowiu				
Przestępstwa rozbójnicze	34	+25	82,4	+15,7
Kradzież samochodu	12	-3	16,7	+16,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań KPP Stalowa Wola.

Przestępstw o charakterze kryminalnym w 2016 r. stwierdzono ogółem 1080 (w 2015 r. 1331, czyli o 251 mniej). Wskaźnik wykrywalności wyniósł 64,8% i oznacza spadek tej wykrywalności o 2,8% wobec poprzedniego roku.

Największy udział w przestępczości o charakterze kryminalnym mają: kradzieże (26,9% ogółu przestępstw kryminalnych), przestępstwa narkotykowe (11,7%), uszkodzenie mienia (9,8%) i kradzieże z włamaniem (8,1%). Częstotliwość występowania danej kategorii ma bezpośredni związek z odczuciami społecznymi w aspekcie stopnia poczucia bezpieczeństwa.

W kategorii przestępstw bójek i pobić w 2016 r. odnotowano 6 stwierdzonych przestępstw, co stanowi o 7 mniej niż w poprzednim roku. Wskaźnik wykrywalności osiągnął pułap 66,7% i był niższy od wskaźnika wojewódzkiego o blisko 10%.

W przypadku przestępstw rozbójniczych w 2016 roku odnotowano znaczący wzrost liczby stwierdzonych przestępstw o 25 w stosunku do roku 2015. Wskaźnik wykrywalności wzrósł o 15,7% i był bardzo zbliżony do wskaźnika wojewódzkiego.

W 2016 roku w kategorii kradzieży cudzej rzeczy odnotowano 291 stwierdzonych przestępstw analogicznie do roku 2015 – 258, to jest wzrost o 33. Wzrost odnotowano również w wszczętych postępowaniach, tj. o 22 w stosunku do roku 2015. Wskaźnik wykrywalności wzrósł o 3,7% do poziomu 36,1% (wyższego niż wojewódzki o blisko 3%).

W 2016 roku nastąpił spadek stwierdzonych przestępstw w kategorii kradzieże z włamaniem o 55 w porównaniu do roku 2015. Wskaźnik wykrywalność wzrósł do poziomu 34,4% (wojewódzki 32%).

Tabela 27. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję w powiecie stalowowolskim na przestrzeni lat 2014-2016.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	2014	2015	2016
ogółem	72,1	75,5	71,9
o charakterze kryminalnym	58,9	65,4	62,7
o charakterze gospodarczym	87,3	85,9	79,2
drogowe	99,3	98,9	97,0

przeciwko życiu i zdrowiu	81,8	95,4	89,7
przeciwko mieniu	44,1	56,4	50,9
przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	89,1	89,5	96,1
przeciwko rodzinie i opiece	98,8	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Próbując określić rzeczywisty poziom bezpieczeństwa danego obszaru, na potrzeby niniejszego opracowania zestawiono liczbę popełnionych przestępstw w relacji do liczby 1000 mieszkańców. Z analizy wynika, że powiat stalowowolski jest mniej bezpieczny w porównaniu do danych wojewódzkich.

Tabela 28. Liczba popełnionych przestępstw względem liczby ludności w 2016 roku – porównanie.

Jednostka terytorialna	przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców	przestępstwa o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców	przestępstwa o charakterze gospodarczym na 1000 mieszkańców	przestępstwa drogowe na 1000 mieszkańców
Woj. podkarpackie	11,02	6,84	1,88	1,74
Powiat stalowowolski	14,56	9,39	2,43	2,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jednocześnie w przypadku wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję, dane statystyczne powiatu na tle wojewódzkich danych wypadają lepiej. Zarówno w przypadku wykrywalności sprawców przestępstw ogółem, o charakterze kryminalnym, o charakterze gospodarczym. Nieznacznie wskaźnik ten zmienia się (maleje w stosunku do wojewódzkich danych) w przypadku wykrywalności sprawców przestępstw drogowych.

Tabela 29. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję w 2016 roku.

Jednostka terytorialna	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw			
	ogółem	o charakterze kryminalnym	o charakterze gospodarczym	- drogowe
	[%]	[%]	[%]	[%]
Woj. podkarpackie	69,3	58,6	74,3	98,6
Powiat stalowowolski	71,9	62,7	79,2	97,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W związku z zaginięciem osoby prowadzono 2 wojewódzkie akcje poszukiwań oraz 2 lokalne akcje poszukiwań. Ogólnie zatrzymano 53 osoby poszukiwane na podstawie listu gończego. Na koniec 2016 roku listem gończym poszukiwanych były 143 osoby. W znacznej większości osoby poszukiwane przebywają poza granicami kraju. W 2016 roku przeprowadzono dwa procesy ekstradycyjne osób poszukiwanych międzynarodowym listem gończym. Wydział kryminalny prowadził także poszukiwania osób zaginionych (w kat. I prowadzono 4 sprawy), które zakończyły się ustaleniem miejsc pobytu, w kat. II odnotowano 21 spraw, z których 20 zakończono pozytywnie.

Spośród 799 podejrzanych o popełnienie przestępstw ogółem, 313 zostało zatrzymanych na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu.

W zakresie przestępstw o charakterze kryminalnym, spośród 433 podejrzanych (na 1080 wszystkich kryminalnych), 121 zatrzymano na gorącym uczynku.

Policjanci pionu prewencji w 2016 r. przeprowadzili 13 624 interwencje policyjnych (w 2015 r. było ich 11 668).

W 2016 roku wydarzyło się:

- 100 wypadków drogowych, analogiczny okres roku 2015 to 94 wypadki,
- 597 kolizji drogowych, analogiczny okres roku 2015 to 534 kolizje drogowe,

Obrażenia odniosło 104 osób, co stanowi spadek o 6 osób rannych w stosunku do roku 2015. W wyniku wypadków drogowych 9 osób zginęło, co stanowi spadek o 3 osoby w stosunku do roku 2015.

Główną przyczyną wypadków drogowych na terenie powiatu stalowowolskiego jest nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu oraz nieprawidłowe manewry.

Główną przyczyną kolizji drogowych na terenie powiatu stalowowolskiego jest nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu, niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami oraz niedostosowanie prędkości do warunków ruchu.

Najbardziej zagrożone drogi powiatu (kategoria drogi krajowej w nawiasie podane wartości z roku 2014) w zakresie wypadków drogowych to ciąg drogi krajowej nr K77 i 77a to 15 (8) wypadków – teren miasta oraz 9 (8) wypadki – na terenie powiatu tj. łącznie 24 (16) zdarzeń. W porównaniu do roku 2013 stanowi to wzrost o 4 wypadki na terenie miasta i wzrost o 5 na terenie powiatu, łącznie wzrost o 9 wypadków drogowych. W porównaniu do roku 2014 stanowi to wzrost o 7 wypadków na terenie miasta i wzrost o 1 na terenie powiatu, łącznie wzrost o 8 wypadków drogowych.

Rozkład ujawnionych nietrzeźwych kierujących na terenie powiatu stalowowolskiego za 2015 rok przedstawia się następująco (w nawiasie podane wartości z roku 2014): teren miasta – 153 (126), teren gm. Bojanów – 8 (13), teren gm. Pysznicza - 6 (23), teren gm. Radomyśl - 6 (12), teren gm. Zaklików - 13 (20), teren gm. Zaleszany - 15 (10).

Oprócz policji podmiotami wpływającymi na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego są również Państwowa Straż Pożarna oraz Ochotnicze Straże Pożarne. Na terenie powiatu stalowowolskiego znajduje się dwie Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze PSP. Niezmiernie ważnym wsparciem Państwowej Straży Pożarnej są jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, z których 18 włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co umożliwia ich dysponowanie ze stanowiska kierowania Komendy PSP do akcji ratowniczo-gaśniczych poza terenem własnej gminy.

Liczbę interwencji PSP w powiecie przedstawia poniższa tabela. Tradycyjnie już, najwięcej wyjazdów straży pożarnej dotyczy zagrożeń miejscowych. Jednak w 2015 r. stanowiły one na terenie powiatu ponad 43% wszystkich przy aż 53% pożarów.

Tabela 30. Statystyka zdarzeń w powiecie stalowowolskim w latach 2013-2015.

Zdarzenia	2013	2014	2015
Pożary	461	430	622
Miejscowe zagrożenia	591	502	508
Alarmy fałszywe	24	28	32
Ogółem	1076	960	1162

Źródło: opracowanie na podstawie danych PSP.

Bezpieczeństwo mieszkańców powiatu związane jest również z udzielaniem pomocy medycznej osobom poszkodowanym w wypadkach oraz w nagłych zachorowaniach. Funkcjonujące Centrum Powiadamiania Ratunkowego koordynuje udzielanie pomocy medycznej przez zespół ratownictwa medycznego pogotowia ratunkowego.

Dla bezpieczeństwa mieszkańców powiatu równie ważna jest współpraca wszystkich zainteresowanych instytucji w sytuacjach kryzysowych. Współpracę tę koordynuje oraz zapewnia przepływ informacji Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Stalowej Woli. W ramach swojej rutynowej działalności (w trybie 24 godzinnym) PCZK przesyła m.in. ostrzeżenia meteorologiczne, różnego rodzaju komunikaty i informacje, a także współdziała z powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami, Gminnymi Centrami Zarządzania Kryzysowego oraz Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego przy różnego rodzaju zdarzeniach (w tym akcje przeciwpowodziowe, lokalne podtopienia, intensywne opady śniegu itp.).

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Usługi medyczne na rzecz osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych realizowane są głównie przez jednostki organizacyjne Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej Powiatowego

Szpitala Specjalistycznego w Stalowej Woli, Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „MEDYK” w Stalowej Woli, przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Stalowej Woli, przy ul. Kwiatkowskiego 2, Szpital Specjalistyczny SANUS w Stalowej Woli, który powstał na bazie NZOZ Poradni Leczenia Osteoporozy i Chorób Narządu Ruchu oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDICUM" s.c. w Stalowej Woli. Funkcjonują w nich poradnie realizujące świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej. Usługi medyczne i rehabilitacyjne realizowane są również przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych przy ul. Czarnieckiego 3 w Stalowej Woli.

Z danych statystycznych wynika, że na przestrzeni lat 2005-2015 najwięcej osób skorzystało z podstawowej opieki zdrowotnej. Duże zapotrzebowanie odnotowano w zakresie usług poradni specjalistycznych. Wielkim zainteresowaniem cieszyły się wdrażane programy profilaktyczne.

Dzieci i młodzież niepełnosprawna

Dzieci i młodzież niepełnosprawna podlega procedurze orzekania w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Dlatego też dane Zespołu są podstawą przeprowadzenia analizy w tym zakresie.

W okresie od 01.01.2005 r. do 30.09.2015 r. osobom poniżej 16 roku życia wydano ogółem 4537 orzeczeń o niepełnosprawności, co stanowi 14,82 % ogólnej liczby orzeczonych. Najczęstszą przyczyną wydania orzeczenia o niepełnosprawności były choroby układu oddechowego i krążenia /07-S/, a najrzadszą choroby układu pokarmowego /08-T/.

Dane przedstawione przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Stalowej Woli obrazują potrzeby dzieci i młodzieży niepełnosprawnej występujące w latach 2010-2015 w zakresie:

- ✓ kształcenia specjalnego z podziałem na poszczególne rodzaje niepełnosprawności,
- ✓ indywidualnego nauczania,
- ✓ zajęć rewalidacyjno – wychowawczych,
- ✓ orzeczenia wydane ze względu na stwierdzony autyzm, w tym z zespołem Aspergera.

Z analizy danych przedstawionych przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Stalowej Woli wynika, że w powiecie nastąpił znaczny wzrost orzeczeń wydanych ze względu na autyzm. W roku szkolnym 2009/2010 ogólna liczba wydanych orzeczeń w tym zakresie wyniosła 4 i z roku na rok stale wzrastała, by w roku szkolnym 2014/2015 osiągnąć liczbę 54.

Sytuację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w zakresie szkolnictwa specjalnego, realizowanych programów i innych działań na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej określają dane przedstawione przez Zespół Szkół Nr 6 Specjalnych przy Al. Jana Pawła II 21 w Stalowej Woli. Informacje przedstawione przez wspomniany zespół szkół świadczą o tym, że placówka podejmuje szereg działań na rzecz dzieci i młodzieży

niepełnosprawnej i jest aktywna w pozyskiwaniu środków finansowych w celu realizacji zamierzonych celów. Stworzenie Punktu konsultacyjnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem oraz ich rodzin, świadczy o tym, że Zespół Szkół wyszedł naprzeciw potrzebom osób niepełnosprawnych w tym zakresie.

Działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

a) Rehabilitacja społeczna realizowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

– dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

Turnusy rehabilitacyjne to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu. Czas trwania turnusu wynosi co najmniej 14 dni. Turnusy mogą być organizowane przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i inne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, które prowadzą co najmniej przez 2 lata działalność na rzecz osób niepełnosprawnych i uzyskały wpis do rejestru organizatorów prowadzonego przez wojewodę, wyłącznie w ośrodkach które uzyskały wpis do rejestru ośrodków prowadzonego przez wojewodę. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje zadanie dofinansowania pobytu osób niepełnosprawnych na turnusach rehabilitacyjnych zgodnie z regulacjami prawnymi w tym zakresie oraz przyjmowanymi w każdym roku realizacjami zadań, zasadami, wprowadzanymi w formie stosownych zarządzeń Starosty Stalowowolskiego. Zasady te zostały wprowadzone ze względu na ogromne potrzeby osób niepełnosprawnych w tym zakresie, które są niewspółmierne w stosunku do środków finansowych PFRON na ten cel.

– dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych /barier funkcjonalnych.

Bariery funkcjonalne to forma dofinansowania przewidziana dla osób niepełnosprawnych, której realizacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem. W pojęciu barier funkcjonalnych mieszczą się bariery architektoniczne w komunikowaniu się i techniczne. Zgodnie z definicją słownikową:

- bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienie występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym;
- bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery

powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie;

- bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje zadanie dofinansowania likwidacji barier funkcjonalnych zgodnie z regulacjami prawnymi w tym zakresie oraz przyjmowanymi, w każdym roku realizacji zadania, zasadami, wprowadzanymi w formie stosownych zarządzeń Starosty Stalowowolskiego. Zasady te zostały wprowadzone ze względu na ogromne potrzeby osób niepełnosprawnych w tym zakresie, które są niewspółmierne w stosunku do środków finansowych PFRON na ten cel.

Zakres możliwych do wykonania przedsięwzięć w ramach likwidacji barier funkcjonalnych jest bardzo duży i elastyczny. Jednak wysokość limitów środków przekazywanych w latach 2005-2015 dla powiatu na realizację tego zadania pozwalała na wykonywanie najbardziej niezbędnych przedsięwzięć oraz na zakup niezbędnych urządzeń stanowiących podstawę funkcjonowania i komunikowania się osób niepełnosprawnych.

Dofinansowywano zatem zakup: uchwytów, płytek antypoślizgowych, kabin prysznicowych z brodzikiem, krzesełek prysznicowych, schodolazów, drzwi dla osób niepełnosprawnych, podnośników wannowych, krzesełek toaletowych, krzesełek prysznicowych, łóżek rehabilitacyjnych, wspomagających opiekę nad osobami niepełnosprawnymi, pralek automatycznych, rowerków trójkołowych, notebooków.

Z roku na rok rośnie liczba osób niepełnosprawnych zainteresowanych dofinansowaniem do likwidacji barier funkcjonalnych, jednak potrzeby wynikające z wniosków są większe niż planowane kwoty na ten cel. Dzieje się tak dlatego, że w Powiecie Stalowowolskim liczba osób niepełnosprawnych oraz ich potrzeby wynikające z niepełnosprawności są niewspółmierne wyższe od możliwości finansowych Funduszu.

– dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Warsztat Terapii Zajęciowej oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez warsztat tego celu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- ✓ umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- ✓ psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

W Powiecie Stalowowolskim od 1996 roku działał jeden warsztat terapii zajęciowej utworzony przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Stalowej Woli, w którym uczestniczyło 25 osób niepełnosprawnych. Warsztat ten był dwukrotnie rozszerzany w 1999 o 10 uczestników, w 2001 o 10 uczestników i 2004 o 5 uczestników. W chwili obecnej z terapii w tym warsztacie korzysta 50 osób niepełnosprawnych. Uczestnicy tego warsztatu

to osoby niepełnosprawne z upośledzeniem umysłowym i chorobami psychicznymi. Program warsztatu realizowany jest w dziesięciu pracowniach tj.: plastycznej, rękodzielniczej, umiejętności społecznych, krawieckiej, stolarskiej, witrażowniczej, rzemiosł różnych, czynności dnia codziennego, przyrodniczo-dekoratorskiej i komputerowo-poligraficznej. Głównymi formami terapii jest muzykoterapia, pomoc psychologiczna, psychoterapia indywidualna i grupowa, psychodrama, pantomima, psychogimnastyka, arteterapia /terapia przez sztukę/, terapia ruchem i zajęcia sportowe w tym ćwiczenia ogólnousprawniające, choreoterapia, przygotowanie do pracy na stanowiska robocze. Ponadto w warsztacie prowadzone są zajęcia rekreacyjne; wycieczki, biwaki, wyprawy krajoznawczo-turystyczne, wyjścia do muzeum, kina, teatru, organizowanie wieczorków tanecznych, ognisk, czynny udział w produkcjach artystycznych, uczestnictwo w wystawach, konkursach, targach, przeglądach i piknikach.

W 2003 roku powstały dwa następne warsztaty, gdyż zainteresowanie osób niepełnosprawnych tą formą terapii było ogromne. Ponadto w nowych warsztatach znalazły miejsce osoby, których nie zakwalifikowano do pierwszego z nich m.in. ze względu na rodzaj niepełnosprawności np. poruszających się na wózku inwalidzkim.

Jednym z nich jest warsztat terapii zajęciowej, utworzony przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Szczególnej Troski „Nadzieja”, w którym w którym uczestniczyło 25 osób niepełnosprawnych.

Warsztat ten był trzykrotnie rozszerzany: w 2006 r. o 10 nowych uczestników, w 2011 r. o 5 nowych uczestników i w 2013 r. o 5 uczestników. W chwili obecnej z terapii w tym warsztacie korzysta 45 osób niepełnosprawnych. Uczestnicy tego warsztatu to osoby niepełnosprawne z upośledzeniem umysłowym, chorobami psychicznymi i dysfunkcją narządu ruchu. Program warsztatu realizowany jest w dziewięciu pracowniach tj. czynności dnia codziennego, plastyczna, stolarsko – techniczna, poligraficzno – komputerowa, środowiskowo – przyrodnicza, rękodzieła artystycznego, wikliniarska, aktywności twórczej i reedukacji i komunikacji i rewalidacji. Głównymi formami są muzykoterapia, terapia ruchem i zajęcia sportowe w tym ćwiczenia ogólnousprawniające i przygotowanie do pracy na stanowiska robocze. Ponadto w warsztacie prowadzone są zajęcia rekreacyjne; wycieczki, biwaki, wyprawy turystyczno-krajoznawcze, wyjścia do muzeum i kina, organizowanie wieczorków tanecznych, ognisk, czynny udział w produkcjach artystycznych, uczestnictwo w wystawach, konkursach, targach, przeglądach i piknikach.

Drugim warsztatem, który powstał w 2003 roku był warsztat terapii zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Szansa”, w którym w którym uczestniczyło 35 osób niepełnosprawnych. Warsztat ten z dniem 31.12.2015 r. został rozszerzony o 5 uczestników i w chwili obecnej z terapii w tym warsztacie korzysta 40 osób niepełnosprawnych. W chwili obecnej z terapii w tym warsztacie korzysta 40 osób niepełnosprawnych. Uczestnicy tego warsztatu to osoby niepełnosprawne głównie z dysfunkcją narządu ruchu /w tym poruszające się na wózku inwalidzkim/, z upośledzeniem umysłowym, chorobami psychicznymi i schorzeniami sprzężonymi. Program warsztatu realizowany jest w ośmiu pracowniach tj. gospodarstwa

domowego, pedagogiczna, plastyczna, informatyczno – fotograficzna, rękodzielnicza, poligraficzna, przyrodnicza i ceramiczna. Głównymi formami terapii są muzykoterapia, pomoc psychologiczna, biblioterapia, terapia ruchem i zajęcia sportowe w tym ćwiczenia ogólnousprawniające, pedagogika zabawy. Ponadto w warsztacie prowadzone są zajęcia rekreacyjne; ogniska, pikniki, czynny udział w produkcjach artystycznych. Ponadto od 2007 r. Powiat Stalowowski współfinansuje koszty uczestnictwa mieszkańców Powiatu Stalowowskiego w warsztacie terapii zajęciowej działającym na terenie powiatu tarnobrzeskiego, prowadzonym przez MOPS w Gorzycach. Ogółem kwota przekazana przez powiat stalowowski na współfinansowanie kosztów terapii mieszkańców powiatu stalowowskiego w latach 2005 – 2015 wyniosła 24 622,00 zł.

– dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

O dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych mogą się ubiegać osoby niepełnosprawne na podstawie odrębnych przepisów, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

W świetle aktualnie obowiązujących przepisów maksymalna kwota dofinansowania ze środków Funduszu do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego wynosi 80% kosztów zakupu tego sprzętu. Wysokość dofinansowania ze środków Funduszu zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze wynosi 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów lub 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez Fundusz Zdrowia oraz wymaganego udziału własnego w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit. Ze względu jednak na ogromne zapotrzebowanie osób niepełnosprawnych w tym zakresie, które jest niewspółmierne w stosunku do otrzymywanych środków finansowych Funduszu, na przestrzeni ostatnich kilku lat wprowadzane są dodatkowe zasady przyznawania dofinansowań, w formie odpowiednich zarządzeń Starosty Stalowowskiego.

Najczęściej dofinansowanym sprzętem ortopedycznym i środkami pomocniczymi są: buty ortopedyczne, kule, laski inwalidzkie, balkoniki i podpórki do chodzenia, wózki inwalidzkie, poduszki i materace przeciwoślizgowe, szkła okularowe, aparaty słuchowe z wkładkami usznymi, systemy FM, cewniki urologiczne, pieluchy anatomiczne i pieluchomajtki, protezy piersi, peruki w przebiegu leczenia chorób nowotworowych, foteliki dla dzieci z porażeniem mózgowym, szyny redresyjne, parapodia, protezy kończyn górnych, aparaty do leczenia bezdechu sennego.

Z zakresu sprzętu rehabilitacyjnego najczęściej dofinansowywano: rower rehabilitacyjny, orbitrek magnetyczny, mata rehabilitacyjna do ćwiczeń

Ponadto o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, które działalność na rzecz osób niepełnosprawnych prowadziły, co najmniej przez okres 2 lat przed dniem złożenia wniosku.

Należy zaznaczyć, że wnioski o dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego przez osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej są składane do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok realizacji wniosku.

– dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

O dofinansowanie ze środków Funduszu organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób niepełnosprawnych mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, pod warunkiem, że prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku.

Należy zaznaczyć, że wnioski o dofinansowanie do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki przez osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej są składane do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok realizacji wniosku.

b) Rehabilitacja zawodowa realizowana przez Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Powiatowe urzędy pracy realizują zadania z zakresu aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych w oparciu o zapisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz przepisy wykonawcze do w/w ustawy. Zgodnie z art. 11 w/w ustawy osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać z usług i instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Usługi i instrumenty rynku pracy dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP, jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu finansowane są ze środków PFRON. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP jako bezrobotne aktywizowane są zgodnie z zapisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zadania związane z aktywizacją zawodową w/w osób finansowane są ze środków Funduszu Pracy. Część osób posiadających orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub równoważne w wieku aktywności zawodowej bardziej lub mniej aktywnie poszukuje pracy.

Jak wynika z przedstawionych danych i bezpośrednich kontaktów pracowników PUP, bariery zdrowotne i brak kwalifikacji zawodowych odpowiednich do wymagań rynku pracy powodują duże trudności w uzyskaniu zatrudnienia. Ograniczenie skali bezrobocia osób niepełnosprawnych, to nie tylko rozwiązanie problemów bytowych, ale również szansa na pełne włączenie w środowisko społeczne, usamodzielnienie i uaktywnienie, dające w efekcie możliwość rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Na rynku pracy w latach 2005-2015 pojawiło się relatywnie dużo ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, ale w tej grupie mamy do czynienia przede wszystkim z problemem niedostatecznych kwalifikacji.

Natomiast

u części pracodawców, którzy utworzyli stanowiska pracy z dofinansowaniem z PFRON występuje zjawisko dużej rotacji pracowników.

- finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez kierownika powiatowego urzędu pracy.
- zwrot kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń zakładu pracy lub nabycia urządzeń dla osób niepełnosprawnych, rozpoznania przez służby medycyny pracy.
- zwrot kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy.
- zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu.
- zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy.

ŚRODOWISKO NATURALNE

Analiza stanu istniejącego różnorodności biologicznej i krajobrazowej

Obszary prawnie chronione przyrodniczo w powiecie stalowowolskim w roku 2013 zajmowały około 9712,61 ha (z wyłączeniem obszarów NATURA 2000), co stanowiło 11,7% powierzchni powiatu. Na terenie powiatu można wyróżnić następujące rezerваты przyrody: Łęka (leśny) w gminie Zaklików, Pniów (wodno – florystyczny) położony na terenie gminy Radomyśl nad Sanem, Wisła pod Zawichostem (wodno – faunistyczny) położony częściowo w gminie Radomyśl nad Sanem, Jastkowice (leśny) położony w gminie Pysznica oraz Imielty Ług (wodno – torfowiskowy) położony częściowo w gminie Pysznica. Wschodnią część powiatu stalowowolskiego a dokładnie południowo - wschodnią część gmin Radomyśl nad Sanem i Zaklików oraz północną część gminy Pysznica obejmuje Park Krajobrazowy Lasy Janowskie wraz z jego otuliną. W fazie projektowania znajdują się: Park Krajobrazowy Puszcza Sandomierska i Park Krajobrazowy Środkowej Wisły, Zaklikowsko - Ulanowski Obszar Chronionego Krajobrazu, rezerwat Łachy pod Zawichostem.. Powiat posiada szczególne wartości przyrodnicze, krajobrazowe, różnorodne siedliska leśne, począwszy od borów suchych po bagienne. Dominującym gatunkiem drzew tworzących te lasy jest sosna. Pozostałe występujące gatunki to brzoza, olcha, jodła, dąb oraz modrzew, buk i grab, topole. Teren powiatu obejmuje lasy należące do Puszczy Sandomierskiej i Puszczy Solskiej. Duże zwarte obszary leśne stanowią ostoję dla wielu gatunków zwierząt należących do kilkudziesięciu grup taksonomicznych.

Prócz zbiorowisk leśnych sporą część (około 12 %) powierzchni powiatu zajmują łąki i pastwiska o dużym stopniu naturalności. Wśród roślinności nieleśnej występuje ogromne zróżnicowanie. od roślinności wodnej poprzez szuwarową, torfowiskową, od łąk wilgotnych do suchych muraw na piaskach. Flora zbiorowisk, szczególnie wodnych, bagiennych i torfowiskowych, jest niezwykle bogata. Stwierdzono tu występowanie wielu gatunków roślin chronionych objętych ochroną ścisłą i częściową, z listy gatunków roślin podlegających ochronie gatunkowej, do których należy zaliczyć przede wszystkim: grążela żółtego, grzebień białe, zespół turzycy bagiennych, storczyk, widłak jałowcowaty, widłak torfowy, salwina pływająca, kotewka

(jadalny orzech wodny), odmiany rosiczki. Na uwagę zasługują także śródleśne torfowiska wysokie. Różnorodność szaty roślinnej, sprzyja występowaniu dużej liczby gatunków zwierząt. Występują tu: dziki, lisy, piżmaki, kuny, sarny, jelenie. Na terenach otwartych: łąki, pola uprawne występuje zwierzyna drobna: bażanty, zajęce, kuropatwy. Do cenniejszych gatunków zwierząt występujących na terenie powiatu możemy zaliczyć: bobry, borsuki, jenoty, bocian czarny i biały, daniele, orzesznicę, krogulca, dzięcioła czarnego, nietoperze (kilka gatunków), przechodnio łoś. Stwierdzono tu występowanie 4 gatunków zwierząt, które z uwagi na swoją rzadkość znalazły się na „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce” (Głowaciński 2002). Są to głuszc, bocian czarny, orzeł bielik – zaklasyfikowane jako krytycznie zagrożone oraz wilk zakwalifikowany jako bliski zagrożeniu. Na uwagę zasługuje również bardzo rzadko spotykana w Polsce modliszka. Puszcza Sandomierska jest obecnie jedynym w Polsce zwartym obszarem występowania modliszki.

W Powiecie znajduje się 56 pomników przyrody: 13 na terenie gminy Zaklików, 15 na terenie gminy Zaleszany, 6 na terenie gminy Radomyśl nad Sanem, 10 w gminie Bojanów, 4 w gminie Pysznic, 8 w gminie Stalowa Wola. Są to pojedyncze lub grupowe twory przyrody żywej i nieożywionej o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno – pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów natury objęte ochroną prawną. W powiecie stalowowolskim są to grupy lub pojedyncze drzewa oraz powierzchniowy pomnik przyrody „Żwirownia” na terenie wsi Pysznic, będący stanowiskiem roślin chronionych – rosiczki okrągłolistnej i widłaka torfowego.

Na terenie Powiatu znajdują się fragmenty następujących obszarów włączonych do krajowej sieci ekologicznej ECONET – PL: międzynarodowy obszar węzłowy Lasy Janowskie (34M) i międzynarodowy korytarz ekologiczny Dolnego Sanu (30m).

W Powiecie występują również użytki ekologiczne:

- w gminie Pysznic obejmujący nieużytki w postaci halizny w Dolinie Dolnego Sanu;
- Wielka Łąka w gminie Radomyśl nad Sanem obejmujący bagna w Dolinie Dolnego Sanu.

W okolicy wsi Lipa znajdującej się w gminie Zaklików występują wody mineralno-siarczkowe, co stwarza tej miejscowości możliwości wypoczynkowo - uzdrowiskowe. Na terenie gminy Radomyśl nad Sanem znajduje się farma wiatrowa, natomiast na terenie miasta Stalowa Wola – elektrownia wodna.

Obszary chronione NATURA 2000

Lasy Janowskie (obszar ptasi) występują na terenie gmin Pysznic, Radomyśl nad Sanem, Zaklików. Obszar obejmuje rozległy i zwarty kompleks leśny, stanowiący północno-zachodnią część Puszczy Solskiej oraz enklawę leśną "Rozwadów" dla ochrony głuszca (położoną na południe od głównego kompleksu). Przeważa płaski teren, urozmaicony wzniesieniami wydmyowymi, lekko nachylony w kierunku południowo-zachodnim; odwadniany przez szereg cieków, z których wiele ma tu swoje obszary źródłiskowe (rzeki: Biała

Branew, Czartosowa, Rakowa oraz Bukowa i Sanna). Sieć rzeczna uzupełniają liczne kanały i rowy. Obszary bezodpływowe lub okresowo przepływowe zajęte są przez torfowiska wysokie lub przejściowe, z których część zamieniono jeszcze w ubiegłym stuleciu w stawy rybne (ok. 150 sztuk - każdy po 10-50 ha). Istnieje kilka kompleksów stawów w różnym stopniu zarośniętych roślinnością, a w ich otoczeniu częste są torfowiska albo kontrastujące siedliskowo wydmy piaszczyste porośnięte borami sosnowymi i mieszanymi. Wśród roślinności dominują zbiorowiska leśne (80%). Przeważają siedliska borowe, ale dużą część powierzchni zajmują też siedliska lasu liściastego. 50% powierzchni ostoi to siedliska wilgotne. Ostoja ptasia o randze europejskiej E73.

Tabela 31. Aktualne obszary chronione NATURA 2000 na terenie Powiatu.

Nazwa ostoi	Powierzchnia ogólna [ha]	Powierzchnia w powiecie [ha]
Lasy Janowskie (obszar ptasi)	60235,75	25202,2
Puszcza Sandomierska (obszar ptasi)	129115,59	ok. 17496,52
Dąbrowa koło Zaklikowa	4,99	4,99
Dolina Dolnego Sanu (obszar siedliskowy)	10176,64	4271,826
Enklawy Puszczy Sandomierskiej	7952,49	1688,62
Uroczyska Lasów Janowskich	34544,25	15224,535
Szczecyn	932,52	236,01

Źródło: RDOŚ w Rzeszowie, www.geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

Puszcza Sandomierska występuje w Stalowej Woli i gminach Bojanów, Zaleszany. Obszar leży na wysokości 145 -253 m n.p.m. i obejmuje mozaikę lasów (prawie połowa powierzchni obszaru) i terenów rolniczych uprawianych ekstensywnie (prawie jedna trzecia) z torfowiskami, wrzosowiskami, murawami i wydmami. Obszar odwadniają prawobrzeżne dopływy Wisły - rzeki Łęg i Trześniówka. Rzeka Łęg wraz z dopływami Przywrą i Zyzogą zachowały w znacznej części swój naturalny charakter. W rejonie Budy Stalowskiej znajduje się duży kompleks znaturalizowanych stawów rybnych. Mniejsze kompleksy stawów rybnych znajdują się koło miejscowości Babule i Grębów. Obszar stanowi bardzo cenną ostoję wielu gatunków ptaków.

Dąbrowa koło Zaklikowa obejmuje obszar na terenie gminy Zaklików. Zajmuje on porośnięte lasem wapienne wzgórze (zwane Kamienną Górą) w miejscowości Dąbrowa znajdujące się w strefie krawędziowej pomiędzy Wyżyną Lubelską (Wzniesienia Urzędowskie) i Kotliną Sandomierską. Występuje tu dąbrowa świetlista, grąd subkontynentalny i leśne zbiorowiska zastępcze z sosną oraz brzozą. Dąbrowa świetlista posiada dobrze zachowaną florę, w tym szereg rzadkich i chronionych gatunków roślin. Grąd subkontynentalny powstał w wyniku grądowienia dąbrowy świetlistej, na co wskazuje występowanie światłolubnych gatunków roślin w obrębie luk w drzewostanie. Na szczycie wzgórza, na wapiennej skale występuje siedlisko - szczelinowe zarośla paproci. W ostoi występuje jedna z 6 najliczniejszych w Polsce (kilkadziesiąt osobników) populacji

dzwonecznika wonnego. Obszar otoczony jest przez pola uprawne, młodniki sosnowe oraz zabudowania wsi Dąbrowa.

Dolina Dolnego Sanu (obszar siedliskowy) znajduje się w Stalowej Woli oraz w gminach: Pysznicza, Radomyśl nad Sanem, Zaleszany. Leży ona w Kotlinie Sandomierskiej na wysokości 140-225 m n.p.m. i obejmuje najbardziej cenne przyrodniczo fragmenty doliny dolnego Sanu na odcinku Jarosław - ujście. Dolina rzeki w stadium dojrzałym, o kierunku SE-NW osiąga szerokość 7-15 km. Zasadniczymi elementami jej budowy są dwa poziomy terasowe holoceniowe oraz terasa plejstoceńska. Współczesny San, pomimo regulacji, zachowuje cechy rzeki roztopowej (tworząc odsypy - plaże i ławice). W okolicach Zarzecza i Krzeszowa w granicach obszaru znalazło się strome zbocze z płatami roślinności ciepłolubnej kontrastującymi z łąkami olszowymi (z masowym udziałem skrzypu olbrzymiego) rozwiniętymi wokół licznych źródeł. W dolinie dominuje krajobraz rolniczy siedliska rolnicze zajmują ponad połowę powierzchni, jedną czwartą - siedliska łąkowe i zaroślowe, prawie jedną piątą - wody Sanu. Lasy iglaste, liściaste oraz obszary zantropogenizowane stanowią zdecydowaną mniejszość – w sumie około 5%. Zidentyfikowano tu 14 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największe znaczenie mają: kompleks zbiorowisk przykorytowych (łągi wierzbowe, ziołorośla i pionierska roślinność na piaszczystych odsypach i namuliskach). Istotną rolę w dolinie odgrywają także różnego typu ekstensywnie użytkowane łąki oraz liczne starorzecza z bogatą florą wodną. Na suchych łąkach i pastwiskach oraz na krawędziach erozyjnych występują ciekawe zbiorowiska kserotermiczne. Florę i faunę cechuje znaczne bogactwo, wykazano tu 19 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Występują tu istotne regionalnie populacje modraszka teleiusa, modraszka nausithousa, wydry i bolenia. W dolinie występują również takie gatunki roślin jak storczyk cuchnący, róża francuska, pięciornik skalny, powojnik prosty, kotewka orzech wodny oraz owad: modliszka zwyczajna. Obszar stanowi istotny korytarz ekologiczny w tym dla ichtiofauny. Wody rzeki San i jej dopływów są siedliskiem cennych gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Dorzecze Sanu objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych (certy, troci wędrownej, łososia i jesiotra ostronosego). Dopływy Sanu prezentują walory potencjalnych tarlisk i siedlisk wędrownych ryb prądolubnych o znaczeniu europejskim. Celem ochrony w obszarze jest zachowanie mozaiki siedliskowej charakterystycznej dla większych dolin rzecznych.

Enklawy Puszczy Sandomierskiej występują w gminach Bojanów i Zaleszany. Obszar położony jest w centralnej części Kotliny Sandomierskiej, pokrytej w dużej mierze przez lasy. Zajmuje Równinę Tarnobrzeską oraz północną, krawędziową część Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Na pokrywę geologiczną składają się utwory pochodzenia fluwialnego, fluwioglacjalnego i glacialnego, które zalegają na nieprzepuszczalnych ilach mioceńskich. Taki układ warstw sprzyja zachowaniu wilgotności podłoża pomimo przeprowadzonych tu melioracji.

Znamienną cechą obszaru jest duży kontrast siedliskowy, występujący często pomiędzy sąsiadującymi płacami roślinności. Z jednej strony są to ekosystemy wykształcone na piaszczystym i wybitnie suchym podłożu, z drugiej zaś położone w lokalnych obniżeniach i silnie uwilgotnione. Kotlina Sandomierska jest regionem o stosunkowo dużych, jak na tę część Polski, wpływach klimatu atlantyckiego. Obszar charakteryzuje się znacznym stopniem naturalności i małą gęstością zaludnienia. Głównymi sposobami użytkowania są tu gospodarka leśna i ekstensywne rolnictwo. W obszarze zlokalizowanych jest też kilka dużych, znaturalizowanych stawów hodowlanych oraz poligon wojskowy. Celem ochrony w obszarze jest zachowanie oraz przywrócenie do właściwego stanu ochrony siedliska suchych wrzosowisk (4030) oraz występujących w nim gatunków owadów jak pachnica dębowa (1084), modraszek telejus (1059), modraszek nausitous (1061) i ślaczkoń szafraniec (4030). Na poziomie regionalnym obszar pełni również istotną rolę w ochronie siedlisk zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (6410) oraz niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (6510), a także kumaka nizinnego (1188).

Uroczyska Lasów Janowskich znajdują się w gminach Pysznicza, Radomyśl nad Sanem i Zaklików. Obszar leży na wysokości 142-233 m n.p.m. i obejmuje fragment Lasów Janowskich rosnących na zwydmionej równinie piaszczystej. Obszary bezodpływowe wypełnione są torfowiskami wysokimi lub przejściowymi z kompleksami starych (z ubiegłego stulecia), w różnym stopniu zarośniętych stawów rybnych (ok. 150 stawów - każdy po 10-50 ha). Sieć rzeczna jest bogata, z wieloma źródłiskami oraz licznymi kanałami (Biała Branew, Czartosowa, Rakowa oraz Bukowa i Sanna). Wody zajmują 5% powierzchni obszaru. Lasy zajmują 85% powierzchni obszaru, w tym także drzewostany stare o charakterze naturalnym. Na piaskach dominują bory świeże i bory mieszane świeże. W obniżeniach terenu występują bory bagienne. W północnej części - jodłowy bór mieszany. Łęgi olszowe rosną wzdłuż licznych cieków, murawy napiaskowe i wrzosowiska na stokach o południowej ekspozycji. Wśród lasu spotkać można polany łąk. Na terenie ostoi występują dwadzieścia trzy typy siedlisk z Zał. I. Najcenniejsze są: zbiorowiska borów bagiennych, torfowisk oraz borów jodłowych. Występują tu również cenne łągi olszowe, murawy napiaskowe i wrzosowiska, śródleśne łąki oraz ekstensywnie użytkowane stawy hodowlane - bogata ostoja płazów, gadów, ptaków, ssaków i roślin. Obszar jest istotną ostoją flory i fauny. Stwierdzono tu występowanie 18 gatunków zwierząt i 3 gatunki roślin z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, w tym 3 watahy wilków liczące w sumie 16-18 osobników, które stanowią istotną część populacji z terenu Kotliny Sandomierskiej i Roztocza. Jest to także jedna z ważniejszych w kraju ostoi zagrożonych gatunków ważek i motyli związanych z torfowiskami przejściowymi i wysokimi. Lasy Janowskie są równocześnie ostoją ptasią o randze europejskiej (m.in. głuszec, cietrzew i jarząbek oraz ptaki drapieżne: bielik, orlik krzykliwy, trzmielojad, kania czarna i rybołów).

Szczecyn występują w gminie Zaklików. Obszar leży na wysokości 158-273 m n.p.m. i składa się z 4 enklaw w kompleksie lasów na pograniczu Wzniesień Urzędowskich (Wyżyna Lubelska) i Kotliny Sandomierskiej. Obejmuje lasy porastające bogato urzeźbioną strefę wierzchowinową zbudowaną z wapieni,

gez i opok kredowych, pokrytych lessami lub zwietrzeliną skał podłoża i strefę krawędziową Wyżyny Lubelskiej rozcięta dolinami denudacyjnymi i erozyjnymi w pokrywie lessowej. Przeważają gleby płowe i brunatne wytworzone z lessów i utworów lessopodobnych. Na wapieniach i marglach kredowych powstały rędziny. Prawie 100% powierzchni obszaru zajmują lasy łąkowe - z bukiem i z jodłą - obydwie gatunki mają tu kresowe stanowiska na północno-wschodniej granicy zasięgu oraz dąbrowy ciepłolubnej z dużym udziałem storczykowatych (las koło Baraków). Pozostałe formy użytkowania (łąki, dawne kamieniołomy, a obecnie zarośla i murawy kserotermiczne, sieć komunikacyjna) zajmują 1%. Obszar chroni siedliska łąkowe i jedno z dwóch potwierdzonych stanowisk pachnicy dębowej na Wyżynie Lubelskiej.

Prawdziwym bogactwem Powiatu Stalowowolskiego są lasy. Ogółem lasy zajmują w powiecie stalowowolskim powierzchnię 43556 ha. Lesistość terenu wynosi 52%. Większe zalesienie w województwie podkarpackim występuje jedynie w powiecie bieszczadzkim. Lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa stanowią powierzchnię 7495 ha.

Podstawowe typy siedliskowe lasów na terenie powiatu stanowią bór suchy i bór świeży. Lasy obejmujące południowy obszar powiatu należą do krainy małopolskiej. Stanowią fragment Puszczy Sandomierskiej. Na suchszych wysoczyznach rozwijają się różnorodne zespoły lasów liściastych, bądź mieszanych, np. drzewostany bukowo - jodłowe (zachowane relikty Puszczy Sandomierskiej). Na lżejszych glebach piaszczystych występują bory mieszane sosnowo - dębowe, przechodzące w bory sosnowe (głównie Równina Rozwadowska).

Tabela 32. Dane dotyczące lesistości powiatu stalowowolskiego.

POWIAT STALOWOWOLSKI	J. m.	2014
LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI		
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	43556
grunty leśne publiczne ogółem	ha	36061
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	34891
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	29301
grunty leśne prywatne	ha	7495
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia		
zalesienia ogółem	ha	1
zalesienia lasy publiczne ogółem	ha	1
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	0
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	0
zalesienia lasy prywatne ogółem	ha	0
grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia ogółem	ha	0
grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia w zarządzie Lasów Państw.	ha	0
lesistość w %	%	52
LEŚNICTWO (POZA SKARBEM PAŃSTWA)		
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	7495
las ogółem	ha	7495

grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha	5964
grunty leśne prywatne wspólnot gruntowych	ha	1308
Grunty spółdzielni	ha	3
Grunty kościołów	ha	88
Grunty spółek, partii politycznych, i inne	ha	132
Odnowienia i zalesienia		
Ogółem		
Ogółem	ha	23,9
las prywatne	ha	19,9
las gminne	ha	4
Zalesienia		
Ogółem	ha	1
las gminne	ha	1
Pozyskiwanie drewna (grubizny)		
Ogółem	m ³	13416
las prywatne	m ³	11661
las gminne	m ³	1755

Źródło: Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli, Bank Danych Lokalnych GUS.

Zasoby kopalin i powierzchni terenu

Na terenie powiatu stalowowolskiego występują wyłącznie złoża kopalin pospolitych, głównie surowców skalnych. Udokumentowanych jest 64 złóż kopalin pospolitych. Są to przede wszystkim złoża surowców ilastych, kruszywa naturalnego, piasków, wapieni i torfów. Powiat stalowowolski jest zasobny w surowce ilaste zwłaszcza gliny czwartorzędowe oraz dobre jakościowo trzeciorzędowe iły krakowieckie. Na terenie powiatu zostały rozpoznane i wstępnie udokumentowane wody lecznicze o charakterze siarczkowym i siarczanowo - chlorkowo-wodorowęglanowo - wapiennym. Złoża te występują w rejonie miejscowości Lipa, w gminie Zaklików. Jednak zaniechanie przez państwo pod koniec lat siedemdziesiątych zamierzeń inwestycyjnych dotyczących lokalizacji zakładu przyrodoleczniczego w Lipie, spowodowało, że pomimo swoich właściwości nie znalazły zastosowania w lecznictwie sanatoryjnym i uzdrowiskowym.

Ochrona zasoby kopalin i powierzchni terenu

Na terenie Powiatu Stalowowolskiego występują wyłącznie złoża kopalin pospolitych, głównie surowców skalnych. Udokumentowanych jest 64 złóż kopalin pospolitych, są to przede wszystkim złoża surowców ilastych, kruszywa naturalnego, piasków, wapieni i torfów. Powiat Stalowowolski jest zasobny w surowce ilaste zwłaszcza gliny czwartorzędowe oraz dobre jakościowo trzeciorzędowe iły krakowieckie. Na terenie Powiatu zostały rozpoznane i wstępnie udokumentowane wody lecznicze o charakterze siarczkowym i siarczanowo - chlorkowo-wodorowęglanowo - wapiennym. Złoża te występują w rejonie miejscowości Lipa, w gminie Zaklików. Jednak zaniechanie przez Państwo pod koniec lat siedemdziesiątych zamierzeń inwestycyjnych

dotyczących lokalizacji zakładu przyrodoleczniczego w Lipie, spowodowało, że pomimo swoich właściwości nie znalazły zastosowania w lecznictwie sanatoryjnym i uzdrowiskowym.

Jakość wód i stosunki wodne

Zasoby wodne powiatu stalowowolskiego wchodzi w skład obszaru dorzecza Wisły i regionu wodnego Górnej Wisły. Powiat stalowowolski posiada dobrze rozwiniętą sieć rzeczną. Część gmin powiatu położona jest w dolinie rzeki San. Przez pozostałe tereny przepływają rzeki: Barcówka, Bukowa, Gilówka, Strachodzka, Łukawica, Jodłówka, Łęg, Sanna. Wody powierzchniowe płynące nie stanowią źródeł zabezpieczenia w wodę pitną, są natomiast źródłem wody przemysłowej dla dużych zakładów znajdujących się na terenie miasta Stalowa Wola. Łączna długość cieków wodnych przepływających na całej długości lub odcinkowo przez teren powiatu wynosi 230,2 km, w tym 148,7 km odcinków uregulowanych.

Ocena stanu wód w jednolitych częściach wód rzecznych, na terenie powiatu stalowowolskiego, wykonana na podstawie badań przeprowadzonych w latach 2011-2013 przedstawia się następująco:

- Łęg od Murynia do ujścia – potencjał ekologiczny UMIARKOWANY, potencjał ekologiczny w obszarach chronionych UMIARKOWANY, stan chemiczny DOBRY, stan JCWP ZŁY. Decydujące znaczenie w ocenie stanu wód miały wskaźniki fizykochemiczne z grupy 3.1 - 3.5 (azot Kjeldahla), które zostały ocenione poniżej potencjału dobrego.
- Barcówka – potencjał ekologiczny UMIARKOWANY, potencjał ekologiczny w obszarach chronionych UMIARKOWANY, stan JCWP ZŁY. Decydujące znaczenie w ocenie stanu wód miały wskaźniki biologiczne (fitobentos), które odpowiadały klasie III oraz wskaźniki fizykochemiczne z grupy 3.1 - 3.5 (ogólny węgiel organiczny), które zostały ocenione poniżej potencjału dobrego.
- Bukowa od Rakowej do ujścia – stan ekologiczny DOBRY, stan ekologiczny w obszarach chronionych DOBRY. O ocenie stanu ekologicznego zdecydowały wskaźniki biologiczne (fitobentos), fizykochemiczne z grupy 3.1 - 3.5 (ogólny węgiel organiczny, azot Kjeldahla) i hydromorfologiczne, które zaklasyfikowały się do II klasy jakości.
- Łukawica – stan ekologiczny DOBRY, stan ekologiczny w obszarach chronionych DOBRY, stan chemiczny DOBRY, stan JCWP DOBRY. Decydujące znaczenie w ocenie stanu wód miały wskaźniki biologiczne (fitobentos, makrofity) oraz wskaźniki fizykochemiczne z grupy 3.1 - 3.5 (azot Kjeldahla) i z grupy 3.6 – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (węglowodory ropopochodne - indeks oleju mineralnego, glin), które zostały ocenione w klasie II.
- Jodłówka – stan ekologiczny DOBRY, stan ekologiczny w obszarach chronionych DOBRY. O ocenie stanu ekologicznego zdecydowały wskaźniki biologiczne (fitobentos) oraz fizykochemiczne z grupy 3.1 - 3.5 (azot Kjeldahla), które zostały ocenione w klasie II.

- San od Rudni do ujścia – potencjał ekologiczny UMIARKOWANY, potencjał ekologiczny w obszarach chronionych UMIARKOWANY, stan chemiczny DOBRY, stan JCWP ZŁY.

Decydujące znaczenie w ocenie stanu wód miały wskaźniki biologiczne (makrofity i makrobezkręgowce bentosowe), które odpowiadały klasie III.

Do urządzeń melioracji podstawowych na terenie gminy Bojanów należą rzeki Grochalka, Kowale, Filipka i Łęgowisko o ogólnej długości 16,9 km . W zakresie melioracji podstawowych na terenie gminy Zaklików występują: Sanna, Złodziejka, Łukawica, Karasiówka. W gminie Radomyśl w skład melioracji podstawowych wchodzi rzeki: Złodziejka (8,2 km), Bukowa Łukawica (14 km), Strachodzka (14,78 km) , Jodłówka (6,6 km), Kanał A (10,68 km). W gminie Pysznicza w zakresie melioracji podstawowej podległych Podkarpackiemu Zarządowi Wodnych Melioracji występują rzeki: Pyszanka, Bukowa, Łukawica, Chodźca, Gilówka.

Emisja zanieczyszczeń do wód powierzchniowych płynących

Największą presję na stan jakościowy wód powierzchniowych wywiera emisja ścieków komunalnych. Zrzuty zanieczyszczeń pochodzenia komunalnego są przyczyną eutrofizacji wód. Degradacja jakości wód, powodowana emisją ścieków komunalnych, jest głównym problemem gospodarki wodnej w Polsce. Dlatego wszystkie części wód powierzchniowych w kraju zostały uznane za obszary chronione, zagrożone występowaniem zjawiska eutrofizacji komunalnej i objęte szczególnym rodzajem monitoringu. Monitoring ten ma za zadanie pozyskanie wiedzy na temat stanu wód, w tym stanu wód na obszarach chronionych, celem podejmowania właściwych działań zachowawczych lub naprawczych.

W 2013 r. na terenie powiatu stalowowolskiego ścieki komunalne oczyszczano w siedmiu oczyszczalniach mechaniczno-biologicznych (jedna miejska i sześć gminnych). Oczyszczalnie te eksploatowane są przez gminy, w imieniu których zadania realizują:

1. Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Stalowej Woli.
2. Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Zaleszanach.
3. Zakład Usług Komunalnych w Zaklikowie (eksploatuje dwie oczyszczalnie w Zaklikowie i Lipie).
4. Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Pyszniczy.
5. Gminny Zakład Usług Komunalnych w Bojanowie.
6. Zakład Gospodarki Komunalnej w Radomyślu nad Sanem.

Ścieki komunalne, po procesie oczyszczania, kierowane są do odbiorników, którymi są rzeki: San, Łęg, Sanna, Bukowa, Jodłówka, a także ziemia (w przypadku ścieków z oczyszczalni w Lipie).

W powiecie stalowowolskim przemysł skupiony jest głównie w mieście Stalowa Wola i tu zlokalizowane są najważniejsze źródła emisji zanieczyszczeń przemysłowych:

- jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Huty „Stalowa Wola” S.A. w Stalowej Woli oraz firmy zlokalizowane na terenie Huty „Stalowa Wola” S.A. i Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „EURO - PARK WISŁO - SAN” – to największe źródło emisji ścieków przemysłowych na terenie powiatu stalowowolskiego. Odbiornikiem oczyszczonych mechanicznie ścieków przemysłowych i sanitarnych jest rzeka San,

- z kolei elektrownia w Stalowej Woli emituje do Sanu duże ilości wód chłodniczych. Wody chłodnicze zaliczane są do grupy ścieków niewymagających oczyszczania (umownie czystych), ponieważ ilości zawartych w nich zanieczyszczeń po procesie produkcyjnym nie są większe od ilości zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia. Stały dopływ dużych ilości podgrzanych wód wpływa jednakże na zmianę naturalnej termiki wód odbiornika, a tym samym na stan ekosystemów wodnych. Stąd też odprowadzanie do wód powierzchniowych nadmiernego ładunku ciepła traktuje się jako specyficzne zanieczyszczenie.

Do środowiska wodnego (potok Jelonek) odprowadzane są również wody filtracyjne z Miejsca Magazynowania Odpadów Paleniskowych „Jelnia” elektrowni w Stalowej Woli. Elektrownia eksploatuje mechaniczną oczyszczalnię wód deszczowo - przemysłowych. Większość tych wód, po oczyszczeniu, zagospodarowywana jest w zakładzie. Sporadycznie zdarza się, aby wody te były odprowadzane do środowiska (rzeka Barcówka).

Łącznie, według danych GUS, w 2013 r. z obszaru powiatu stalowowolskiego odprowadzono do środowiska 6,110 hm³ oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych (bez wód chłodniczych). Ścieki te, w zakresie podstawowych parametrów: pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowania tlenu (BZT5), chemiczne zapotrzebowanie tlenu oznaczane metodą dwuchromianową (ChZT-Cr), zawiesiny ogólne, obciążały środowisko następującymi ładunkami zanieczyszczeń:

- BZT5 – 74,85 Mg/rok,
- ChZT-Cr – 180,74 Mg/rok,
- zawiesiny ogólne – 54,74 Mg/rok.

Jakość powietrza i zmiany klimatu

Ocena jakości powietrza dokonywana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w oparciu o układ strefowy. W zakresie wszystkich uwzględnionych w ocenie za rok 2013 zanieczyszczeń województwo podkarpackie podzielone zostało na dwie strefy. Strefę stanowią miasto Rzeszów oraz pozostała część województwa jako strefa podkarpacka.

Na terenie powiatu nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowych w zakresie emisji do powietrza. Najbliższy taki punkt znajduje się w Nisku. Stężenia średnioroczne poszczególnych substancji w 2013 roku

kształtowały się następująco: dwutlenek siarki $5,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$, benzen $1,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$, pył PM_{10} - $34,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$, pył $\text{PM}_{2,5}$ - $26 \mu\text{g}/\text{m}^3$, benzo(a)piren - $3,5 \text{ng}/\text{m}^3$.

1. Zanieczyszczenia gazowe objęte programem badań w roku 2013, tj. dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen i ozon (w kryterium ochrony zdrowia) oraz dwutlenek siarki, dwutlenek azotu i ozon (w kryterium ochrony roślin) osiągały niskie wartości stężeń. Nie stwierdzono przekroczeń obowiązujących dla tych substancji wartości kryterialnych w powietrzu, zarówno ze względu na ochronę zdrowia, jak i ochronę roślin. Pozwoliło to na zakwalifikowanie wszystkich stref z terenu województwa podkarpackiego pod względem zanieczyszczenia powietrza tymi substancjami, dla obu kryteriów, do klasy A. W przypadku ozonu nie został dotrzymany poziom celu długookresowego. Działania wynikające z tej klasyfikacji, to:

- a. dalszy monitoring powietrza oparty na pomiarach automatycznych i pomiarach wskaźnikowych,
- b. utrzymanie jakości powietrza w zakresie tych zanieczyszczeń na tym samym lub lepszym poziomie,
- c. podjęcie w ramach wojewódzkiego programu ochrony środowiska ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych, mających na celu dotrzymanie celu długoterminowego ozonu.

2. Wyniki badań powietrza atmosferycznego prowadzone w 2013 r. oraz wyniki modelowania rozkładu stężeń zanieczyszczeń w regionie wykazują nadal ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza w powiecie pyłem zawieszonym PM_{10} mierzonym w kryterium ochrony zdrowia. Strefa podkarpacka została zaliczona do klasy C.

Liczba przekroczeń dobowych pyłu PM_{10} na stanowisku pomiarowym w Nisku obejmowała 58 przypadków. Na stanowiskach pomiarowych przekroczenia normy dobowej pyłu PM_{10} notowane były głównie w okresie grzewczym. W 2013 r. najwięcej przekroczeń na stacjach pomiarowych zlokalizowanych w strefie podkarpackiej zanotowano w miesiącach: styczeń, marzec i kwiecień. Łącznie w województwie podkarpackim wyznaczono 13 obszarów przekroczeń w zakresie dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu PM_{10} obejmujących swoim zasięgiem $53,9 \text{km}^2$ (0,3 % województwa podkarpackiego). W powiecie stalowowolskim takiej strefy nie wyznaczono. Natomiast w zakresie dopuszczalnego stężenia dobowego pyłu PM_{10} występuje strefa przekroczeń na terenie powiatu w mieście Stalowa Wola. Obszary przekroczeń średniorocznych benzo(a)pirenu występują w mieście Stalowa Wola oraz w gminach Pysznica, Radomyśl nas Sanem i Zaleszany.

Wysokie i bardzo wysokie (kilkukrotnie przekraczające średnią dobową wartość dopuszczalną) wartości stężeń pyłu PM_{10} i benzo(a)pirenu występują w miesiącach zimowych. Można zatem założyć, że odpowiedzialna jest za nie przede wszystkim niska emisja z systemów grzewczych, związana z sektorem komunalno-bytowym. W okresie zimowym częstym zjawiskiem są ponadto szczególnie niekorzystne scenariusze meteorologiczne, obejmujące cisze wiatrowe, niskie położenie warstwy inwersyjnej, czy niż baryczne, utrudniające dyspersję zanieczyszczeń.

W obszarach przekroczeń wartości dopuszczalnych pyłu PM10 i PM2,5 oraz wartości docelowej benzo(a)pirenu, które zlokalizowane są w miastach. W stężeniach przeważa emisja powierzchniowa (komunalna z ogrzewania indywidualnego), jedynie wzdłuż dróg o wysokim natężeniu ruchu miejscami przeważa emisja liniowa, a w obszarach zabudowy przemysłowej miejscami przeważa emisja punktowa. Natomiast w obszarach przekroczeń na terenach o niskiej intensywności zabudowy i terenach rolniczych we wszystkich zanieczyszczeniach przeważa emisja napływowa.

W związku z zaistniałymi przekroczeniami sporządzony został Program Ochrony Powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszanego PM10, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszanego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu wraz z Planem Działań Krótkoterminowych.

Na terenie Powiatu Stalowowolskiego znajdują się wały przeciwpowodziowe o łącznej długości 786533 m przy następujących rzekach:

- ✓ prawy wał rzeki Wisły o długości 7205 m
- ✓ prawy wał rzeki San o długości 30651 m
- ✓ lewy wał rzeki San o długości 22393 m
- ✓ prawy wał rzeki Strachodzkiej o długości 5052 m
- ✓ lewy wał rzeki Strachodzkiej o długości 5560 m
- ✓ prawy wał rzeki Jodłówka o długości 3793 m
- ✓ lewy wał rzeki Jodłówka o długości 2588 m
- ✓ prawy wał rzeki Osa o długości 1291 m

Odpady komunalne

System zagospodarowania odpadów komunalnych na obszarze powiatu stalowowolskiego oparty jest o odbiór odpadów niesegregowanych i segregowanych. W ciągu ostatnich lat następuje systematyczny rozwój systemu selektywnej zbiórki. Źródłem powstawania odpadów komunalnych i przemysłowych są skupiska ludzkie, obiekty użyteczności publicznej oraz zakłady produkcyjno – usługowo – handlowe. Istotnym elementem wpływającym na skład oraz jakość odpadów komunalnych jest charakter danego obszaru. Tereny wiejskie wykazują odpady z mniejszym udziałem materii organicznej, papieru oraz relatywnie większej zawartości tworzyw sztucznych oraz szkła. Na terenie powiatu można wyróżnić obszary rolnicze, leśne, turystyczno - rekreacyjne, sadownicze oraz zurbanizowane. Ma to wpływ na strukturę odpadów komunalnych trafiających na składowiska. Na obszarze powiatu stalowowolskiego znajdują się następujące instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych:

1. Składowisko „Stalowa Wola” (Miejski Zakład Komunalny Sp. z o. o., ul. Komunalna 1, 37-450 Stalowa Wola);

2. Instalacja do wytwarzania paliwa alternatywnego z odpadów WTÓRSTEEL, Stalowa Wola ul. Przemysłowa 19, 37 – 450, Stalowa Wola;
3. Sortownia odpadów zmieszanych (oraz zbieranych selektywnie) i kompostownia Gminny Zakład Komunalny w Pysznicy ul. Wolności 295 , 37-403 Pysznica – instalacja w Pysznicy;
4. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pysznicy.

Planowana do uruchomienia jest instalacja stanowiąca Zakład Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów Komunalnych, zarządzana przez Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Stalowej Woli.

Zmieszane odpady komunalne są kierowane do zagospodarowania w instalacjach do mechaniczno-biologicznego przetwarzania wskazanych dla danego regionu gospodarki odpadami. Na terenie powiatu znajdują się trzy zamknięte lub pozostające w trakcie rekultywacji składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne:

1. Składowisko Odpadów Komunalnych w Zaklikowie – w trakcie rekultywacji;
2. Składowisko odpadów komunalnych Stalowa Wola (stare składowisko miejskie) – zamknięte, zrehabilitowane;
3. Kwaterna nr 1 składowiska odpadów w Stalowej Woli o powierzchni 1,39 ha – zamknięte, zrehabilitowane.

Odpady komunalne z terenu powiatu odbierane są w postaci zmieszanej i selektywnej. Zmieszane odpady mogą być przekazywane do regionalnych lub zastępczych instalacji przekształcania odpadów komunalnych.

Zbieranie odpadów w sposób selektywny stanowi podstawowy element systemu gospodarki odpadami. Na terenie powiatu selektywna zbiórka makulatury, szkła, tworzyw sztucznych i metali odbywa się w dwóch systemach:

- w systemie workowym – obejmującym swym zasięgiem zabudowę jednorodziną. Raz w miesiącu surowce wtórne posegregowane w workach, z podziałem na szkło, makulaturę, tworzywa sztuczne i metale odbierane są przez firmy odbierające odpady komunalne, które dostarczają też mieszkańcom harmonogram takiej zbiórki wraz z informacją o zasadach jej prowadzenia,
- w systemie pojemnikowym – obejmującym swym zasięgiem zabudowę wielorodzinną (kamienice, budynki wielolokalowe, obiekty użyteczności publicznej, placówki oświatowe i instytucje).

Na terenie powiatu ze strumienia odpadów komunalnych wydziela się również problemowe odpady, tj. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, przeterminowane leki i chemikalia, odpady budowlane i rozbiórkowe, odpady zielone oraz inne odpady niebezpieczne. Do przyjmowania tego rodzaju odpadów i ich okresowego magazynowania przeznaczone są Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Aktualnie na terenie powiatu funkcjonują PSZOK w gminach: Stalowa Wola, Zaleszany, Pysznica. W trakcie budowy znajduje się punkt w Stanach, gmina Bojanów.

Odpady z terenu powiatu są zagospodarowywane w procesach:

- ❖ R12 - Wymiana odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów wymienionych w pozycji R 1 – R 11;
- ❖ D5 Składowanie na składowiskach w sposób celowo zaprojektowany (np. Umieszczanie w uszczelnionych oddzielnych komorach, przykrytych i izolowanych od siebie wzajemnie i od środowiska itd.);
- ❖ R13 Magazynowanie odpadów poprzedzające którykolwiek z procesów wymienionych w pozycji R1 – R 12 (z wyjątkiem wstępnego magazynowania u wytwórcy odpadów);
- ❖ R3 Recykling lub regeneracja substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (włączając kompostowanie i inne biologiczne procesy przetwarzania;
- ❖ R4 Recykling lub odzysk metali i związków metali;
- ❖ R5 Recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych.

Infrastruktura techniczno – inżynierska powiatu

Teren Powiatu łączy gęsta sieć komunikacyjna odgrywająca istotną rolę w komunikacji całego obszaru południowo - wschodniej Polski. Oprócz gminnych, powiatowych i wojewódzkich dróg, przez teren powiatu przebiega również droga krajowa. Czyni to z niego obszar tranzytowy. Podstawową trasą tranzytową jest droga krajowa nr 77 Lipnik – Przemyśl, stanowiąca połączenie docelowo biegnącego na północ szlaku krajowego w kierunku Warszawy, natomiast w kierunku południowo – wschodnim, na Ukrainę. Ponadto przez obszar powiatu stalowowolskiego przebiegają ważne ciągi dróg wojewódzkich tj. nr 871 Stalowa Wola – Tarnobrzeg, nr 872 Łoniów – Nisko, nr 861 Bojanów – Kopki, nr 856 Antoniów – Dąbrowa Rzeszycka, nr 857 Modliborzyce – Zaklików, nr 855 Olbęciny – Stalowa Wola, nr 854 Annopol – Gorzyce pełniące znaczącą funkcję w sieci komunikacyjnej województwa podkarpackiego, a także jako połączenia ciągów krajowych południowo – wschodniej Polski. W trakcie budowy jest obwodnica Stalowej Woli w ciągu drogi krajowej nr 77 na odcinku od skrzyżowania z ul. Chopina, która usprawni połączenie z drogą krajową nr 19 za pośrednictwem węzła w Nisku, a w przyszłości – z trasą ekspresową S19. W sąsiedztwie miasta przebiegać ma kolejna droga ekspresowa S74. Będący dzielnicą Stalowej Woli – Rozwadów stanowi jeden z ważniejszych węzłów kolejowych w kraju. Posiada on bezpośrednie połączenie m.in. z Przemyślem, Zamościem, Krakowem, Rzeszowem, Lublinem i Warszawą, Katowicami i Wrocławiem. Przez teren powiatu przebiega linia kolejowa prowadząca przewozy pasażerskie i towarowe relacji Lublin – Przeworsk, Sandomierz – Stalowa Wola oraz linia kolejowa relacji Rozwadów – Zamość. Ponadto przez teren powiatu tranzytem przebiega jednotorowa, towarowa „Linia Hutnicza Szerokotorowa” relacji granica państwa z Ukrainą (Hrubieszów) – Sławków Południowy w Zagłębiu Dąbrowskim. W miejscowości Turbia w gminie Zaleszany znajduje się lotnisko mające

charakter lotniska sportowego oraz portu małej komunikacji lotniczej. Łączna długość dróg w powiecie stalowowolskim wynosi 775,166 km, w tym:

- Drogi gminne – 481,806 km
- Drogi powiatowe – 176,999 km
- Drogi wojewódzkie – 93, 498 km.
- Drogi krajowe – 22,863 km

Sieć wodociągowa w powiecie stalowowolskim na koniec 2013 r. miała długość 726,8 km. Głównym źródłem pokrycia potrzeb wodnych (gospodarka i ludność) w powiecie są wody podziemne które są uzdatniane przez stacje uzdatniania wody. Większość mieszkańców powiatu zaopatrywana jest w wodę ujmowaną przez studnie głębinowe. Woda dla celów sanitarnych ujmowana jest z lokalnego zbiornika czwartorzędowego GZWP-425. Wody powierzchniowe płynące przez powiat stalowowolski nie stanowią źródeł zabezpieczenia wodę przeznaczoną do spożycia, są natomiast źródłem wody przemysłowej dla dużych zakładów znajdujących się na terenie miasta Stalowa Wola - Elektrownię „Stalowa Wola” S. A. oraz HSW - Wodociągi Sp. z o.o. która pobiera wodę z kanału zrzutowego Elektrowni „Stalowa Wola” S.A. i dostarcza ją poszczególnym odbiorcom.

OCHRONA ZDROWIA

Umieszczenie zdrowia wysoko w hierarchii wartości człowieka oraz przypisywanie mu wartości społecznej powoduje, iż staje się ono obiektem zainteresowania nie tylko pacjentów, ale i państwa. Jak określono

w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020, dobry stan zdrowia społeczeństwa jest istotną determinantą wzrostu gospodarczego, stąd zdrowie publiczne jest przedmiotem aktywnej polityki społecznej państwa. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje podstawowe funkcje zdrowia publicznego jako funkcje władz zdrowia w zakresie: 1) monitoringu, ewaluacji i analizy stanu zdrowia, 2) nadzoru epidemiologicznego, badania i zwalczania zagrożeń dla zdrowia publicznego, 3) promocji zdrowia, 4) udziału społeczeństwa w rozwiązywaniu zagadnień zdrowia, 5) rozwoju polityki zdrowotnej i bazy instytucjonalnej dla planowania i zarządzania zdrowiem publicznym, 6) umacniania prawodawstwa zdrowotnego i możliwości jego wdrażania, 7) ewaluacji i promocji równego dostępu do świadczeń zdrowotnych, 8) rozwoju kadr i szkolenia w dziedzinie zdrowia publicznego, 9) zapewnienia jakości świadczeń zdrowotnych indywidualnych i w środowisku, 10) badań naukowych w zakresie zdrowia publicznego, 11) zmniejszenia niekorzystnego wpływu na zdrowie sytuacji nagłych i katastrof. Zadania te stanowią kompetencje działań władz państwowych i jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawowe zadania powiatu dotyczące ochrony zdrowia i jego promocji (art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o samorządzie powiatowym) obejmują: profilaktykę zdrowia – zapobieganie chorobom, urazom i zatruciom, promocję zdrowia – edukacja zdrowotna i realizacja prozdrowotnej polityki społecznej oraz leczenie chorób i rehabilitację.

W 2014 r. przeprowadzono w Polsce Europejskie Ankiety Badania Zdrowia (European Health Interview Survey – EHIS), gdzie mieszkańcy poszczególnych województw dokonali samooceny stanu zdrowia. Zatem pokazały badania ankietowe w 2014 r., mieszkańcy województwa podkarpackiego są jednymi z najwyższej oceniających swoje zdrowie w Polsce (GUS, 2015). Ponad 69% respondentów określiło swój stan zdrowia jako bardzo dobry i dobry, zarówno w odniesieniu do samopoczucia fizycznego, jak i emocjonalnego (dla porównania najwyższej swoje zdrowie oceniają mieszkańcy Wielkopolski – ponad 72%).

Podkarpacie na tle pozostałych województw w tych badaniach wypadła najkorzystniej w analizie takich zagadnień zdrowotnych, jak m.in.: częstość występowania schorzeń przewlekłych (poniżej 46% ogółu ludności w tym województwie).

Uwzględniając zróżnicowanie terytorialne zamieszkania osób doświadczających opóźnień w dostępie do opieki zdrowotnej z powodu zbyt długiego okresu oczekiwania można stwierdzić, że ten problem relatywnie najrzadziej sygnalizowali województwa podkarpackiego – 16% potrzebujących.

Ograniczając analizę tylko do najczęściej występujących w Polsce chorób przewlekłych można krótko powiedzieć, że:

- alergia u dorosłych mieszkańców województwa podkarpackiego występuje dwukrotnie rzadziej niż u statystycznego mieszkańca województwa pomorskiego, śląskiego, dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego i zachodniopomorskiego,
- podobnie mieszkańcom województwa podkarpackiego silne bóle głowy (np. migrena) doskwierają dwukrotnie rzadziej niż mieszkańcom województwa łódzkiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, i lubelskiego,
- co dziesiąty dorosły mieszkaniec województwa podkarpackiego choruje na chorobę wieńcową, a w wielkopolskim co 15 osoba.

Opierając się jednak na dostępnych na poziomie powiatu danych statystyki medycznej, sytuację zdrowotną mieszkańców powiatu stalowowolskiego można określić na podstawie takich miar, jak: chorobowość (liczba pacjentów), zachorowalność (liczba nowych zachorowań) i śmiertelność (przyczyny zgonów).

Jak wynika z danych GUS, główną przyczyną zgonów w Polsce są choroby układu krążenia. Podobnie w powiecie stalowowolskim, gdzie w 2015 r. najwięcej, bo aż 57% zgonów było spowodowanych właśnie chorobami sercowo-naczyniowymi. Udział tych chorób w statystkach przyczyn zgonów w powiecie jest wyższy niż przeciętnie w kraju i regionie oraz systematycznie rośnie. Nieznacznie maleje jednak śmiertelność z powodu chorób nowotworowych, których udział w powiecie wynosi nieco ponad 22%.

Relatywnie niski poziom rejestrowany jest w powiecie w odniesieniu do zgonów kobiet z powodu raka piersi i raka szyjki macicy.

Tabela 33. Najważniejsze przyczyny zgonów w powiecie stalowowolskim w latach 2012-2014 na tle regionu i kraju.

Przyczyny zgonów	Rok	Polska	Podkarpackie	Powiat stalowowolski
choroby układu krążenia (%)	2013	45,8	50,6	50,4
	2014	45,1	46,1	51,3
	2015	45,7	53,4	57,1
nowotwory	2013	25,5	23,1	26,2
	2014	26,6	23,2	22,4
	2015	26,7	23,5	22,3
choroby układu oddechowego	2013	5,9	4,0	4,1
	2014	5,4	3,6	3,0
	2015	6,1	4,2	2,3
zgony z powodu nowotworów ogółem na 100 tys. ludności	2013	256,9	201,9	231,4
	2014	260,6	200,2	201,0
	2015	274,2	214,6	199,0
zgony osób z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności	2013	460,8	441,6	444,4
	2014	441,0	398,0	461,1
	2015	468,9	487,2	509,1
zgony kobiet z powodu nowotworu złośliwego sutka na 100 tys. kobiet	2013	29,3	23,1	25,1
	2014	30,1	22,7	19,8
	2015	31,8	24,2	23,4
odsetek zgonów kobiet z powodu nowotworu szyjki macicy	2013	0,9	0,9	1,6
	2014	0,9	0,8	0,2
	2015	0,8	0,6	0,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Jak pokazują statystyki Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie dotyczące rozpoznanych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej zachorowalności (zapadalności – liczby nowo rozpoznanych chorych) w 2015 r. w powiecie stalowowolskim, wciąż największy odsetek stanowią choroby układu krążenia, następnie cukrzyca i choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej. Konieczne jest w związku z tym podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych ku osobom najbardziej narażonym na zachorowanie na ww. choroby.

Tabela 34. Zachorowalność ludności w wieku 19 lat i więcej według przyczyn w powiecie stalowowolskim w liczbach bezwzględnych i na 100 tys. ludności.

Rok	2013	2014	2015
Wartości bezwzględne			
gruźlica	8	11	7
nowotwory	129	88	98
choroby tarczycy	98	68	82
cukrzyca	204	178	227
niedokrwistość	46	36	29
choroby układu nerwowego	117	94	81
choroby układu krążenia	988	555	580
przewlekły nieżyt oskrzeli dychawica oskrzelowa	77	66	55
przewlekłe choroby układu trawiennego	138	111	115
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	356	237	166
Rok	2013	2014	2015
Wskaźnik na 100 tys. ludności			
gruźlica	9,0	12,4	7,9
nowotwory	145,9	99,5	110,7
choroby tarczycy	110,9	76,9	92,7
cukrzyca	230,8	201,3	256,5
niedokrwistość	52,0	40,7	32,8
choroby układu nerwowego	132,3	106,3	91,5
choroby układu krążenia	1 117,6	627,7	655,5
przewlekły nieżyt oskrzeli dychawica oskrzelowa	87,1	74,7	62,2
przewlekłe. choroby układu trawiennego	156,1	125,5	130,0
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	402,7	268,1	187,6

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Tabela 35. Hospitalizacje mieszkańców powiatu stalowowolskiego leczonych w szpitalach ogólnych w województwie.

Rok	Liczba hospitalizacji		
	Ogółem		
	razem	mężczyźni	kobiety
Wartości bezwzględne			
2013	19 413	8 564	10 849
2014	23 748	11 140	12 608
2015	18 994	8 414	10 580
Wskaźnik na 10 tys. ludności			
2013	1 782,7	1 613,7	1 943,4
2014	2 190,3	2 108,6	2 268,0
2015	1 758,4	1 601,1	1 907,5

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Podobny obraz zagrożeń chorobowych mieszkańców powiatu ukazują dane dotyczące hospitalizacji w 2015 r. Wśród przyczyn przyjęć na leczenie szpitalne dominują choroby układu krążenia, które są także główną przyczyną zgonów mieszkańców powiatu. Zwraca tu także uwagę duży udział pacjentów z chorobami układu moczowo-płciowego i układu kostno-stawowego.

Tabela 36. Hospitalizacje mieszkańców powiatu stalowowolskiego leczonych w szpitalach ogólnych w województwie wg przyczyn – cz. I.

Rok	Liczba hospitalizacji z powodu						
	niektóre choroby zakaźne i pasożytn.	nowotwory	choroby krwi	choroby wydzielania wewnętrznego	zaburzenia psychiczne	choroby układu nerw. i narządów zmysłów	choroby układu krążenia
	OGÓLEM						
2013	242	1 463	168	567	9	1 466	3 771
2014	303	1 406	171	471	111	1 698	3 953
2015	337	1 400	151	412	38	1 538	3 822
	OGÓLEM - wskaźnik na 10 tys.ludności						
2013	22,2	134,4	15,4	52,1	0,8	134,6	346,3
2014	28,0	129,7	15,8	43,4	10,2	156,6	364,6
2015	31,2	129,6	14,0	38,1	3,5	142,4	353,8

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Tabela 37. Hospitalizacje mieszkańców powiatu stalowowolskiego leczonych w szpitalach ogólnych w województwie wg przyczyn – cz. II.

Rok	Liczba hospitalizacji z powodu							
	choroby układu oddechowego	chor. skóry i tkanki podskórnej	choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	choroby układu moczowo-płciowego	ciąża, poród i połóg	stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	wady rozwojowe wrodzone, zniekształ. i aberracje	urazy, zatrucia i inne skutki działania czynników zewn.
	OGÓLEM							
2013	1 423	557	1 641	2 194	1 208	460	99	1 393
2014	1 334	404	1 631	2 301	1 261	437	101	4 540
2015	1 286	430	1 690	2 182	1 278	362	105	1 204

OGÓŁEM - wskaźnik na 10 tys. Ludności								
2013	130,7	51,2	150,7	201,5	110,9	42,2	9,1	127,9
2014	123,0	37,3	150,4	212,2	116,3	40,3	9,3	418,7
2015	119,1	39,8	156,5	202,0	118,3	33,5	9,7	111,5

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Dostępność usług zdrowotnych na Podkarpaciu nie jest niska na tle pozostałych województw. W 2015 r. liczba kadry medycznej przypadająca na 10 tys. mieszkańców była stosunkowo wysoka w kraju (41 lekarzy i 76 pielęgniarek, zaś w Polsce odpowiednio 54 lekarzy i 68 pielęgniarek). W powiecie wskaźnik ten kształtował się w taki sposób, że na 10 tys. ludności przypadało 19,1 lekarza i 51,7 pielęgniarek. W przeliczeniu na liczbę ludności, liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców w kraju wyniosła 48,6, na Podkarpaciu 48,1, a w powiecie stalowowolskim 51,9 – należał więc do wyższych niż w Polsce.

Jednostki świadczące usługi zdrowotne można podzielić na: stacjonarną opiekę zdrowotną (szpitale), ambulatoryjną opiekę zdrowotną oraz doraźną pomoc medyczną.

Tabela 38. Baza ochrony zdrowia - podmioty lecznicze w powiecie stalowowolskim.

ROK	Ogółem	Z tego podmioty	
		niebędące przedsiębiorcami	pozostałe
2013	44	7	37
2014	55	8	47
2015	57	8	49
2016	55	8	47

Źródło: Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą

Tabela 39. Ludność objęta opieką lekarza POZ w powiecie stalowowolskim.

Rok	Ogółem	0-18 lat	19 lat i więcej
Liczba ludności			
2013	104 603	19 443	85 160
2014	101 482	19 224	82 258
2015	98 660	19 430	79 230
Wskaźnik objęcia ludności podstawową opieką zdrowotną			
2013	96,3%	96,1%	96,3%
2014	93,7%	97,3%	92,9%
2015	91,4%	100,5%	89,4%

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Na terenie powiatu stalowowolskiego funkcjonuje jeden szpital – Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Powiatowy Szpital Specjalistyczny w Stalowej Woli świadczący usługi dla

mieszkańców powiatu stalowowolskiego. Powiatowy Szpital Specjalistyczny w Stalowej Woli świadczy usługi leczenia zamkniętego na oddziałach w zakresie chorób: wewnętrznych, dziecięcych, ginekologiczno-położniczych, gardła, krtani, nosa i uszu, wymagających leczenia operacyjnego, narządu wzroku, układu nerwowego, skóry, serca i układu krążenia, nerek, wcześniaków i noworodków, układu kostno-stawowego, powstałych w wyniku ciężkich urazów wielonarządowych, alkoholowych, psychicznych, psychosomatycznych.

Ponadto Szpital dysponuje nowoczesną bazą diagnostyczno - leczniczą, w zakresie której wykonuje usługi: całodobowe RTG i USG, mammografii, tomografii komputerowej, EEG dla dzieci i dorosłych, badań laboratoryjnych, badań serologicznych, badań mikrobiologicznych, endoskopii, badań cytologicznych, krioterapii, laseroterapii, audiometrii, prób wysiłkowych, rehabilitacji.

Powiatowy Szpital Specjalistyczny w Stalowej Woli posiada 18 oddziałów (477 łóżek), zatrudnia 910 pracowników, w tym 149 lekarzy, 431 pielęgniarek i położnych. W 2015 roku w placówce medycznej hospitalizowano 30 076 pacjentów, w tym 9 087 na SOR-ze. Do szpitala w 2016 roku trafiło łącznie z całego powiatu 21610 pacjentów (na SOR- 8851).

Zgodnie z ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, podstawową opieką zdrowotną (POZ) są świadczenia profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjne oraz pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej i pediatrii, udzielane w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W 2015 r. w powiecie stalowowolskim zlokalizowanych było 47 przychodni (na 10 ty. Mieszkańców przypadał 4 przychodnie, w kraju i województwie po 5),. Łącznie udzielono ponad 710 351 porad.

W br. Szpital w Stalowej Woli dostał od ministerstwa zdrowia wsparcie na budowę na dachu ładowiska oraz przebudowę Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Całkowity koszt inwestycji to 14,68 mln zł, wsparcie wyniesie 6,8 mln zł. Powiat na ten cel będzie się musiał zadłużyć w banku oraz wypuszczając obligacje.

Do istotnych zadań powiatu należą również działania związane z profilaktyką zdrowotną. Główny nurt tego działania dotyczy realizowania programów zdrowotnych. Realizowane programy na terenie powiatu dotyczyły: programu profilaktyki chorób serca i chorób płuc, promowania honorowego krwiodawstwa, upowszechniania

i promocji zdrowego stylu życia, adaptacji w społeczeństwie dzieci i młodzieży z chorobą psychiczną, przeciwdziałaniu bezradności chorych na stwardnienie rozsiane - poprawa kondycji psychicznej i fizycznej osób chorych, przeciwdziałaniu osteoporozie i chorobom narządu ruchu - łagodzeniu skutków choroby poprzez rehabilitację, programu usprawniania kobiet po mastektomii poprzez rehabilitację, rehabilitacji wad postawy u dzieci ze szkół podstawowych, działaniach na rzecz chorych i zagrożonych cukrzycą, gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Podlegająca powiatowi stalowowolskiemu Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pomaga dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym w zakresie: diagnostyki, konsultacji, terapii, psychoedukacji, rehabilitacji,

doradztwo, mediacje, interwencje w środowisku ucznia, działalność profilaktyczną, działalność informacyjną. Zadania są realizowane m.in. poprzez pomoc psychologiczną i logopedyczną dzieciom do 7 roku życia, diagnozę psychologiczną i pedagogiczną dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, terapię pedagogiczną, pomoc psychologiczną, pomoc na terenie szkół, pomoc dla rodziców i nauczycieli na terenie poradni, wydawanie opinii i orzeczeń.

Szpital powiatowy oraz zakłady opieki zdrowotnej w ramach Profilaktycznych Programów Zdrowotnych realizują Program profilaktyki raka piersi - bezpłatne wykonanie badań mammograficznych; etap podstawowy i etap pogłębionej diagnostyki. zakłady opieki zdrowotnej oraz szpital powiatowy realizują Program profilaktyki raka szyjki macicy - etap podstawowy obejmujący wykonanie bezpłatnych badań cytologicznych. Ośrodki zdrowia wykonywały także profilaktykę w zakresie: chorób układu krążenia, gruźlicy, wad postawy u dzieci, rehabilitacji kobiet po mastektomii.

Na terenie powiatu stalowowolskiego obowiązuje również Program Promocji Zdrowia i Profilaktyki. Jest to dokument strategiczny, który został utworzony od podstaw przez mieszkańców Powiatu Stalowowolskiego w ramach projektu „Decydujemy Razem”. Dokument został jednogłośnie przyjęty przez Radę Powiatu Stalowowolskiego w listopadzie 2012 roku. Dotychczas podjęto poniższe działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia:

- Badania profilaktyczne skierowane dla mężczyzn w kierunku zwiększenia wykrywalności raka prostaty. Badania przeprowadzono w Dziale Diagnostyki Laboratoryjnej Powiatowego Szpitala Specjalistycznego w Stalowej Woli. Na przełomie lutego i marca 2014 roku odbyła się pierwsza akcja bezpłatnych badań PSA. Rozdano 300 zaproszeń na badania. 26 listopada 2013 roku rozpoczęła się akcja pn. „Mężczyźni vs Rak Prostaty”. W związku z ogromnym zainteresowaniem akcja zakończyła się tego samego dnia. Pobrano krew od 420 mężczyzn, pozostałym 304 osobom rozdano skierowania na wykonanie bezpłatnych badań w kolejnych dniach. Skorzystało z nich 260 osób. Ostatecznie przebadano więc 680 osób, wobec planowanych 450;
- „Prozdrowotnik” – bezpłatny kwartalnik, skierowany do mieszkańców Powiatu Stalowowolskiego, zachęca do aktywnego stylu życia i promuje działania profilaktyczne, informuje o organizacjach skupionych na realizacji inicjatyw z zakresu ochrony i promocji zdrowia;
- „Weekend dla zdrowia” w Stalowej Woli organizowany jest w celu skupienia w jednym miejscu instytucji publicznych oraz ogólnopolskich organizacji pozarządowych działających na rzecz promocji zdrowia i profilaktyki. Dzięki temu mieszkańcy mogą skorzystać z porad wielu ośrodków zajmujących się promocją zdrowia i zdrowego trybu życia;
- Zwiększenie uczestnictwa w programach profilaktycznych mieszkańców Stalowej Woli oraz powiatu stalowowolskiego. Celem jest zwiększenie świadomości na temat możliwości przeprowadzenia badań profilaktycznych realizowanych w regionie;

- Organizacja Międzynarodowego Dnia Cukrzycy w Stalowej Woli w czerwcu 2014 roku. Impreza została zorganizowana wraz ze stalowowolskim kołem Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków w Stalowej Woli, ośrodkiem kultury oraz organizacji pozarządowych. W programie imprezy przewidziano m.in. bezpłatne badania pomiaru cukru i cholesterolu we krwi, punkt informacyjny o cukrzycy, pokaz ratownictwa medycznego oraz program artystyczny dla dzieci i młodzieży.

Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczym SP ZOZ w Stalowej Woli

Działający od siedemnastu lat w Stalowej Woli Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy SPZOZ jest jedną z form opieki nad przewlekle somatycznie chorymi, jaka funkcjonuje na terenie powiatu stalowowolskiego w ramach publicznego systemu opieki zdrowotnej. Placówka udziela całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem pielęgnację, opiekę i rehabilitację osób niewymagających hospitalizacji, oraz zapewnia im kontynuację leczenia farmakologicznego. Pacjenci, to w większości seniorzy dotknięci wielochorobowością skutkującą dużym deficytem sprawności w zakresie wykonywania codziennych czynności oraz zaburzeniami pamięci i funkcji poznawczych. Rodzaj i wielość występujących u nich jednostek chorobowych o charakterze przewlekłym prowadzi bardzo często do długotrwałego unieruchomienia i wynikających z nich powikłań. Od wielu lat placówka świadczy usługi pielęgnacyjne w oparciu o pięćdziesiąt cztery łóżka z wyszczególnieniem siedmiu miejsc przeznaczonych dla pacjentów apalicznych żywionych dojelitowo. Usługi medyczne realizowane w placówce są finansowane ze środków NFZ.

Tabela 40. Analiza kształtowania się kontraktów z Podkarpackim Oddziałem Wojewódzkim NFZ w latach 2008-2017 realizowanych przez Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy SPZOZ w Stalowej Woli.

	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014	ROK 2015	ROK 2016
stawka	75	75	76	76	76
obniżenie stawki					
wzrost stawki	5,63%		1,36%		
ilość osobodni	20.097	21.081	21.297	21.563	21.608
wartość kontraktu	1.507.275	1.581.075	1.618.572	1.638.788	1.642.208
wykonanie osobodni	20096,63	21.080,08	21.374,10	21.562,10	21.607,64
wykonanie kontraktu	1507246,88	1.581.005,6 3	1.624.431,9 8	1.638.719,6 0	1.642.180,60
wskaźnik wykonania				99,99%	99,99%
	99,99%	99,99%	100,37%		
wskaźnik inflacji –ustawa budżetowa	2,8	2,7	2,4	1,2	1,7
wzrost wynag./pielęgniarki				28.160,00	112.640,00
łącznie kontrakt	1507246,88	1.581.005,6 3	1.624.431,9 8	1.666.948,0 0	1.691.232,00

Źródło: Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy SPZOZ w Stalowej Woli.

SYTUACJA FINANSOWA

Możliwości realizacji zamierzeń przewidzianych w strategii rozwoju są w przypadku każdej jednostki terytorialnej w dużej mierze uwarunkowane jej aktualną i przyszłą sytuacją finansową. W związku z tym, w niniejszym rozdziale dokonano analizy budżetowej powiatu stalowowolskiego w trzech podstawowych wymiarach:

- dynamiki dochodów w latach 2006-2016,
- struktury dochodów i wydatków budżetu wykonanego w 2016 r.,
- prognozowanych wielkości finansowych na lata 2016-2021.

W zakresie danych za lata 2006-2016 jako punkt odniesienia dla powiatu stalowowolskiego (107 576 mieszkańców) przyjęto:

- średnie wartości dla wszystkich powiatów w Polsce,
- średnie wartości dla wszystkich powiatów w województwie podkarpackim.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego podstawowymi dochodami powiatu są:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w wysokości 10,25% podatku PIT i 1,40% podatku CIT,
- subwencje z budżetu państwa na zadania realizowane przez powiat,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania realizowane przez powiatowe inspekcje i straże,
- dochody powiatowych jednostek budżetowych oraz wpłaty innych powiatowych jednostek organizacyjnych,
- dochody z majątku powiatu,
- odsetki za nieterminowe przekazywanie udziałów, dotacji i subwencji.

Dochodami powiatu mogą również być:

- subwencja wyrównawcza z budżetu państwa,
- dotacje celowe z budżetu państwa przekazywane na wykonanie czynności,
- dotacje z państwowych funduszy celowych,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej wykonywane przez powiat na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej,
- dotacje celowe z budżetu województwa na zadania z zakresu samorządu województwa wykonywane przez powiat na mocy porozumień zawartych z województwem,
- spadki, zapisy i darowizny,

- odsetki od środków finansowych powiatu gromadzonych na rachunkach bankowych,
- odsetki i dywidendy od wniesionego kapitału,
- inne wpływy uzyskiwane na podstawie odrębnych przepisów.

Powiaty nie uzyskują dochodów z podatków i opłat lokalnych, które zasilają budżety gmin.

Dynamika dochodów i wydatków w latach 2006-2016

Dochody ogółem powiatu stalowowolskiego w 2016 r. wyniosły 100 418 680,30 zł i były o 56% wyższe, niż w 2006 r. (64 575 083,38 zł). Jest to wyższa dynamika niż w przypadku uśrednionych wartości dla województwa podkarpackiego i całej Polski.

Tabela 40. Dochody ogółem powiatu stalowowolskiego w latach 2006 i 2016 na tle porównywanych jednostek.

Jednostka	Dochody		Dynamika
	2006 r. (zł)	2016 r. (zł)	w %
Powiat stalowowolski	64 575 083,38	100 418 680,30	56,0
Powiaty ziemskie (woj. podkarpackie)	988 785 605,57	1 594 244 610,42	61,2
Powiaty ziemskie (Polska)	14 844 238 435,83	23 948 338 870,33	61,3

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Surowe dane dotyczące globalnej wielkości dochodów nie są jednak najbardziej odpowiednim narzędziem analizy sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego. W szczególności dotyczy to powiatów ziemskich, uzyskujących dużą część swoich dochodów z transferów z budżetu państwa (subwencje i dotacje), których wysokość i przeznaczenie jest w przeważającej mierze uwarunkowane regulacjami centralnymi. Dodatkowo, powiaty o charakterze podmiejskim podlegają najczęściej dynamicznym procesom suburbanizacyjnym, w związku z którymi rośnie nie tylko liczba mieszkańców i globalne dochody budżetowe, ale również zakres zadań samorządu powiatowego. Stąd też znacznie lepszym miernikiem zamożności powiatów, także w ujęciu czasowym, są dane przeliczone na jednego mieszkańca i dotyczące przede wszystkim dochodów własnych, spośród których kluczową rolę odgrywają udziały w podatkach PIT i CIT.

Tabela 41. Dochody ogółem i dochody własne powiatu stalowowolskiego na 1 mieszkańca w latach 2006 i 2016 na tle porównywanych jednostek.

Jednostka	Dochody ogółem na 1 mieszkańca			Dochody własne na 1 mieszkańca		
	2006 r. (zł)	2016 r. (zł)	Dynamika w %	2006 r. (zł)	2016 r. (zł)	Dynamika w %
Powiat stalowowolski	591,51	933,47	57,8	167,31	277,25	65,7
Powiaty ziemskie (woj. podkarpackie)	558,83	894,16	60,0	133,29	258,87	94,2
Powiaty ziemskie (Polska)	585,63	927,76	58,4	163,65	328,30	100,6

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Tabela 42. Dochody ogółem i wydatki ogółem powiatu stalowowolskiego na 1 mieszkańca w 2016 r. na tle porównywanych jednostek.

Jednostka	Dochody ogółem budżetu powiatu na 1 mieszkańca w zł	Wydatki ogółem budżetu powiatu na 1 mieszkańca w zł
Powiat stalowowolski	933,47	942,27
Powiat sandomierski	927,90	921,56
Powiat niżański	855,56	786,74
Powiat tarnobrzeski	726,43	710,75
Powiat janowski	1 084,24	993,03
Powiat kolbuszowski	680,81	694,37
Powiat kraśnicki	1030,09	919,95

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

W zakresie dochodów ogółem na 1 mieszkańca, powiat stalowowolski (933,47 zł w 2016 r.) mieści się zdecydowanie powyżej średnich wartości dla powiatów w województwie podkarpackim (894,16 zł) i w całej Polsce (927,76 zł). Należy zauważyć, iż bardzo ważną częścią dochodów powiatów w Polsce jest część oświatowa subwencji ogólnej, która obliczana jest przede wszystkim na podstawie liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez dany powiat. Sytuacja zmienia się diametralnie, jeżeli pod uwagę brane są wyłącznie dochody własne powiatów na 1 mieszkańca. W tym przypadku powiat stalowowolski (277,25 zł) przekracza średnią wojewódzką (258,87 zł), a jest poniżej krajowej (328,30 zł). Niepokój może jednak budzić stosunkowo niska dynamika wzrostu tych dochodów na przestrzeni ostatnich 10 lat, w stosunku do wszystkich porównywanych wartości. Może to oznaczać, iż rozwój demograficzny powiatu stalowowolskiego w pewnym sensie „pochłania” istotną część zwiększającej się bazy podatkowej, co znajduje odzwierciedlenia we wskaźnikach przeliczanych na 1 mieszkańca.

Tabela 43. Dochody powiatu stalowowolskiego z tytułu udziałów w podatkach PIT i CIT na 1 mieszkańca w latach 2006 i 2016 na tle porównywanych jednostek.

Jednostka	Udziały w podatku PIT			Udziały w podatku CIT		
	2006 r. (zł)	2016 r. (zł)	Dynamika w %	2006 r. (zł)	2016 r. (zł)	Dynamika w %
Powiat stalowowolski	92	171,98	86,9	6	7,18	19,7
Powiaty ziemskie (woj. podkarpackie)	63	131,68	109,0	3	4,77	59,0
Powiaty ziemskie (Polska)	83	174,67	110,4	4	56,7	50,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Analizując najważniejsze źródło dochodów własnych powiatów, tj. udział w podatku PIT, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zauważyć można bardzo silną pozycję powiatu stalowowolskiego na tle porównywanych jednostek, także w stosunku do innych powiatów. Warto jednak podkreślić istotne zmniejszenie w latach 2006-2016 dystansu do lidera przez powiat. Dynamika dochodów powiatu stalowowolskiego z tytułu udziału w PIT odbiega jednak na niekorzyść w porównaniu z powiatami podmiejskimi.

W zakresie podatku CIT dynamika wszystkich jednostek w zestawieniu jest podobna, a powiat stalowowolski posiada w tym ujęciu podobne dochody na 1 mieszkańca z tego tytułu. Rola tego źródła dochodów jest jednak bardzo ograniczona w porównaniu z PIT.

Globalna kwota wydatków w budżetach powiatów, podobnie jak jej przeliczenie na 1 mieszkańca, jest w zasadniczym stopniu uwarunkowana wysokością uzyskiwanych dochodów. Istotnym wskaźnikiem, który daje wyobrażenie o polityce danego samorządu, jest natomiast udział wydatków majątkowych (przede wszystkim inwestycyjnych) w wydatkach ogółem.

W latach 2006-2016 powiat stalowowolski nastąpił spadek, jeśli chodzi o wydatki na cele inwestycyjne oraz inne wydatki majątkowe. Jest to jednak tendencja całego województwa podkarpackiego, gdzie wszystkie sąsiednie i porównywane powiaty zanotowały podobny spadek udziału wydatków inwestycyjnych.

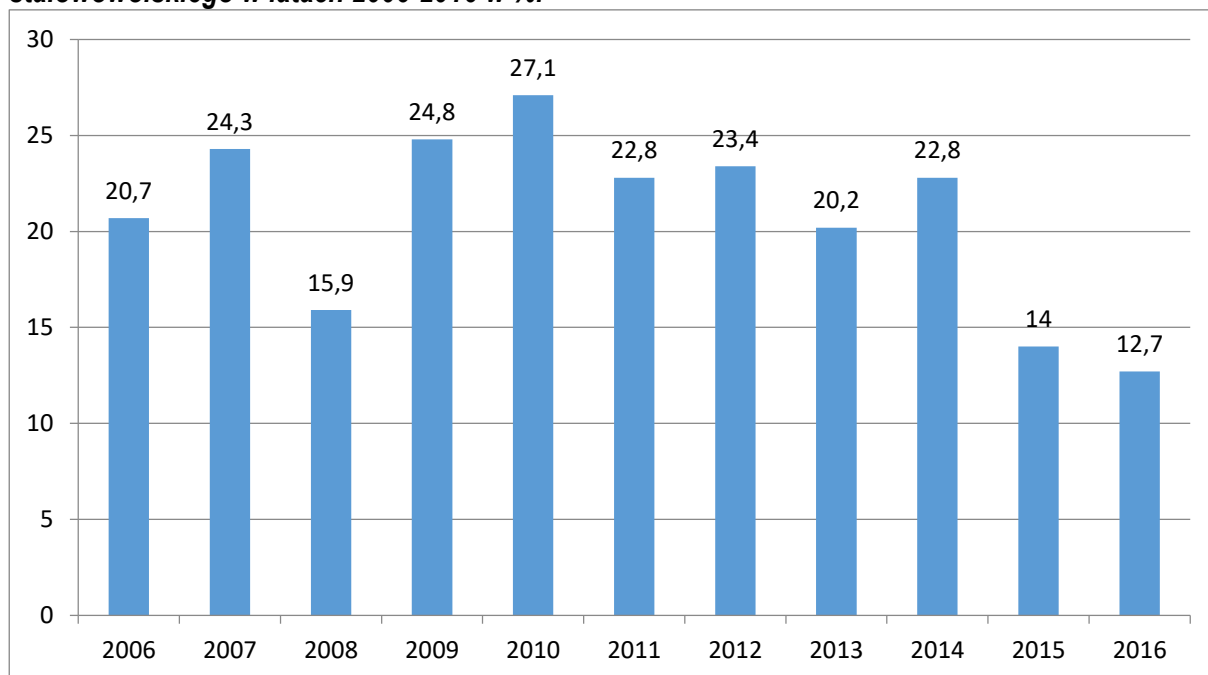
Tabela 44. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem powiatu stalowowolskiego na tle porównywanych jednostek w latach 2006-2016 w %.

Jednostka	Udział w 2006 r. (w %)	Udział w 2016 r. (w %)	Zmiana w %
Powiat stalowowolski	21	10,3	-51,0
Powiat sandomierski	17	12,7	-25,3
Powiat niżański	24	19,0	-20,8
Powiat tarnobrzeski	19	11,1	-41,6
Powiat janowski	17	18,3	7,6
Powiat kolbuszowski	21	19,2	-8,6
Powiat kraśnicki	13	7,0	-46,2
Powiaty ziemskie (woj. podkarpackie)	18	13,7	-23,9
Powiaty ziemskie (Polska)	21	12,7	-39,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Należy zauważyć, że w analizowanym okresie wskaźnik dla powiatu stalowowolskiego ulegał istotnym wahaniom. W latach 2006-2008 ulegał sporym wahaniami, natomiast szczyt aktywności inwestycyjnej przypadł na lata 2009-2010 (około 25% wydatków). Po 3-letniej stabilizacji, kolejne lata, nastąpił niewielki skok wzwyż a następnie gwałtowny spadek.

Wykres 2. Dynamika udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem powiatu stalowowolskiego w latach 2006-2016 w %.

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

Struktura budżetu w 2016 r.

W zakresie struktury dochodów budżetowych powiat stalowowolski niewiele wyróżnia się na tle przeciętnych wartości dla powiatów ziemskich w skali regionalnej i krajowej.

Tabela 45. Struktura dochodów powiatu stalowowolskiego w 2016 r. w procentach na tle porównywanych jednostek.

Jednostka	Dochody własne	Udział w PIT	Udział w CIT	Dochody z majątku	Dotacje ogółem	Subwencja ogółem	Część oświatowa	Część wyrównawcza
Powiat stalowowolski	27,0	16,6	0,7	0,4	18,6	45,3	39,1	4,3
Powiaty ziemskie (woj. podkarpackie)	29,7	14,7	0,5	1,6	24,6	46,4	33,9	10,4
Powiaty ziemskie (Polska)	35,4	18,8	0,7	1,3	21,9	42,7	32,7	7,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL GUS.

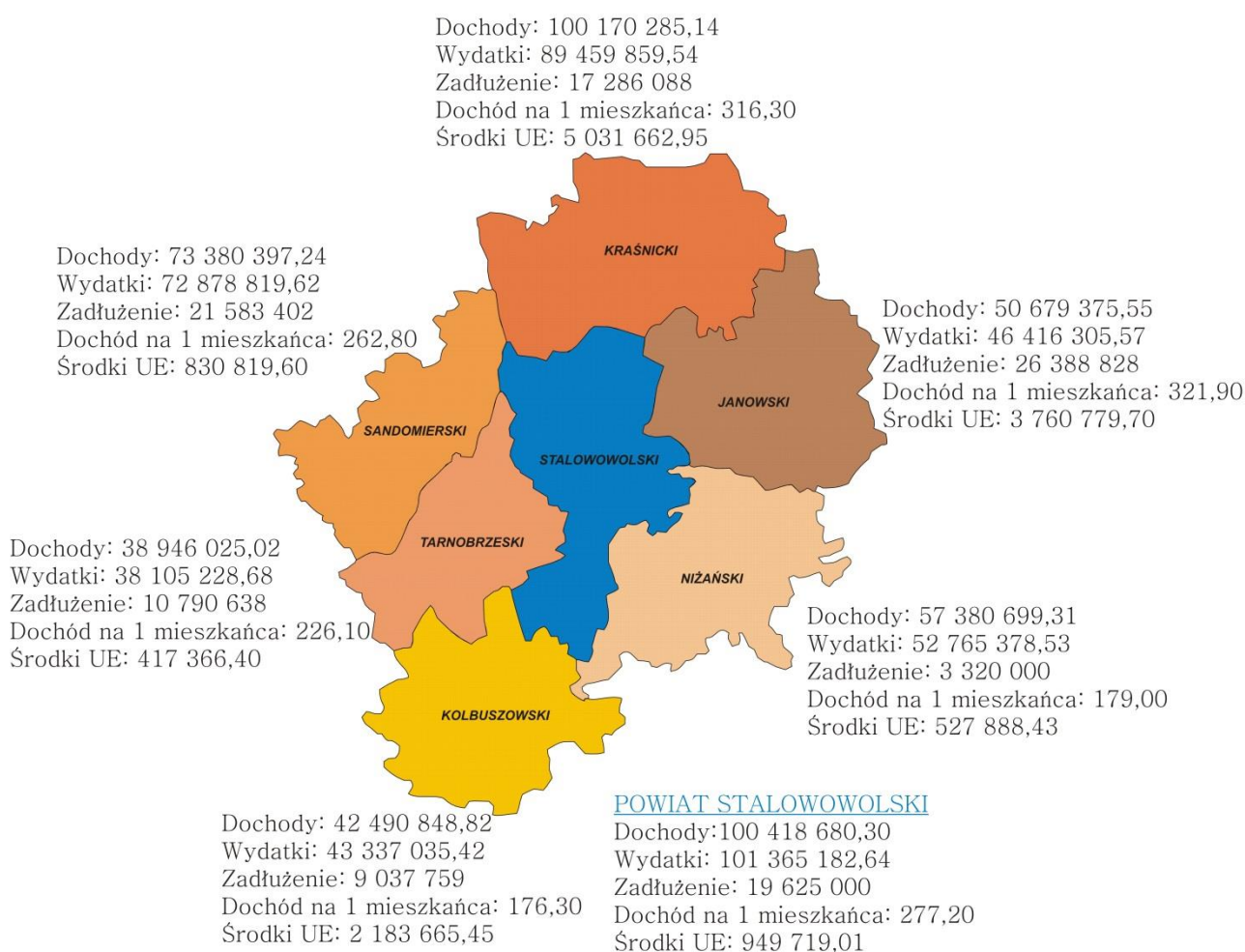
W zakresie dochodów własnych należy zauważyć niewielkie znaczenie dochodów z majątku powiatu. Powiaty ziemskie w zasadzie nie dysponują majątkiem, w tym przede wszystkim nieruchomościami, które mogłyby być znaczącymi źródłami środków na inne zadania. Ich własnością są w większości przypadków nieruchomości zajęte na potrzeby świadczenia usług z zakresu użyteczności publicznej (np. pod drogami,

budynki placówek oświatowych, urzędów administracji), które same często wymagają znacznych nakładów finansowych.

Analizując wydatki powiatu stalowowolskiego widać, że największe kwoty przeznaczane są na dziedziny takie jak oświata i wychowanie (na przestrzeni lat wartość ta oscyluje w okolicach 35-37%), pomoc społeczna (od 10 do 12%) i transport (9-10%). W stosunku do innych powiatów w kraju wyraźnie uwidacznia się większa rola wydatków oświatowych oraz niższe wydatki na transport i administrację. Tendencje te, nieraz nawet w wyższym stopniu, widoczne są także w innych powiatach podmiejskich.

Mapa 4. Wybrane dane statystyczne powiatu stalowowolskiego na tle powiatów sąsiadujących, stan na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>

Prognoza finansowa na lata 2017-2030

Wieloletnią prognozę finansową sporządzono zgodnie z zasadami prognozowania zachowując wymaganą szczegółowość do 2020 roku, nawiązującą do wyszczególnień zawartych w uchwale budżetowej. Ze względu na ograniczone lub niemożliwe uzyskanie rzeczywistej projekcji przyszłości dla lat 2021 – 2030 przyjęto zbliżone lub te same wartości w zakresie dochodów i wydatków budżetowych.

Na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej powiatu stalowowolskiego na lata 2017-2030 ustalić można podstawowe wielkości określające możliwości budżetowe powiatu w najbliższych latach. W zakresie dochodów bieżących zakłada się ich stabilny wzrost, opierający się głównie na stałym wpływie z tytułu udziału w podatku PIT. Na globalną kwotę dochodów i jej przewidywane wahania w analizowanym okresie istotny wpływ mają także dochody majątkowe, w tym przede wszystkim dotacje inwestycyjne z funduszy unijnych. Pozyskanie kolejnych środków z tej puli w istotnym stopniu powinno zwiększyć zasób dochodów powiatu, szczególnie w latach 2019-2021. W przewidywaniach opartych na aktualnej wersji WPF wydają się one w praktyce niedoszacowane.

Dochody i wydatki prognozowane na lata 2018 – 2030

Dochody ogółem – dla prognozy przyjęto wskaźnik dynamiki (w odniesieniu do roku poprzedniego) w przedziale od 79,4 % do 101,5%. Dla roku 2018 wskaźnik ten osiąga najniższą wartość 79,4%, na co wpływa spadek o 21,4% wartości planowanych zadań inwestycyjnych w porównaniu do roku bazowego 2017 (zakończone zostaną zadania inwestycyjne w zakresie modernizacji energetycznej oraz rozbudowy infrastruktury drogowej). W kolejnych latach prognozy (2019 – 2023) wskaźnik dynamiki utrzymuje się na poziomie wskaźnika wzrostu cen towarów i usług, a w latach odległych (2024 – 2030) wynosi 100 %. Zakończy się również kolejna perspektywa związana z możliwością pozyskania dofinansowania z budżetu UE; Dochody bieżące – dla prognozy w latach 2018-2030 przyjęto wskaźnik dynamiki w wysokości od 100,0 % do 104,4 %. W roku 2018 i 2019 osiąga wartość odpowiednio 102,7% i 104,4% jako wynik zmian zasad ponoszenia kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych (wprowadzony od roku 2012 obowiązek gmin zwrotu kosztów, zależnie od czasu umieszczenia dziecka w placówce lub rodzinie zastępczej - 10%, 30%, 50 % kosztu), osiągania stałych dochodów z najmu pomieszczeń w budynkach stanowiących własność powiatu oraz z potrąceń na rzecz powiatu wpływów z gospodarowania mieniem Skarbu Państwa. Na lata 2021 – 2030 przyjęto wskaźnik dynamiki dochodów bieżących 100,0%. Dochody majątkowe – prognoza na 2018 rok zakłada uzyskanie dofinansowania na:

- „Podkarpacki System Informacji Przestrzennej” (PSIP) – 1 770 117 zł
- przebudowę ulicy Przemysłowej – II etap – 2 500 000 zł

oraz dochody ze sprzedaży ratalnej działki przy ulicy Hutniczej – budynek warsztatów szkolnych 3 202 700 zł.

Wydatki bieżące - dla prognozy w latach 2018 – 2023 przyjęto wskaźniki dynamiki w przedziale 99,6% - 101,5%. W roku 2019 wskaźnik wynosi 106,8%, gdyż w strukturze ogółem wydatków spada wartość nakładów na inwestycje i zakupy majątkowe.

W tym czasie będą zauważalne oszczędności wynikające z termomodernizacji kompleksowej 4 obiektów wykonanej w latach 2010 -2013 (ZSO, ZPO-W, Starostwa Powiatowego, CEZ), 1 obiektu ZS Nr 6 w roku 2016 oraz modernizacji energetycznej 4 obiektów szkolnych w roku 2017. Zarząd organizuje także wspólne postępowania przetargowe dla wszystkich jednostek organizacyjnych w zakresie zakupu energii elektrycznej (łącznie z Gminą Stalowa Wola), obsługi bankowej, co również obniża koszty funkcjonowania i pozwala utrzymać na zbliżonym poziomie;

Wydatki majątkowe planowane w roku 2018 dotyczą projektu np. „Podkarpacki System Informacji Przestrzennej (PSIP)” (2 082 491,-) oraz przebudowy ulicy Przemysłowej – II etap (5 238 399 zł). Wydatki inwestycyjne w latach 2019 – 2022 prognozowano średnio w wysokości 2 mln zł, w latach 2023 – 2025 oraz 2028 – 2030 w wysokości 2,5 mln zł, a w latach 2026 – 2027 w wysokości 3,5 mln zł.

Tabela 46. Prognozowane dochody powiatu stalowowolskiego w latach 2018-2024 w mln zł.

Rok	Dochody ogółem	Dochody bieżące	Udział w PIT	Udział w CIT	opłaty	Subwencja ogólna	Dotacje bieżące	Dochody majątkowe	Dotacje inwestycyjne
2018	103,9	98,7	18,0	0,8	4,0	48,9	27,0	5,3	4,3
2019	105,0	103,0	19,5	1,0	4,0	51,2	27,3	2,0	1,0
2020	105,8	103,6	19,5	1,0	4,5	50,0	28,6	2,2	1,0
2021	105,8	103,8	0	0	0	0	0	2,0	2,0
2022	105,8	103,8	0	0	0	0	0	2,0	2,0
2023	106,3	103,8	0	0	0	0	0	2,5	2,5
2024	106,3	103,8	0	0	0	0	0	2,5	2,5

Źródło: Zestawienie na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2030.

Wydatki bieżące powiatu do 2021 r. powinny utrzymać się na aktualnym stabilnym poziomie, co wydaje się niezbędnym założeniem dla realizacji ambitnego programu inwestycyjnego w tym okresie.

Tabela 47. Prognozowane wydatki oraz wynik budżetu powiatu stalowowolskiego w latach 2018-2024 w mln zł.

Rok	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Wynik budżetu
2018	101,2	93,8	7,3	2,8
2019	102,2	100,2	2,0	2,8
2020	102,7	100,5	2,2	3,1
2021	102,6	100,6	2,0	3,2
2022	104,2	102,2	2,0	1,6
2023	104,3	101,8	2,5	2,5
2024	104,3	101,8	2,5	2,5

Źródło: Zestawienie na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2030.

Aktualny stan zadłużenia powiatu w stosunku do dochodów ogółem (24,1%) jest generalnie dość niski i pozostawia bardzo duże możliwości w zakresie zaciągania kolejnych zobowiązań. Istniejące zadłużenie w kwocie 19,6 mln zł (plan na koniec 2016 r.) Wskaźniki wynikające z art. 242 i 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych również kształtują się bardzo korzystnie. Wskaźniki corocznej obsługi zadłużenia w stosunku do dochodów ogółem w latach 2019-2024 są znacznie poniżej maksymalnego limitu, wynikającego ze średniej nadwyżki operacyjnej z poprzednich 3 lat (relacja z art. 243 ustawy).

Tabela 48. Prognozowane wskaźniki zadłużenia dla powiatu stalowowolskiego w latach 2018-2024.

Rok	Zadłużenie w mln zł	Wskaźnik obsługi zadłużenia w %	Maksymalny limit obsługi zadłużenia w %
2018	25,7	4,0	4,2
2019	22,9	3,9	5,0
2020	19,8	3,9	4,7
2021	16,6	3,7	4,4
2022	15,0	2,3	3,6
2023	13,0	1,4	2,9
2024	11,0	1,1	2,0

Źródło: Zestawienie na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2030.

Generalnie, sytuację finansową powiatu stalowowolskiego ocenić należy jako dobrą i stabilną. W perspektywie roku 2030 umożliwia realizację wyznaczonych zadań strategicznych, przy utrzymaniu wszystkich podstawowych funkcji powiatu związanych z zaspokajaniem potrzeb mieszkańców.

II. Analiza SWOT(Obszary problemowe)

Opracowanie trafnej wizji rozwojowej powiatu stalowowolskiego wymaga rozpoznania kluczowych elementów stanu wewnętrznego i zewnętrznego. Analiza obejmuje wyznaczenie wewnętrznych potencjałów rozwojowych oraz identyfikację kluczowych problemów. Ze względu na swą prostotę, w praktyce standardowo stosowaną techniką diagnostyczną jest metoda **SWOT**.

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych metod oceny sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Dostarcza informacji, które są pomocne w dopasowaniu zasobów i możliwości samorządu do środowiska, w którym on funkcjonuje. Ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Nazwa SWOT to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strenghts), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S - STRENGHTS, czyli silne strony - środki i zdolności samorządu lub społeczności, które mogą być wykorzystane do poprawienia pozycji powiatu, typu: tereny rekreacyjne, zabytki, poziom wykształcenia mieszkańców itp., rozwój powinien polegać na wykorzystaniu istniejącego już i ukształtowanego potencjału oraz sprzyjać jego utrwalaniu i potęgowaniu.

W - WEAKNESSES, czyli słabe strony - deficyt i luki potencjału rozwojowego prowadzące do powstawania problemów rozwojowych, które mogą blokować wykorzystanie zewnętrznych możliwości oraz wzmocnić negatywne oddziaływanie zewnętrznych zagrożeń; rozwój powinien sprzyjać minimalizacji i trwałemu usuwaniu słabych stron prowadzących do obniżania konkurencyjnej pozycji w stosunku do innych wspólnot samorządowych.

O - OPPORTUNITIES, czyli szanse - uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od wspólnoty samorządowej, ale które mogą być traktowane jako szanse, przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi i skutecznemu realizowaniu polityki samorządu.

T -THREATS, czyli zagrożenia – uwarunkowania zewnętrzne, które także nie są bezpośrednio zależne od działań samorządu, ale które mogą stanowić zagrożenie dla skutecznej realizacji polityki rozwoju, należy unikać ich negatywnego oddziaływania na zarządzanie obszarem tej polityki.

Analiza SWOT została opracowana w oparciu o proces konsultacji społecznych przy szerokim udziale zainteresowanych stron z różnych środowisk powiatu, w tym badań ankietowych i warsztatów strategicznych.

Na poziomie warsztatów strategicznych analizując obszar powiatu stalowowolskiego metodą SWOT wykorzystano następujący schemat:

czynniki wewnętrzne	czynniki pozytywne Mocne strony jest to wszystko to co robisz lub co posiadasz i co umożliwia Ci osiągnięcie sukcesu	czynniki negatywne Słabe strony wszystko to, czego nie posiadasz lub czego nie robisz i co stoi na drodze do sukcesu Twojego powiatu, firmy, organizacji
	Szanse wszelkie sprzyjające sytuacje, które możesz wykorzystać w celu osiągnięcia dobrych wyników działalności	Zagrożenia zmiany zewnętrznych czynników, które mogą mieć ujemny wpływ na Twój powiat, firmę, organizację
czynniki zewnętrzne		

Na podstawie przeprowadzonych dyskusji warsztatów strategicznych oraz interpretacji wyników zebranych ankiet opracowano zestawienie mocnych i słabych stron warunków dla rozwoju powiatu stalowowolskiego oraz szans i zagrożeń występujących w jego otoczeniu. Opracowana synteza analizy SWOT przedstawia poniższe zestawienie:

MOCNE STRONY

1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie gmin wiejskich i rozwój infrastruktury towarzyszącej. Rozbudowane i stosunkowo dobrze utrzymane drogi na terenie powiatu.
2. Stałe podnoszony zakres, standard i jakość świadczonych usług przez Szpital Powiatowy w Stalowej Woli.
3. Rozbudowana baza edukacyjna.
4. Oferta edukacyjna szkolnictwa ogólnego i zawodowego.
5. Współpraca przedstawicieli pracodawców i placówek edukacyjnych.
6. Przebieg szlaku rowerowego GREEN VELO na terenie powiatu.
7. Tradycje COP oraz tradycje kulturowe na terenie powiatu.
8. Zasoby wód uzdrowiskowych na terenie Gminy Zaklików (Lipa).
9. Rozwinięta przedsiębiorczość na terenie strefy ekonomicznej w Stalowej Woli.
10. Położenie dużego miasta Stalowej Woli na terenie powiatu - ośrodka kultury, przemysłu, usług, nauki.
11. Szeroki zakres usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.

12. Wykwalifikowana kadra na rynku pracy.
13. Oferta kulturalna na terenie powiatu w tym rozwijające się Muzeum Regionalne.
14. Szeroka oferta dla dzieci, młodzieży i dorosłych ze strony instytucji kultury i sportu.
15. Położenie na obszarze Polski o bogatych walorach przyrodniczych, w stosunkowo niewielkim stopniu zniszczonych przez działalność gospodarczą.
16. Dobra współpraca samorządów, gmin z powiatem w zakresie realizacji wspólnych inwestycji.
17. Dobrze rozwinięte działania promocyjne.
18. Dobra baza szkolnictwa wyższego.
19. Potencjał ludzki (wykształcenie, fachowość, zaangażowanie).
20. Inwestycje drogowe zrealizowane w ostatnich latach (poprawa jakości dróg powiatowych w ostatnich latach).
21. Rozwijająca się w szybkim tempie infrastruktura na terenie powiatu (chodniki, oświetlenie, ścieżki rowerowe, place zabaw, infrastruktura sportowa).
22. Duża liczba inicjatyw edukacyjnych przekładająca się na absorbcję środków zewnętrznych.

SŁABE STRONY

1. Budżet starostwa -zadłużenie powiatu.
2. Niskie dochody powiatu, brak możliwości zwiększenia dochodów własnych.
3. Niewystarczająca liczba „atrakcyjnych” ofert pracy dających możliwość godnego zarobku i awansu zawodowego (dotyczy osób posiadających „dobre” kwalifikacje).
4. Ograniczona liczba mieszkańców powiatu korzystająca z lokalnej oferty kulturalnej.
5. Niedostateczna liczba środków finansowych przeznaczanych na promocję powiatu.
6. Niepełna infrastruktura w zakresie: ścieżki rowerowe, chodniki, oświetlenie.
7. Zagospodarowanie przestrzenne - brak planów miejscowych.
8. Emigracja osób wykształconych, w wieku produkcyjnym.
9. Niewystarczający poziom usług medycznych - braki kadrowe i niskie kompetencje społeczne personelu.
10. Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów – długie kolejki i brak specjalistów w gminach.
11. Niedostosowane doradztwo zawodowe do realnych potrzeb rynku pracy i osób wchodzących na rynek pracy.
12. Ograniczenie możliwości tworzenia nowych miejsc pracy spowodowane przez zagospodarowanie terenów inwestycyjnych dawnej HSW.
13. Niedostateczny zakres usług medycznych dla osób starszych i przewlekle chorych – usługi pielęgniarские i opieka długoterminowa.

SZANSE

1. Skomunikowanie z „Europą” - szybkie połączenia przez S 19 do autostrady A4, lotniska w Jasionce.
2. Inwestycja państwa w zbrojenie - zamówienia w branży zbrojeniowej na naszym terenie.
3. Zewnętrzne inwestycje w przemysł.
4. Otoczenie sprzyjające rekreacji i dobrej jakości zamieszkania (ścieżki rowerowe, dobre dojazdy do pracy, tereny zielone, krajobrazowe).
5. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb przedsiębiorstw.
6. Inwestycja w edukację.
7. Pozyskanie dużego inwestora.
8. Inwestycje i rozwój nowych technologii.
9. Rozwój turystyki i bazy rekreacyjnej, w tym agroturystyki na terenie Podkarpacia (w tym wsparcie dla „Projektu Wisła”).
10. Wykorzystanie potencjału Lotniska w Turbi.
11. Inwestycje w zakresie ścieżek i oświetlenia realizowane w gminach.
12. Rozbudowa nowoczesnej bazy sportowo – rekreacyjnej.
13. Rozwijający się przemysł.
14. Rozwój transportu zbiorowego
15. Przywrócenie połączenie kolejowego Rozwadów – Dębica.
16. Dostępność środków z UE.
17. Współpraca z pobliskimi gminami.
18. Współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju zintegrowanego transportu zbiorowego.

ZAGROŻENIA

1. Zapisy prawne ograniczające możliwości ingerencji w kształtowanie przestrzeni (np. Natura 2000).
2. Odgórne zasady zarządzania/finansowania systemu edukacji.
3. Niekorzystne zjawiska demograficzne związane z niżem demograficznym i emigracją młodych wykształconych ludzi.
4. Niestabilność zasad finansowania procedur w służbie zdrowia (zmniejszanie wartości procedur).
5. Względna niewydolność systemu ochrony zdrowia.
6. Zwiększająca się liczba samochodów powodująca utrudnienia w ruchu drogowym.
7. Mocna eksploatacja dróg powiatowych poprzez stosowanie objazdów podczas remontów dróg wojewódzkich i mostów oraz zwiększenie się liczby pojazdów.
8. Niedoinwestowanie służ bezpieczeństwa.

9. Zasady funkcjonowania systemu edukacji i wynikająca z nich niewystarczająca wysokość subwencji oświatowych na działania edukacyjne.
10. Niskie płace i stale utrzymujące się wysokie bezrobocie na terenie Podkarpacia.
11. Stosowanie umów cywilno-prawnych zamiast umów o pracę (umowy śmieciowe).
12. Niewydolność w zakresie opieki społecznej.
13. Wykluczenie społeczne osób niezaradnych życiowo.
14. Utrudniony dostęp do dróg szybkiego ruchu. – przeniesiono ze słabych.
15. Złożone i długoterminowe procedury administracyjne. – przeniesiono ze słabych.
16. Ograniczony dostęp do środków UE w zakresie rozwoju transportu regionalnego.
17. Brak ciągłości tras rowerowych na terenie gmin wiejskich.

III. Misja i wizja powiatu stalowowolskiego (misja)

Pojęcie „wizji” wywodzi się do nauk strategicznych, a w szczególności odnosi się do nauk ekonomicznych jednak od wielu lat to ujęcie oczekiwanego stanu rzeczy wykorzystywane jest w planowaniu strategicznym również w obrębie jednostek administracji publicznej. Planujący formułując wizję, określają swoje wyobrażenia i oczekiwania; przyszły stan jaki powiat powinien osiągnąć po realizacji zapisów strategicznych. Rolą wizji jest motywacja i inspiracja do podejmowania trudu realizacji przyjętych planów i osiągnięcia założonych celów, z których bezpośrednio wynikają zapisy wizji.

Zbudowana przez nas wizja stanowi opis stanu, do jakiego powiat stalowowolski dąży przez realizację przyjętej strategii w horyzoncie czasowym do 2025 roku. Wizja rozwoju opisuje pożądany stan naszego miejsca zamieszkania i jakości życia, do której zmierzamy w perspektywie czasowej.

Realizacja wypracowanej i przyjętej przez nas wspólnej wizji wymaga podjęcia wielu działań w różnych obszarach aktywności powiatu; wymaga współpracy i zaangażowania lokalnych podmiotów i samych mieszkańców przy realizacji przyjętych celów i zadań składających się na osiągnięcie efektów opisanych w poniżej.

Wizja Powiatu Stalowowolskiego:

Powiat stalowowolski to miejsce zapewniające dobrą jakość życia, gdzie świadczony jest szeroki zakres usług wpływających na bezpieczeństwo i rozwój współpracujących ze sobą jednostek, rodzin oraz podmiotów społecznych, gospodarczych i publicznych.

Określona przez nas misja jest wyborem sposobu realizacji wizji, a zarazem przyjętym modelem wartości dla realizowanych przez nas działań, dlatego część operacyjna strategii powinna nawiązywać do zapisów misji. Wypracowana misja jest deklaracją zdefiniowanych przez nas przewag komparatywnych naszego powiatu – tym co nas wyróżnia i będzie stanowić unikatowość usług i kompetencji naszego samorządu powiatowego, w stosunku do innych samorządów na terenie kraju.

Misja Powiatu Stalowowolskiego:

Dbając o współpracę licznych podmiotów, wykorzystując własne zasoby i pojawiające się szanse wspieramy rozwój naszej społeczności.

Realizacja przyjętej wizji wiąże się nieodzownie z koniecznością podjęcia działań w wielu obszarach, w tym: w społecznym, przestrzennym, środowiskowym i gospodarczym, opartych o współpracę i zintegrowanie nie tylko jednostek działających na szczeblu powiatowym, ale również samorządu gminnego i wojewódzkiego. Przedstawione wizja i misja powiatu stalowowolskiego zostały wypracowane w czasie spotkań warsztatowych i odzwierciedlają społeczną potrzebę zmiany sytuacji w naszym powiecie. Zapisy te są wyrazem potrzeb i oczekiwań mieszkańców naszego powiatu stalowowolskiego. Konsekwentne dążenie do osiągnięcia idei wizji i misji związane jest z realizacją wielu działań i interwencji w różnych obszarach naszego życia, nie tylko pracowników administracji samorządowej, ale również mieszkańców naszego powiatu.

IV. Cele strategiczne, operacyjne i obszary interwencji.

Na potrzebę budowy dokumentów strategicznych określone zostały cele strategiczne, których osiągnięcie bezpośrednio przyczyni się do realizacji wypracowanej wizji rozwoju powiatu stalowowolskiego.

- 1. Zapewnienie jakości życia odpowiadającej potrzebom i aspiracjom mieszkańców powiatu stalowowolskiego.**
- 2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz miejsc pracy dających możliwość rozwoju osobistego i zawodowego.**
- 3. Rozwój aktywności społecznej oraz inicjowanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy podmiotami społecznymi, gospodarczymi i publicznymi.**

Uczestnicy spotkań warsztatowo-konsultacyjnych wspierając się wynikami badań ankietowych przeprowadzonych dla potrzeb diagnozy oceny potrzeb i oczekiwań mieszkańców powiatu stalowowolskiego, wyłonili, w ramach prowadzonej dyskusji, 6 najistotniejszych obszarów wymagających interwencji i intensywnych działań. Należą do nich:

- ✚ Edukacja
- ✚ Ochrona Zdrowia
- ✚ Rynek pracy i aktywność gospodarcza
- ✚ Infrastruktura
- ✚ Ochrona środowiska
- ✚ Włączenie społeczne

Wskazane obszary problemowe oraz postawione cele i przypisane do nich zadania wskazują i organizują kierunki działań władz samorządowych oraz podmiotów życia społeczno-gospodarczego na naszym terenie.

Obszar I. Ochrona zdrowia

Troska o zdrowie oraz warunki i jakość świadczenia usług medycznych stały się jednym z tematów budzących największe zainteresowanie i troskę mieszkańców powiatu. Zarówno wyniki badań ankietowych jak i długie dyskusje oparte na danych statystycznych uzyskanych na etapie opracowania diagnozy, uwidaczniały wiele problemów obecnie funkcjonującej służby zdrowia na terenie powiatu oraz krajowego systemu, które przekładają się na sposób świadczenia usług medycznych na naszym terenie. Za kluczowe przyjęto konieczność zwiększenie dostępności mieszkańców powiatu stalowowolskiego do usług medycznych i podniesienie ich jakości. Dbając o zdrowie członków naszej społeczności konieczne jest przeciwdziałanie problemom zdrowotnym i wczesna interwencja. Stanowi to poważne wyzwanie dla działań profilaktyki zdrowotnej, jak również promocji zdrowego i stylu życia wśród mieszkańców powiatu.

Cel operacyjny dla obszaru:

Podniesienie jakości i zwiększenie dostępu do usług medycznych oraz rozwój profilaktyki zdrowotnej na terenie powiatu stalowowolskiego

Zadanie	Cele strategiczne		
	Cel 1	Cel 2	Cel 3
1. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji personelu medycznego na terenie powiatu	x	x	
2. Podnoszenie kompetencji interpersonalnych pracowników placówek służby zdrowia	x	x	x

3. Poszerzenie zakresu usług zdrowotnych/medycznych na terenie powiatu, w tym usług specjalistycznych: geriatrycznych, ortopedycznych, onkologia, neurologia, psychiatra dziecięcy, chirurgia dziecięca, chirurgia naczyniowa	X		
4. Rozbudowa bazy lokalowej i zakup sprzętu w celu uruchomienia nowych specjalizacji;	X		
5. Zwiększenie liczby łóżek dla pacjentów długoterminowych	X	X	
6. Organizacja kampanii informacyjnych i programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia oraz promocji zdrowego stylu życia	X		X
7. zwiększenie zakresu współpracy z samorządami gminnymi w zakresie usług medycznych	X		X

Obszar II. Edukacja

Przygotowanie młodego człowieka do dorosłego życia, wyposażenie go w niezbędną wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne to również wyzwanie dla licznych placówek edukacyjnych funkcjonujących na terenie naszego powiatu. Konieczność podążania za nową wiedzą, ciągle zmieniającymi się potrzebami rynku pracy i zmianami społecznymi powoduje, że system edukacji wymaga ciągłej ewaluacji i dopasowywania się do potrzeb i oczekiwań otoczenia. Informacje zgromadzone w działaniach diagnostycznych, wyniki badań ankietowych jak i wypowiedzi uczestników spotkań warsztatowych potwierdzają, że baza i ilość placówek edukacyjnych na terenie powiatu stalowowolskiego jest wystarczająca. Jednak zapewnienie dobrej jakości edukacji dla młodzieży i dorosłych jest bardzo mocno uwarunkowane prowadzeniem bieżących analiz potrzeb otoczenia oraz szybkie reagowanie na zachodzące zmiany. Wymaga to dobrej współpracy wszystkich placówek edukacji z podmiotami rynku pracy na naszym terenie, jak i w regionie oraz dobrze przygotowanej i zmobilizowanej do działań edukacyjnych w ciągle zmieniającej się rzeczywistości kadry. Ogromnym wyzwaniem jest wdrażanie polityki uczenia się przez całe życie (LLL - Life Long Learning) i zachęcanie osób dorosłych do systematycznego uczestniczenia w zróżnicowanych formach edukacyjnych. Stałe wzmacnianie kwalifikacji osób dorosłych przeciwdziała ich wykluczeniu z rynku pracy oraz wspiera możliwość samorealizacji w nie tylko życiu zawodowym, ale również społecznym i rodzinnym.

Cel operacyjny dla obszaru:

Systematyczna adaptacja oferty edukacyjnej do zmieniającego się rynku pracy i potrzeb edukacyjnych społeczeństwa oparta na efektywnym zespole edukatorów.

Zadanie	Cele strategiczne		
	Cel 1	Cel 2	Cel 3
1. Zajęcia rozwijające zainteresowania i umiejętności uczniów poprzez organizowanie zajęć dedykowanych (rozwijanie zainteresowań, przygotowujących do egzaminów zewnętrznych, uczniów zdolnych itp.)	X	X	X
2. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez zbudowanie systemu finansowania szkoleń dla nauczycieli, przekwalifikowanie	X		
3. Opracowanie i wdrożenie systemu finansowania wyjazdów młodzieży na zawody sportowe, olimpiady	X		X
4. Monitoring potrzeb szkoleniowych i kwalifikacyjnych	X		X
5. Wprowadzenie nowego systemu wynagrodzeń kadry zarządzającej szkołą/ placówką urealnając do wynagrodzeń w strefie gospodarki;	X		
6. Organizacja pomocy psychologiczno – pedagogicznej i terapeutycznej w oświacie poprzez: - stworzenie systemu pomocy i wspomaganie dla uczniów, rodziców i nauczycieli; - zwiększenie zatrudnienia w szkołach i placówkach specjalistów.	X	X	
7. Organizacja systemu komunikacji i dowozów dzieci i młodzieży ułatwiający dostęp do placówek edukacyjnych na terenie powiatu	X		X
8. Zwiększenie współpracy szkół średnich z instytucjami rynku pracy i pracodawcami	X	X	X
9. Uruchomienie nowych mechanizmów promocji i wykorzystania zasobów szkolnictwa wyższego z udziałem instytucji rynku pracy i szkół średnich z terenu powiatu;		X	X
10. Rozwój systemu edukacji przez całe życie	X	X	X

Obszar III. Rynek pracy i rozwój przedsiębiorczości

W ostatnich latach, jak wskazują dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych w powiecie stalowowolskim, a stopa bezrobocia spadła poniżej średniej krajowej. Pomimo tego faktu zarówno badania ankietowe jak i wypowiedzi uczestników spotkań warsztatowych wskazują, że sytuacja na rynku pracy nie jest zadowalająca. Bez względu na powstawanie nowych miejsc pracy, wiele osób wybiera migrację zarobkową za granicę lub poszukiwanie pracy w dużych miastach. Ta ostatnia sytuacja dotyczy zdecydowanie ludzi młodych, którzy po zakończeniu kształcenia nie wracają już w swoje rodzinne strony. Przyczyną takiego stanu są niskie płace na lokalnym rynku pracy i ograniczone perspektywy rozwoju zawodowego, a konsekwencją odpływ z naszego regionu osób z kwalifikacjami, gotowych do podjęcia aktywności zawodowej oraz problem w znalezieniu pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami przez lokalnych pracodawców. Ponadto uczestnicy warsztatów podejmowali dyskusję nad ciągłymi zmianami na rynku pracy oraz koniecznością szybkiego reagowania na jego potrzeby, co wiąże się z koniecznością współpracy podmiotów działających w obszarze edukacji, przedsiębiorców oraz podmiotów rynku pracy w powiecie stalowowolskim i w regionie.

Cel operacyjny dla obszaru:

Rozwój współpracy międzysektorowej sprzyjający optymalnemu wykorzystaniu zasobów rynku pracy w tym: zasobów ludzkich, gospodarczych i publicznych.

Zadanie	Cele strategiczne		
	Cel 1	Cel 2	Cel 3
1. Identyfikacja nisz rynkowych i ich zagospodarowanie		X	X
2. Inicjowanie e współpracy różnych podmiotów, instytucji i samorządów w pozyskiwaniu nowych, atrakcyjnych terenów inwestycyjnych		X	X
3. Wsparcie przedsiębiorczości poprzez ściślejszą współpracę z samorządem, promocję, promocja lokalnych produktów, szkolenia dla przedsiębiorców, promowanie - budowa terenów inwestycyjnych		X	X
4. Uruchomienie doradztwa zawodowego w szkołach		X	
5. Wypromowanie systemu współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, szkołami oraz PUP poprzez analizy, spotkania, wymianę mailową		X	X
6. Wytypowanie koordynatora do współpracy pomiędzy w/w podmiotami, stworzenie stanowiska oświaty		X	
7. Wspieranie rozwoju kompetencji zawodowych.		X	
8. Wsparcie samozatrudnienia przedsiębiorczych mieszkańców powiatu, w szczególności kobiet.		X	X

Obszar IV. Infrastruktura

Jakość życia mieszkańców i możliwości rozwoju przedsiębiorczości jest uzależniona w znacznym stopniu o jakości i dostępności infrastruktury na danym terenie. Dotyczy to zarówno infrastruktury komunikacyjnej – sieci dróg, ich jakości zapewniających sprawną i bezpieczną komunikację; infrastruktury społecznej – funkcjonalności i dostępności do obiektów powiatowych, obiektów użyteczności publicznej dla wszystkich mieszkańców powiatu i osób go odwiedzających w celach turystycznych czy zawodowych; infrastruktury technicznej – dbałość o jakość, energooszczędność posiadanych i budowę nowych obiektów będących w zasobach powiatu. Wyniki badań ankietowych w szczególności wskazują zainteresowanie mieszkańców powiatu, jakością i utrzymaniem infrastruktury drogowej oraz jej otoczenie – chodników, latarni; stwarzających możliwość bezpiecznego przemieszczania; oraz przestrzeni służących rekreacji – trasy rowerowe, boiska i place zabaw. Jako problematyczne, postrzegany jest brak w dyspozycji powiatu terenów inwestycyjnych. Niemniej jednak na terenie powiatu w obszarze samorządów gminnych możliwa jest identyfikacja i wspieranie rozwoju terenów służących rozwojowi przedsiębiorczości.

Cel operacyjny dla obszaru:

Rozwój i modernizacja infrastruktury odpowiadająca potrzebom gospodarczym, społecznym.

Zadanie	Cele strategiczne		
	Cel 1	Cel 2	Cel 3
1. Bieżąca budowa, naprawa i utrzymanie dróg powiatowych oraz infrastruktury około drogowej	X	X	
2. Wdrażanie rozwiązań komunikacyjnych uwzględniających układy bezkolizyjne i poprawiające warunki bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu	X		
3. Inwestowanie w infrastrukturę rekreacyjną i sportową, promocja turystyki (trasy rowerowe, budowa boisk sportowych, promocja walorów powiatu)	X		X
4. Wspomaganie rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, szerokopasmowy internet	X		
5. Poprawa jakości obsługi petentów w instytucjach publicznych, poprawa działania w urzędzie rozwiązań teleinformatycznych, w tym EPUAPu	X		
6. Organizacja i udostępnienie miejsca wsparcia podmiotów społecznych	X		X

Obszar V. Ochrona środowiska

Dbłość o środowisko naturalne i zachowanie go w dobrej kondycji stanowi istotny element naszego społecznego dziedzictwa, od którego to zależy obecna i przyszła jakość naszego życia, oraz jakość życia przyszłych pokoleń. Dane zawarte w diagnozie potwierdzają, że powiat stalowowolski położony jest na terenach zalesionych i czystych ekologicznie. Mieszkańcy potwierdzają, że jakość środowiska jest mocną stroną i wartością naszego terenu. Dotyczy to zwłaszcza terenu gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, gdzie przeważa duża lesistość oraz bioróżnorodność przyrodnicza. W związku z rozwojem strefy przemysłowej i przedsiębiorczości z największym natężeniem tego zjawiska na terenie miasta Stalowa Wola, istotny jest stały monitoring emisji zanieczyszczeń i wypracowanie mechanizmów ograniczających nadmierną eksploatację naturalnych terenów w powiecie stalowowolskim. Elementem troski i dbałości o środowisko jest budowanie świadomości społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zagrożeń ekologicznych.

Cel operacyjny dla obszaru:

Zachowanie i racjonalne udostępnianie zasobów przyrodniczych

Zadanie	Cele strategiczne		
	Cel 1	Cel 2	Cel 3
1. Program odnowienia drzewostanu w lasach stanowiących własność osób prywatnych ze środków budżetu państwa	X		X
2. Programy edukacji ekologicznej w zakresie ograniczenia zanieczyszczeń środowiska i ochrony środowiska	X		X
3. Utworzenie programu demontażu i utylizacji azbestu	X		
4. Prowadzenie cyklicznej konferencji naukowej na temat ochrony pszczół o zasięgu ponadregionalnym	X		X
5. Prowadzenie programów edukacji ekologicznej	X		X
6. Wprowadzenie cyklu szkoleń dla wędkarzy z zakresu ochrony gatunkowej i eliminacji kłusownictwa	X		
7. Podejmowanie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym tworzenie dogodnych warunków do instalowania odnawialnych źródeł energii	X		X
8. Rozwój systemu recyklingu i racjonalnego gospodarowania odpadami	X		

Obszar VI. Włączenie społeczne

Jednym z podstawowych czynników rozwoju społecznego i gospodarczego oraz budowania dobrej jakości życia mieszkańców jest umożliwienie pełnego uczestnictwa w kreowaniu przyszłości – partycypowaniu w procesach planowania, wdrażania oraz współzarządzania przedsięwzięć we własnym otoczeniu. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego powiązane jest z przejmowaniem współodpowiedzialności za przyszłość i oczekiwaną jakość życia. Ważnym elementem włączenia mieszkańców do pełnego życia społecznego i gospodarczego jest budowanie kapitału ludzkiego w oparciu o posiadane zasoby i wykorzystanie posiadanego potencjału rozwojowego. Istotne jest również budowanie poczucia wspólnotowości opartej na kulturze, tradycji i na ludzkiej solidarności uwarunkowanej dbałością o członków społeczności znajdujących się z różnych przyczyn w trudnej sytuacji życiowej.

Cel operacyjny dla obszaru:

Inicjowanie mechanizmów włączenia społecznego poprzez wsparcie, aktywność społeczną i obywatelską, tradycję, kulturę, sport i rekreację

Zadanie	Cele strategiczne		
	Cel 1	Cel 2	Cel 3
1. Wdrożenie mechanizmów wspierających aktywność obywateli (otwarte konkursy ofert, inicjatywa lokalna, budżet obywatelski, system zabezpieczenia wkładu własnego)	X		X
2. Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej obejmujący narzędzia wspierania i rozwoju sektora pozarządowego na terenie powiatu	X		X
3. Włączanie w inicjatywy i aktywność obywatelską mieszkańców powiatu ze szczególną dbałością o osoby zagrożone i wykluczone z różnych obszarów życia			X
4. Poprawy systemu informacji i promocji oferty kulturalnej, sportowej i działań aktywizujących	X		

Zgodność z dokumentami strategicznymi

Zapewnienie zgodności strategii z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla:

Zapisy strategii na poziomie priorytetów i celów strategicznych/obszarów interwencji są spójne i znajdują bezpośrednie odniesienie do zapisów w dokumentach strategicznych na poziomie województwa, kraju i Unii Europejskiej.

Tytuł dokumentu	Wybrane zapisy, w które wpisują się <u>kierunki</u> rozwoju Powiatu Stalowowolskiego
Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020	<p>Cel 1 - Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej.</p> <p><u>Priorytet 1.1. Przemysł</u> Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki</p> <p><u>Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe</u> Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu</p> <p><u>Priorytet 1.3. Turystyka</u> Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu</p> <p><u>Priorytet 1.4. Rolnictwo</u> Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego</p> <p><u>Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu</u> Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu</p> <p>Cel 2 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców.</p> <p><u>Priorytet 2.1. Edukacja</u> Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości</p> <p><u>Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe</u> Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu</p> <p><u>Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie</u> Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne</p> <p><u>Priorytet 2.4. Włączenie społeczne</u> Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie</p> <p><u>Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne</u> Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia</p> <p><u>Priorytet 2.6. Sport powszechny</u> Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju</p>

	<p>psychofizycznego społeczeństwa</p> <p>Cel 3 - Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu</p> <p><u>Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna</u> Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu</p> <p><u>Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich</u> Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku</p> <p><u>Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu</u> Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym</p> <p>Cel 4 - Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa</p> <p><u>Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków</u> Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka</p> <p><u>Priorytet 4.2. Ochrona środowiska</u> Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa</p> <p><u>Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii</u> Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii</p>
<p>Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, • zapewnienie spójności działań edukacyjnych, • aktywna integracja w społeczności lokalnej, • bezpieczeństwo i aktywność osób starszych, • zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (KSRR)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów • budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych, • tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.
<p>Strategia Rozwoju Kraju do roku 2020</p>	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych, • zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych

	<p>wykluczeniem społecznym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich, • zwiększenie spójności terytorialnej.
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku.	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa spójności wewnętrznej kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzenia się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów, • poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacji, • kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego walorów krajobrazowych Polski.
Polityka Transportowa Państwa na lata 2006 - 2025	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności transportowej i jakości transportu jako czynnik poprawy warunków życia i usuwanie barier rozwojowych gospodarki, • poprawa efektywności i funkcjonowania systemu transportowego,
Strategia Europa 2020	<p>Priorytety</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji; • rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; • rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. <p><i>Lub szczegółowiej - Cele</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 75 proc. osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę, • 20 proc. energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych, • ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10 proc., • zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego	<ul style="list-style-type: none"> • Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia. Efektywna aktywizacja zawodowa osób niepracujących i poszukujących pracy, w szczególności długotrwale wykluczonych z rynku pracy oraz wcześniej niepracujących. • Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego (RPO WP) na lata 2014-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Oś priorytetowa I Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka • Oś priorytetowa II Cyfrowe Podkarpackie • Oś priorytetowa III Czysta energia • Oś priorytetowa IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturalnego • Oś priorytetowa V Infrastruktura komunikacyjna • Oś priorytetowa VI Spójność przestrzenna i społeczna • Oś priorytetowa VII Regionalny rynek pracy • Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna

<p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 -2020</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oś priorytetowa IX Jakość edukacji i kompetencji w regionie <p>Priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz obszarach wiejskich. • Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami. • Wsparcie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dorastania zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie. • Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem. • Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu. • Promowanie włączenia społecznego, zmniejszenia ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.
<p>Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020</p>	<p>Oś priorytetowa I: Przedsiębiorcza Polska Wschodnia Działanie 1.1. Platformy startowe dla nowych pomysłów Poddziałanie 1.1.1 Platformy startowe dla nowych pomysłów Poddziałanie 1.1.2 Rozwój startupów w Polsce Wschodniej Działanie 1.2. Internacjonalizacja MŚP Działanie 1.3. Ponadregionalne powiązania kooperacyjne Poddziałanie 1.3.1. Wdrażanie innowacji przez MŚP Poddziałanie 1.3.2. Tworzenie sieciowych produktów przez MŚP Działanie 1.4. Wzór na konkurencję</p> <p>Oś priorytetowa II: Nowoczesna Infrastruktura Transportowa Działanie 2.1 Zrównoważony transport miejski Działanie 2.2. Infrastruktura drogowa</p> <p>Oś priorytetowa III: Ponadregionalna Infrastruktura Kolejowa Działanie 3.1. Infrastruktura kolejowa</p> <p>Oś priorytetowa IV: Pomoc Techniczna Działanie 4.1. Wsparcie procesu wdrażania oraz promocja Programu</p>
<p>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020</p>	<p>OŚ PRIORYTETOWA I OSOBY MŁODE NA RYNKU PRACY 1.1. Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe 1.3 Wsparcie osób młodych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji</p> <p>OŚ PRIORYTETOWA II EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI Działanie 2.1 Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego 2.2 Wsparcie na rzecz zarządzania strategicznego przedsiębiorstw oraz budowy przewagi konkurencyjnej na rynku 2.3 Zapewnienie jakości i dostępności usług rozwojowych świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i pracowników 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz</p>

	<p>lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy</p> <p>2.5 Skuteczna pomoc społeczna</p> <p>2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych</p> <p>2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym</p> <p>2.9 Rozwój ekonomii społecznej</p> <p>2.10 Wysoka jakość systemu oświaty</p> <p>2.12 Zwiększenie wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych</p> <p>2.13 Przejrzysty i spójny Krajowy System Kwalifikacji</p> <p>2.14 Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie</p> <p>2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki</p> <p>2.16 Usprawnienie procesu stanowienia prawa</p> <p>2.17 Skuteczny wymiar sprawiedliwości</p> <p>2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne</p> <p>2.19 Usprawnienie procesów inwestycyjno-budowlanych i planowania przestrzennego</p> <p>OŚ PRIORYTETOWA III SZKOLNICTWO WYŻSZE DLA GOSPODARKI I ROZWOJU</p> <p>3.1 Kompetencje w szkolnictwie wyższym</p> <p>3.2 Studia doktoranckie</p> <p>3.3 Umiejdzynarodowienie polskiego szkolnictwa wyższego</p> <p>3.4 Zarządzanie w instytucjach szkolnictwa wyższego</p> <p>OŚ PRIORYTETOWA IV INNOWACJE SPOŁECZNE I WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA</p> <p>4.1 Innowacje społeczne</p> <p>4.2 Programy mobilności ponadnarodowej</p> <p>4.3 Współpraca ponadnarodowa</p> <p>OŚ PRIORYTETOWA V WSPARCIE DLA OBSZARU ZDROWIA</p> <p>5.1 Programy profilaktyczne</p> <p>5.2 Działania pro jakościowe i rozwiązania organizacyjne w systemie ochrony zdrowia ułatwiające dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych</p> <p>5.4 Kompetencje zawodowe i kwalifikacje kadr medycznych</p>
<p>Program Współpracy Transgranicznej Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020.</p>	<p>Cele Strategiczne dla działań w ramach współpracy transgranicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promowanie rozwoju gospodarczego i społecznego w regionach po obu stronach wspólnej granicy; • Rozwiązywanie wspólnych wyzwań dotyczących środowiska, zdrowia publicznego, bezpieczeństwa i ochrony; • Promocja lepszych warunków i zasad zapewniających mobilność osób, towarów i kapitału.
<p>Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020,</p>	<p>Źródła finansowania</p>
<p>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,</p>	<p>Źródła finansowania</p>

Zarządzanie, monitoring i ewaluacja

Monitoring, ewaluacja (system aktualizacji).

Strategia jest dokumentem wskazującym najważniejsze cele oraz obszary działań władz powiatu. Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 Nr 91 poz. 578 z późniejszymi zmianami) uchwalanie dokumentów strategicznych należy do kompetencji Rady Powiatu. Strategia Rozwoju Powiatu jest dokumentem najwyższego rzędu, do którego dostosowane powinny być:

- dokumenty strategiczne niższego rzędu przygotowywane przez Powiat (strategie branżowe, programy rozwoju),
- projekty oraz zadania inwestycyjne,
- dokumenty wewnętrzne jednostek organizacyjnych Powiatu oraz ich programy rozwoju.

Zgodnie z powyższymi zasadami należy dążyć do zgodności dokumentów niższego rzędu z zapisami Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2023. Dodatkowo odpowiednio prowadzone działania informacyjne powinny być ukierunkowane na zachęcanie innych podmiotów, w tym szczególnie gmin z terenu powiatu oraz kluczowych podmiotów gospodarczych i społecznych, do uwzględnienia wskazanych celów we własnych planach rozwoju. Jest to możliwe poprzez udział przedstawicieli powiatu w procesie opracowania dokumentów planistycznych przez inne jednostki samorządu terytorialnego oraz rozwijanie partnerskich relacji z kluczowymi podmiotami oraz instytucjami wpływającymi na rozwój powiatu..

Działania informacyjne. W celu zapewnienia jak największego udziału partnerów we wdrażaniu Strategii konieczne jest jak najszersze upowszechnienie informacji o planowanych działaniach i założonych celach. W związku z tym konieczne są następujące działania:

1. Jak najszersze udostępnianie informacji o celach i zakresie Strategii Rozwoju Powiatu poprzez udostępnianie tego dokumentu dla wszystkich potencjalnych zainteresowanych.
2. Upowszechnienie informacji o zakresie i celach Strategii wśród osób zarządzających i pracowników jednostek podległych Powiatowi Stalowowolskiemu.
3. Bieżące informowanie o wdrażaniu działań w ramach Strategii oraz informowanie o kluczowych etapach jej realizacji, w tym szczególnie wynikach podsumowań poszczególnych okresów jej wdrażania.
4. Pozyskanie do współpracy w ramach realizacji działań kluczowych partnerów w tym szczególnie gmin z terenu powiatu stalowowolskiego, kluczowych przedsiębiorstw oraz jednostek rządowych i samorządowych oddziałujących na rozwój lokalny i regionalny.

Szerokie działania informacyjne powinny pozwolić na zaangażowanie w realizację Strategii dodatkowych środków finansowych pochodzących spoza budżetu Powiatu oraz pełniejsze osiągnięcie

założonych celów. Jako najbardziej istotne grupy odbiorców działań informacyjnych należy wskazać: przedstawicieli władz oraz pracowników jednostek organizacyjnych powiatu stalowowolskiego, samorządy lokalne z terenu powiatu, kluczowe zakłady pracy, organizacje pozarządowe oraz media lokalne i regionalne.

Wdrażanie Strategii. Za wdrażanie Strategii Powiatu Stalowowolskiego odpowiedzialny jest bezpośrednio Zarząd Powiatu Stalowowolskiego. Zarząd powiatu planuje i realizuje działania związane z wdrażaniem Strategii oraz nadzoruje realizację jej zapisów przez własne jednostki organizacyjne. Zarząd Powiatu może wskazać komórkę organizacyjną lub pracownika Starostwa Powiatowego odpowiedzialnego za koordynowanie działań związanych ze strategią, monitoring oraz ewaluację działań. Odpowiada także za przygotowanie informacji niezbędnych do oceny stopnia realizacji Strategii dla Rady Powiatu Stalowowolskiego.

Wprowadzanie zmian w Strategii. Strategia jest dokumentem długookresowym, dlatego jej wdrażanie i realizacja jest procesem wymagającym bieżącego śledzenia zmian społecznych, gospodarczych, prawnych oraz dostosowywania się do strategii rozwoju wyższego rzędu (regionalnych i krajowych). Na moment opracowania dokumentu nie jest możliwe przewidzenie kierunków i uwarunkowań rozwoju powiatu w perspektywie do roku 2023. Dlatego konieczne jest prowadzenie stałej oceny i w miarę potrzeb dokonywanie aktualizacji zapisów w Strategii.

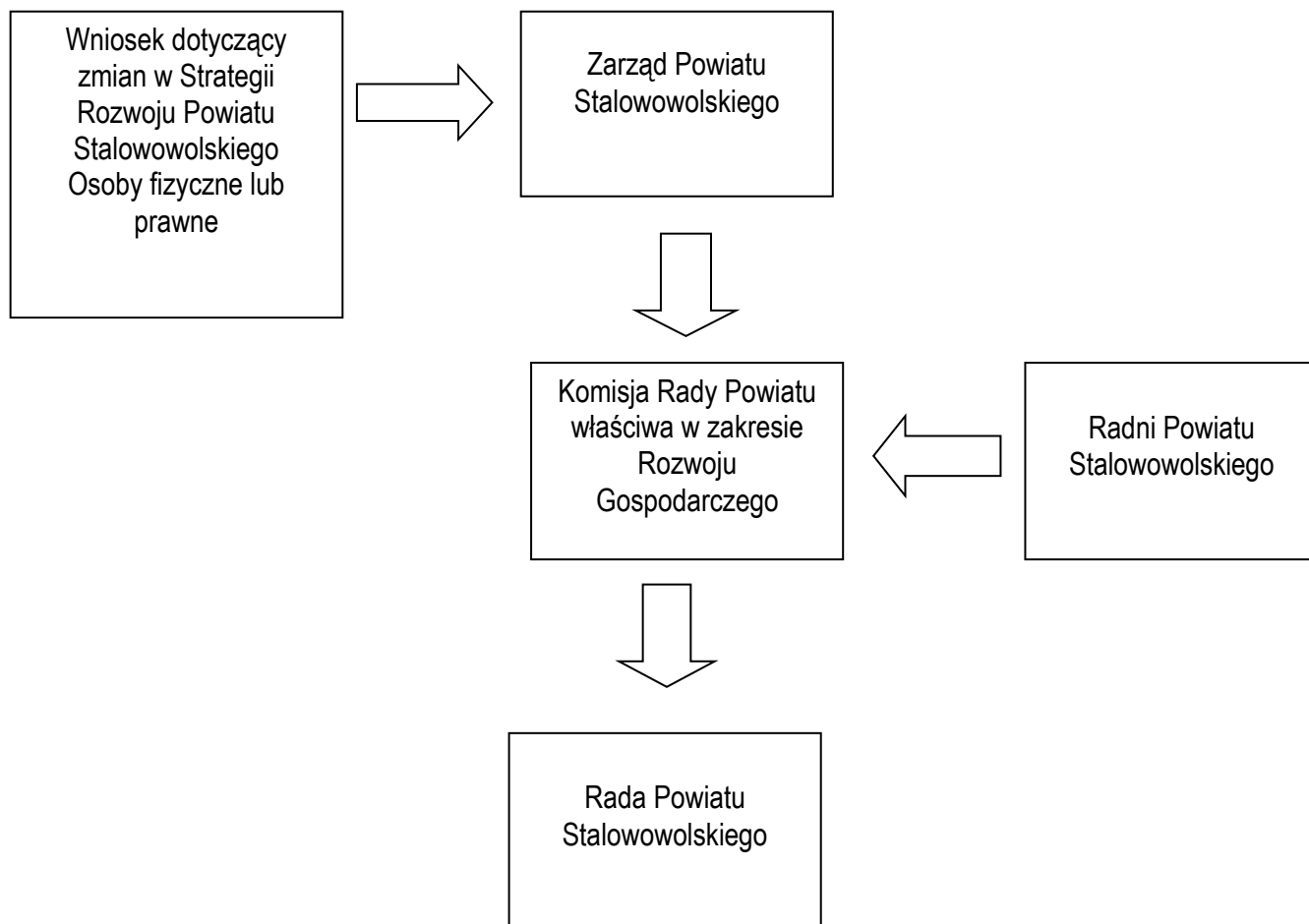
Wprowadzanie zmian w Strategii może odbywać się na wniosek:

- radnych Powiatu Stalowowolskiego,
- komisji Rady Powiatu Stalowowolskiego właściwej w zakresie rozwoju gospodarczego,
- Zarządu Powiatu Stalowowolskiego,
- każdej osoby prawnej lub fizycznej, która złożył wniosek o zmianę Strategii za pośrednictwem Zarządu Powiatu.

Zarząd Powiatu może określić formularz wniosku o zmianę Strategii oraz wprowadzić procedurę rozpatrywania tego typu wniosków. Komisja Rady Powiatu właściwa w zakresie rozwoju gospodarczego przekazuje Radzie Powiatu wniosek o zmianę Strategii Powiatu wraz z własnym stanowiskiem w tym zakresie. W przypadku dużego zakresu zmian Komisja może wnioskować także do Rady Powiatu o dokonanie aktualizacji całej Strategii oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych z tym związanych. Wskazane jest przeprowadzenie aktualizacji Strategii po każdych wyborach samorządowych w celu dostosowania jej zapisów do aktualnych priorytetów.

Schemat wprowadzania zmian w Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2023.

Monitoring i ewaluacja.

Monitoring Strategii będzie procesem o charakterze ciągłym, mającym na celu obserwację jej realizacji oraz ocenę uzyskanych efektów. Celem prowadzenia działań monitorujących jest dostarczenie możliwie dokładnych i aktualnych informacji o wdrażaniu Strategii dla Rady i Zarządu Powiatu Stalowowolskiego. Do podstawowych wskaźników monitorowania Strategii można zaliczyć:

- liczbę mieszkańców powiatu,
- poziom i strukturę bezrobocia,
- informacje o pracownikach poszukiwanych przez lokalne przedsiębiorstwa (na podstawie ofert pracy zgłoszonych do PUP i pozostających bez zainteresowania ze strony pracowników),
- liczbę podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą,
- planowane, realizowane i oddane do użytku inwestycje powiatu stalowowolskiego,
- dane kluczowe dla działalności jednostek organizacyjnych powiatu stalowowolskiego takie jak: liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez powiat, liczba osób korzystająca z opieki i wsparcia, zakres świadczonych usług przez jednostki organizacyjne powiatu itp.

Szczegółowy zakres i formę zbierania danych na potrzeby monitorowania Strategii opracuje Zarząd Powiatu Stalowowolskiego w porozumieniu z Radą Powiatu. Przy ustalaniu zakresu gromadzonych danych pod uwagę powinny być brane następujące kryteria:

- rzetelność gromadzonych danych,
- możliwość oceny na podstawie zgromadzonych danych stopnia realizacji Strategii,
- jak najniższy koszt gromadzenia i przetwarzania danych.

Zarząd powiatu określi komórkę organizacyjną odpowiedzialną za proces zbierania i analizy danych niezbędnych do monitoringu prowadzonych działań oraz przygotowanie i prezentację zebranych danych przed Zarządem i Radą Powiatu. Zebrane dane z monitoringu wdrażania Strategii przekazywane będą Radzie Powiatu co najmniej raz w ciągu roku.

Ewaluacja działań w ramach Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego.

Ewaluacja to obiektywna ocena wdrażania Strategii na wszystkich jej etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Powinna ona dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalających wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym.

Ewaluację przeprowadza się w celu poprawy jakości projektowania i wdrażania Strategii, jak również w celu analizy jej skuteczności, efektywności i wpływu na sytuację w powiecie. Zgodnie z powyższymi celami zbierania danych niezbędnych do ewaluacji działań ma charakter złożony i bardziej wymagający niż w przypadku monitoringu.

Przykładowe elementy jakie mogą zostać uwzględnione w procesie ewaluacji to np.

- stopień wykorzystania infrastruktury publicznej,
- jakość świadczonych usług przez jednostki organizacyjne powiatu,
- stopień zadowolenia osób korzystających z usług publicznych.

Szczegółowy zakres ewaluacji wdrażania Strategii określi Zarząd Powiatu. Proces ewaluacji może bazować na danych zbieranych przez Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu lub inne podmioty. W przypadku konieczności danych Zarząd Powiatu zleci przeprowadzenie części lub całości badań podmiotowi zewnętrznemu. Ewaluacja wdrażania Strategii przeprowadzona zostanie w połowie okresu wdrażania tj. na koniec roku 2019.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego – zakres czynności

Organ/komórka organizacyjna	Zakres czynności
Rada Powiatu	- zatwierdzanie Strategii, - wprowadzanie zmian w Strategii, - okresowa ocena realizacji Strategii na podstawie informacji przygotowanych przez Zarząd Powiatu,
Zarząd Powiatu	- bieżące wdrażanie Strategii, - przygotowanie programów rozwoju i projektów

	inwestycyjnych, - pozyskiwanie środków na realizację działań, - monitorowanie postępu wdrażania Strategii, - przygotowanie i przedstawianie Radzie Powiatu informacji dotyczących wdrażania Strategii, - podejmowanie decyzji dotyczących ewaluacji Strategii,
Komórka organizacyjna Starostwa odpowiedzialna za wdrażanie Strategii	- zbieranie danych niezbędnych do monitorowanie działań, - przygotowanie sprawozdań z realizacji Strategii na potrzeby Zarządu i Rady Powiatu, - prowadzenie działań związanych z ewaluacją Strategii w tym ewaluacją zewnętrzną, - przygotowanie propozycji zmian w zapisach Strategii, - konsultacje zmian w Strategii, - promocja działań w ramach Strategii,
Jednostki Organizacyjne Powiatu	- informowanie o wdrażaniu Strategii, - przygotowanie programów rozwoju placówek uwzględniających zapisy Strategii, - przygotowanie informacji niezbędnych do monitoringu prowadzonych działań

Instrumenty finansowe do realizacji Lokalnego Programu Rozwoju.

Działania służące realizacji wyznaczonych w Strategii celów, finansowane będą z budżetu powiatu oraz źródeł dodatkowych – w tym szczególnie ze środków Unii Europejskiej oraz programów krajowych wspierających rozwój regionalny i lokalny.

Budżet powiatu.

Podstawowym źródłem finansowania Strategii Powiatu Stalowowolskiego będzie budżet powiatu. Nawet w przypadku pozyskania zewnętrznego dofinansowania niezbędne jest zabezpieczenie środków własnych na realizację poszczególnych operacji. W celu zabezpieczenia środków na projekty wieloletnie powiat stalowowolski może przygotowywać wieloletnie plany i prognozy inwestycyjne. Przygotowane dokumenty powinny być weryfikowane pod kątem zgodności ze Strategią Rozwoju Powiatu.

Środki pozabudżetowe.

Uzupełnieniem finansowania z budżetu powiatu mogą być środki pochodzące spoza budżetu powiatu w tym szczególnie:

- współfinansowanie kosztów inwestycji ze środków innych Jednostek Samorządu Terytorialnego. Współfinansowanie kosztów inwestycji umożliwi lepsze wykorzystanie posiadanych zasobów finansowych oraz w części wypadków umożliwi poszerzenie zakresu realizowanych operacji. Pozyskanie

współfinansowanie ze środków innych JST wymaga wypracowania zasad współpracy oraz sieci kontaktów i współpracy umożliwiających nawiązanie i utrzymanie współpracy.

- współfinansowanie kosztów inwestycji ze środków funduszy celowych. Funkcjonujące na poziomie regionu i kraju fundusze celowe umożliwiają współfinansowanie operacji w wybranych zakresach (ochrona środowiska, wsparcie dla osób niepełnosprawnych, ochrona dziedzictwa kulturowego). W celu pozyskania zewnętrznych źródeł dofinansowanie Powiat Stalowowolski prowadził będzie stały monitoring dostępnych środków oraz przygotowywał dokumenty niezbędne do ubiegania się o tego typu dofinansowanie.

- środki prywatne. Część działań w ramach strategii umożliwia zaangażowanie potencjału i środków podmiotów prywatnych. Dotyczy to w szczególności działań związanych z rozwojem kształcenia zawodowego i poszerzania oferty usług medycznych. Realizacja zadań powiatu we współpracy z podmiotami prywatnymi wymaga szczegółowego określenia zasad współpracy oraz w miarę potrzeb wypracowania zasad partnerstwa publiczno-prywatnego.

- fundusze pomocowe. Uzupełnieniem środków własnych powiatu mogą być środki pomocowe, w tym szczególnie środki pochodzące z UE. Proces aplikowania o środki wymaga odpowiedniego przygotowanie inwestycji oraz wpisania się w szczegółowe kryteria danego programu.

Realizacja strategii będzie mogła być wspierana środkami z następujących źródeł:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.
- Krajowe programy operacyjne (PO) na okres programowania 2014-2020 tj.
  - PO Inteligentny Rozwój,
  - PO Infrastruktura i Środowisko,
  - PO Wiedza Edukacja Rozwój,
  - PO Polska Cyfrowa,
  - PO Polska Wschodnia,
  - PO Pomoc Techniczna,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- Program Operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna i Europejski Instrument Sąsiedztwa,
- Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki,
- Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Załącznik nr 1. Wykaz dróg powiatu stalowowolskiego.

Nr drogi	Kilometraż	Gmina/miasto relacja	Długość drogi [km]	Nr drogi	Kilometraż	Gmina/miasto relacja	Długość drogi [km]
Miasto Stalowa Wola				Gmina Zaleszany			
10 25 R	0+000 - 0+760	ul. Mickiewicza	0,760	10 06 R	1+468 - 1+714	Radomyśl – Skowierzyn	0,246
10 25 R	0+760 - 1+130	ul. Żwirki i Wigury	0,370	10 11 R	1+164 - 4+654	Kawęczyn – Skowierzyn	3,490
10 25 R	1+130 - 2+697	ul. Poniatowskiego	2,344	10 12 R	0+000 - 9+554	Zaleszany – Zbydniów	9,554
10 24 R	0+000 - 1+375	ul. Popiełuszki	1,375	10 13 R	0+000 - 7+966	Zbydniów – Turbia	7,966
10 24 R	1+375 - 3+307	ul. Czarnieckiego	2,174	10 14 R	0+000 - 0+425	Dojazd do stacji PKP w Zbydniowie	0,425
10 28 R	0+000 - 1+196	ul. Niezłomnych	1,196	10 15 R	2+740 - 7+865	Jamnica – Zbydniów	5,125
10 27 R	0+000 - 0+780	ul. Klasztorna	0,780	10 16 R	0+000 - 3+736	Kotowa Wola – Kępie Zaleszańskie	3,736
10 27 R	0+780 - 2+105	ul. Przemysłowa	1,325	10 17 R	0+000 - 2+263	Zaleszany – Zabrze	2,263
10 27 R	2+665 - 8+710	ul. Bojanowska	6,045	10 18 R	0+000 - 1+771	Agatówka – Stalowa Wola	1,771
10 26 R	0+000 - 0+194	ul. Jagiellońska	0,194	-	-	-	-
25 02 R	0+000 - 0+502	ul. Dąbrowskiego	0,502	-	-	-	-
10 18 R	1+771 - 3+525	ul. Ogrodowa	2,037	-	-	-	-
2600 R	0+000 - 0+070	ul. Jaśkiewicza - dojazd do szpitala	0,070	-	-	-	-
2601 R	0+000 - 0+216	ul. Komisji Edukacji Narodowej	0,432	-	-	-	-
Gmina Bojanów				Gmina Pysznica			
10 27 R	8+710 - 11+767	Stalowa Wola – Przyszów	3,057	10 19 R	1+727 - 14+693	Zarzecze – Pysznica – Rzeczycza Długa	12,966
10 29 R	0+000 - 2+454	Stalowa Wola – Burdze	2,454	10 20 R	0+000 - 3+111	Brandwica – Jastkowice	3,111
10 30 R	9+310 - 17+054	Grębów – Stany	7,744	10 21 R	0+000 - 2+737	Jastkowice – Stalowa Wola	2,737
10 31 R	0+000 - 11+920	Stany – Maziarnia – Nisko	11,920	10 22 R	0+000 - 15+613	Spokojna – Jastkowice	15,232
10 32 R	0+000 - 4+816	Załęże – Korabina	4,816	10 23 R	0+000 - 6+240	Pysznica – Piskorowy Staw	6,240
10 33 R	0+000 - 2+461	Bojanów – Śpie	2,461	10 24 R	3+307 - 5+547	Stalowa Wola – Pysznica	1,967
10 34 R	5+519 - 6+787	Krzątka – Trzosowa Ścieżka	1,268	25 05 R	0+000 - 3+162	Ziarny – Sudoly – Stalowa Wola	3,162
10 35 R	0+000 - 4+015	Cisów Las – Gwoździec – Nowy Nart	4,015	-	-	-	-
Gmina Zaklików				Gmina Radomyśl n/Sanem			
10 01 R	7+088 - 12+578	Gościeradów – Zdziechowice	5,490	10 05 R	0+000 - 9+387	Antoniów – Chwałowice	9,387
10 02 R	6+670 - 14+290	Budki Dolne – Zdziechowice	7,620	10 06 R	0+000 - 1+468	Radomyśl – Skowierzyn	1,468
10 03 R	0+000 - 2+980	Zdziechowice – Potoczek	2,980	10 08 R	27+510 - 28+796	Modliborzyce – Rzeczycza Długa	1,286
10 04 R	0+000 - 10+850	Zaklików – Borów	10,850	10 09 R	0+000 - 1+388	Czekaj Pniowski – Pniówek	1,388
10 07 R	0+000 - 4+185	Lipa – Gielnia	4,185	10 10 R	0+000 - 3+115	Czekaj Pniowski – Nowiny	3,115
10 08 R	20+246 - 7+510	Modliborzyce – Rzeczycza Długa	7,264	10 19 R	14+693 - 15+993	Zarzecze – Pysznica – Rzeczycza Długa	1,300

Źródło: Opracowanie własne, Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli.

Załącznik nr 2. Wykaz chodników w ciągu dróg powiatu stalowowolskiego.

Gmina	Nazwa drogi	Miejscowość	Długość [mb]
Pysznicza	1019R Zarzecze – Rzeczyca Długa	Jastkowice - Pysznicza	3564,0
	1021R Jastkowice – Chłopska Wola	Jastkowice	132,0
Zaleszany	1012R Zaleszany - Zbydniów	Zaleszany	4764,0
	1013R Zbydniów - Turbia	Dzierdziówka - Turbia	765,0
	1017R Zaleszany – Zabrze	Zaleszany – Kępie Zaleszańskie	1476,0
	1018R Agatówka – Stalowa Wola	Agatówka - Plichów	1349,0
Bojanów	1033R Bojanów - Spie	Bojanów	1316,0
	1030R Grębów - Stany	Stany	328,0
Radomyśl nad Sanem	1006R Radomyśl – Skowierzyn	Radomyśl	208,0
	1008R Modliborzyce – Rzeczyca Długa	Rzeczyca Długa	380,0
Zaklików	1007R Lipa - Gielnia	Lipa	1299,0
	1004R Zaklików - Borów	Zaklików	1952,0

Źródło: Opracowanie własne, Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli, stan na 2016 rok.

Załącznik nr 3. Obiekty mostowe w ciągu dróg powiatu stalowowolskiego.

L.p.	Jednolite numery inwentarzowe	Nr i nazwa drogi, miejscowość / rzeka	Długość obiektu [m]	Materiał konstrukcji dźwigarów
1	01008542	1024R ul. Czarnieckiego Stalowa Wola / San	333,40	beton sprężony
2	01008543	1004R Zaklików –Borów Łązek Zaklikowski / Sanna	27,70	żelbet
3	01008544	1006R Radomyśl– Skowierzyn Radomyśl / San	349,80	stal
4	01008545	1021R Jastkowice – Stalowa Wola Chłopska Wola /Bukowa	31,00	stal
5	01008546	1019R Zarzecze – Rzeczyca Długa Jastkowice / Bukowa	38,60	beton sprężony
6	01008547	1022R Spokojna – Jastkowice Studzieniec /Gilówka	12,10	stal
7	01008548	1022R Spokojna – Jastkowice Kuziory / Bukowa	30,20	stal (pomost – drewno)
8	01008549	1017R Zaleszany – Zabrze Kępie Zal. /Osa	24,00	stal
9	01008550	1017R Zaleszany – Zabrze Kępie Zal. / Łęg	107,00	stal
10	01008551	1031R Stany – Maziarnia Stany / Łęg	68,20	stal

Źródło: Opracowanie własne, Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli.

Raport z przeprowadzonego badania ankietowego wśród mieszkańców powiatu stalowowolskiego

Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli
maj 2017 r.

Cele, założenia i przedmiot badań.

Badanie zostało zaplanowane i przeprowadzone w ramach przygotowania Strategia Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego 2017-2023. Realizatorem badania był zespół ekspertów firmy Damian Zakrzewski oraz przedstawiciele starostwa powiatowego w Stalowej Woli, Wydział Promocji, Kultury, Zdrowia i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w skład którego wchodzi: Damian Zakrzewski, Marcin Flis, Elżbieta Tomczak, Tomasz Wosk, Ewelina Gul.

Głównym celem badania było poznanie opinii mieszkańców powiatu stalowowolskiego do wybranych elementów polityki rozwoju obszaru oraz postaw wobec założeń rozwojowych w budowanej strategii rozwoju.

Realizacja badania ankietowego stanowi próbę określenia potrzeb lokalnej społeczności pod kątem:

- zdiagnozowania najważniejszych problemów życia społecznego mieszkańców obszaru;
- rozpoznania oczekiwań mieszkańców w stosunku do tworzenia planów rozwojowych różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego;
- zapotrzebowania na realizację różnych typów działań niezbędnych dla lokalnych społeczności.

Organizacja badań.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie **od 14 kwietnia do 10 maja 2017 roku** metodą ankietową na grupie liczącej **75 osób** (57 w wersji elektronicznej i 18 w wersji papierowej) w wieku powyżej 18 roku życia. Do uczestników badania ankietowego docierano kilkoma metodami: prowadzono kampanię informacyjną na portalach społecznościowych oraz za pośrednictwem ogłoszeń na stronach internetowych samorządów gminnych i strony powiatu stalowowolskiego. Ankiety w wersji papierowej były dostępne również w wersji papierowej w siedzibie starostwa.

Charakterystyka respondentów badania ankietowego.

1. Uczestnikami badania ankietowego było: **35** (46,67 %) kobiet i **40** (53,33 %) mężczyzn, 5 respondentów nie określiło swojej płci.

2. Osoby objęte badaniem znajdują się w przedziałach wiekowych:

Wiek	Liczba respondentów	Procentowy udział
poniżej 25 lat	5	6,67 %
26-40 lat	42	56,00 %
41-60 lat	25	33,34 %
61 lat i więcej	3	4,00 %
RAZEM	75	100,00%

Najliczniejszą grupę respondentów uczestniczących w badaniu stanowiły osoby w wieku od 26-40 lat, a blisko 90 % uczestników badania to osoby w wieku aktywności zawodowej.

3. Poziom wykształcenia uczestników badania:

Podstawowe	1	1,34 %
Zasadnicze zawodowe	3	4,00 %
Średnie	14	18,67 %
Policealne	3	4,00 %
Wyższe	53	70,67 %
brak odpowiedzi	1	1,34 %
RAZEM	75	100,00%

Ze względu na wykształcenie, najliczniejszą grupą respondentów były osoby posiadające wykształcenie wyższe – ponad 70 %.

4. Status zawodowy:

Rolnik	6	8,00 %
Osoba prowadząca działalność gospodarczą	4	5,34 %
Os. zatrudniona w przedsiębiorstwie prywatnym	17	22,67 %
Os. zatrudniona w przedsiębiorstwie państwowym	14	18,67 %
Os. zatrudniona w organach samorządu terytorialnego	25	33,34 %
Os. zatrudniona w organizacji pozarządowej	4	5,34 %
Inne (jakie?) emeryt	5	6,67 %
RAZEM	75	100,00%

Wśród badanych najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione w jednostkach samorządowych oraz w przedsiębiorstwie prywatnym. (Żaden z respondentów nie był osobą bezrobotną)

5. Zamieszkanie na obszarze:

Miasta i Gminy Stalowa Wola	17	22,67 %
Gminy Bojanów	9	12,00 %
Gminy Pysznica	13	17,34 %
Gminy Zaklików	6	8,00 %
Gminy Zaleszany	6	8,00 %
Gmina Radomyśl nad Sanem	24	32,00 %
RAZEM	75	100,00%

Najliczniej reprezentowani w badaniu byli przedstawiciele Gminy Radomyśl nad Sanem 32% uczestników badania; 22% stanowili mieszkańcy Miasta i Gminy Stalowa Wola.

1. Ocena usług publicznych.

Na pytanie zamknięte: Czy jest Pani / Pan zadowolona/y z usług publicznych realizowanych na terenie powiatu? Respondenci odpowiadali w sposób następujący dla każdego obszaru (odpowiedzi gdzie 1 oznaczał bardzo zły, 5 bardzo dobry)¹.

	1	2	3	4	5	Nie wiem/ nie mam zdania
Funkcjonowanie systemu edukacji szczególnie na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i kształcenia ustawicznego	3	3	18	28	8	11
Jakość i poziom kształcenia szczególnie na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i kształcenia ustawicznego	5	5	19	21	7	14
Dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia	11	27	14	12	4	1
Jakość usług w zakresie ochrony zdrowia	10	25	20	5	4	1
Zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;	2	9	27	18	11	2
Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	9	17	26	10	4	3
Dostępność komunikacyjna w tym transport zbiorowy	14	12	17	20	3	2
Jakość sieci dróg powiatowych	7	13	20	22	6	1
Dostęp do różnorodnych form rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu	9	9	24	19	3	5
Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspieranie społeczeństwa obywatelskiego	8	5	25	19	5	7
Dostępność budynków użytku publicznego podlegających powiatowi dla osób niepełnosprawnych	4	7	13	21	8	15
Dostępność i jakość sieci telekomunikacyjnej	7	7	11	26	12	6
Pomoc społeczna i polityka prorodzinna	7	10	24	11	7	10
Wsparcie osób niepełnosprawnych	6	7	15	10	4	21
Dostęp do informacji o działaniach władz powiatu	8	5	17	23	11	5
Dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.	8	8	12	25	9	6
Promocja powiatu w obszarze gospodarki, turystyki i ochrony środowiska	4	9	19	20	11	5
Ochrona środowiska i udostępnianie zasobów naturalnych	5	8	17	22	10	7
Jakość usług administracyjnych świadczonych przez powiat	5	6	20	22	9	7

Mieszkańcy negatywnie ocenili:

- usługi realizowane w obszarze ochrony zdrowia, gdzie największa grupa respondentów wskazywała na „zły” dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia oraz bardzo zbliżona liczba osób wskazywała na złą jakość świadczonych usług zdrowotnych;
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy

¹ Nie wszyscy respondenci ocenili wskazane obszary. Znaczna ich część oceniała tylko wybrane.

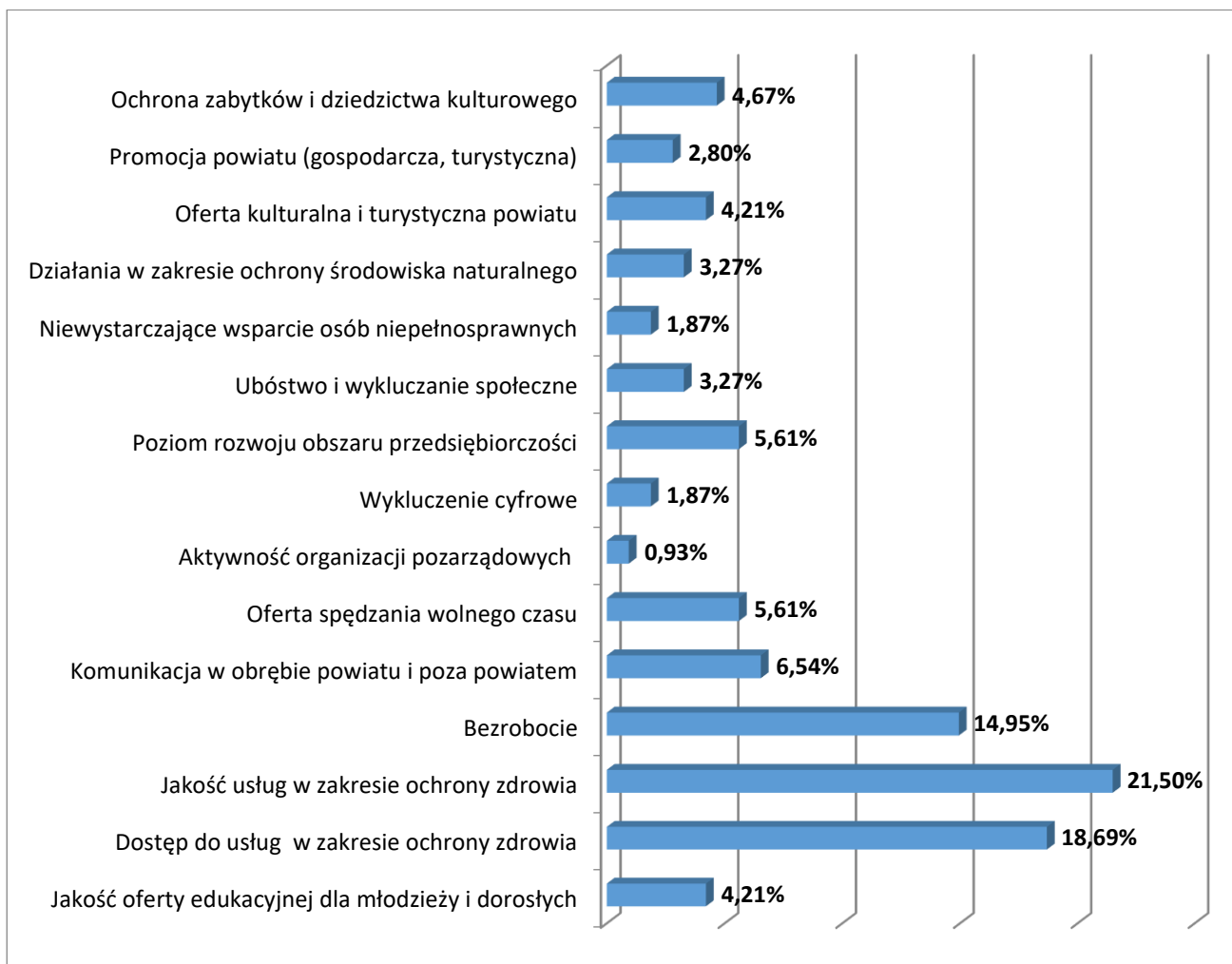
Pozytywnie oceniono następujące obszary:

- dostępność i jakość sieci telekomunikacyjnej
- funkcjonowanie systemu edukacji oraz jakość świadczonych usług edukacyjnych respondenci wskazywali jako dobry
- dostępność budynków użytku publicznego podlegających powiatowi dla osób niepełnosprawnych

Najbardziej zróżnicowane opinie dotyczyły obszaru dostępności komunikacji w tym transportu zbiorowego, jakości dróg powiatowych oraz funkcjonowaniu pomocy społecznej i polityki prorodzinnej.

2. W pytaniu zamkniętym dotyczącym **głównych obszarów problemowych** respondenci wskazywali **3** obszary życia, które według ich stanowią barierę w rozwoju regionu i poprawy sytuacji życiowej mieszkańców. Grupa osób badanych odpowiedziała w sposób następujący według kolejności pytań:

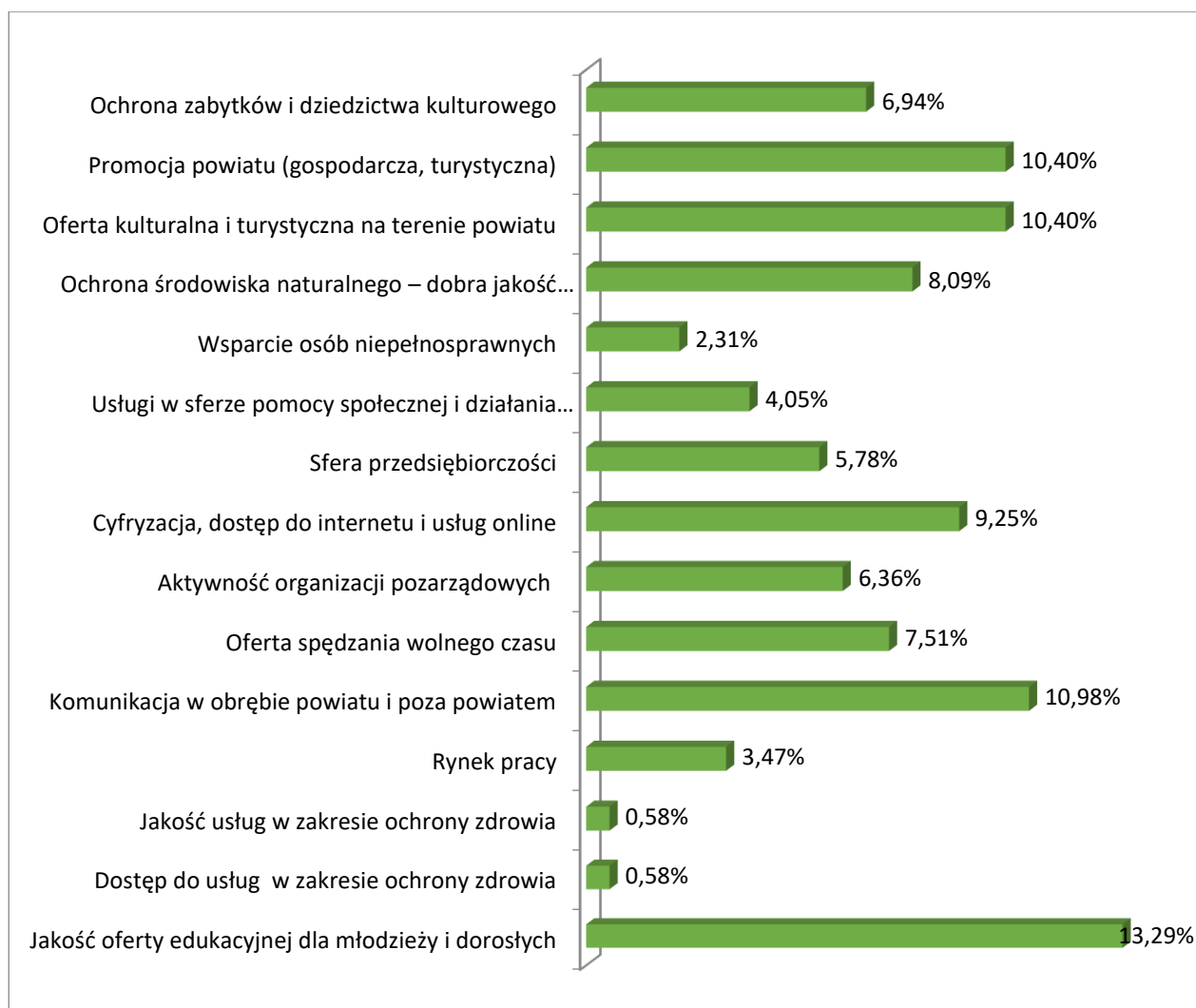
Jakość oferty edukacyjnej dla młodzieży i dorosłych	4,21 %
Dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia	18,69 %
Jakość usług w zakresie ochrony zdrowia	21,50 %
Bezrobocie	14,95 %
Komunikacja w obrębie powiatu i poza powiatem	6,54 %
Oferta spędzania wolnego czasu	5,61 %
Aktywność organizacji pozarządowych	0,93 %
Wykluczenie cyfrowe	1,87 %
Poziom rozwoju obszaru przedsiębiorczości	5,61 %
Ubóstwo i wykluczanie społeczne	3,27 %
Niewystarczające wsparcie osób niepełnosprawnych	1,87 %
Działania w zakresie ochrony środowiska naturalnego	3,27 %
Oferta kulturalna i turystyczna powiatu	4,21 %
Promocja powiatu (gospodarcza, turystyczna)	2,80 %
Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego	4,67 %

Wskazania odpowiedzi uzyskane w pytaniu 2, potwierdzają opinie zawarte w pytaniu 1 – jako główny obszar problemowy wskazany został obszar służby zdrowia – jakość świadczonych usług oraz ich dostępność.

3. W pytaniu zamkniętym dotyczącym **mocnych stron** powiatu stalowowolskiego respondenci wskazywali **3 najważniejsze** obszary życia, które według ich stanowią klucz do rozwoju regionu.

Jakość oferty edukacyjnej dla młodzieży i dorosłych	13,29 %
Dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia	0,58 %
Jakość usług w zakresie ochrony zdrowia	0,58 %
Rynek pracy	3,47 %
Komunikacja w obrębie powiatu i poza powiatem	10,98 %
Oferta spędzania wolnego czasu	7,51 %
Aktywność organizacji pozarządowych	6,36 %
Cyfryzacja, dostęp do internetu i usług online	9,25 %
Sfera przedsiębiorczości	5,78 %
Usługi w sferze pomocy społecznej i działania prorodzinne	4,05 %
Wsparcie osób niepełnosprawnych	2,31 %
Ochrona środowiska naturalnego – dobra jakość środowiska	8,09 %
Oferta kulturalna i turystyczna na terenie powiatu	10,40 %
Promocja powiatu (gospodarcza, turystyczna)	10,40 %
Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego	6,94 %

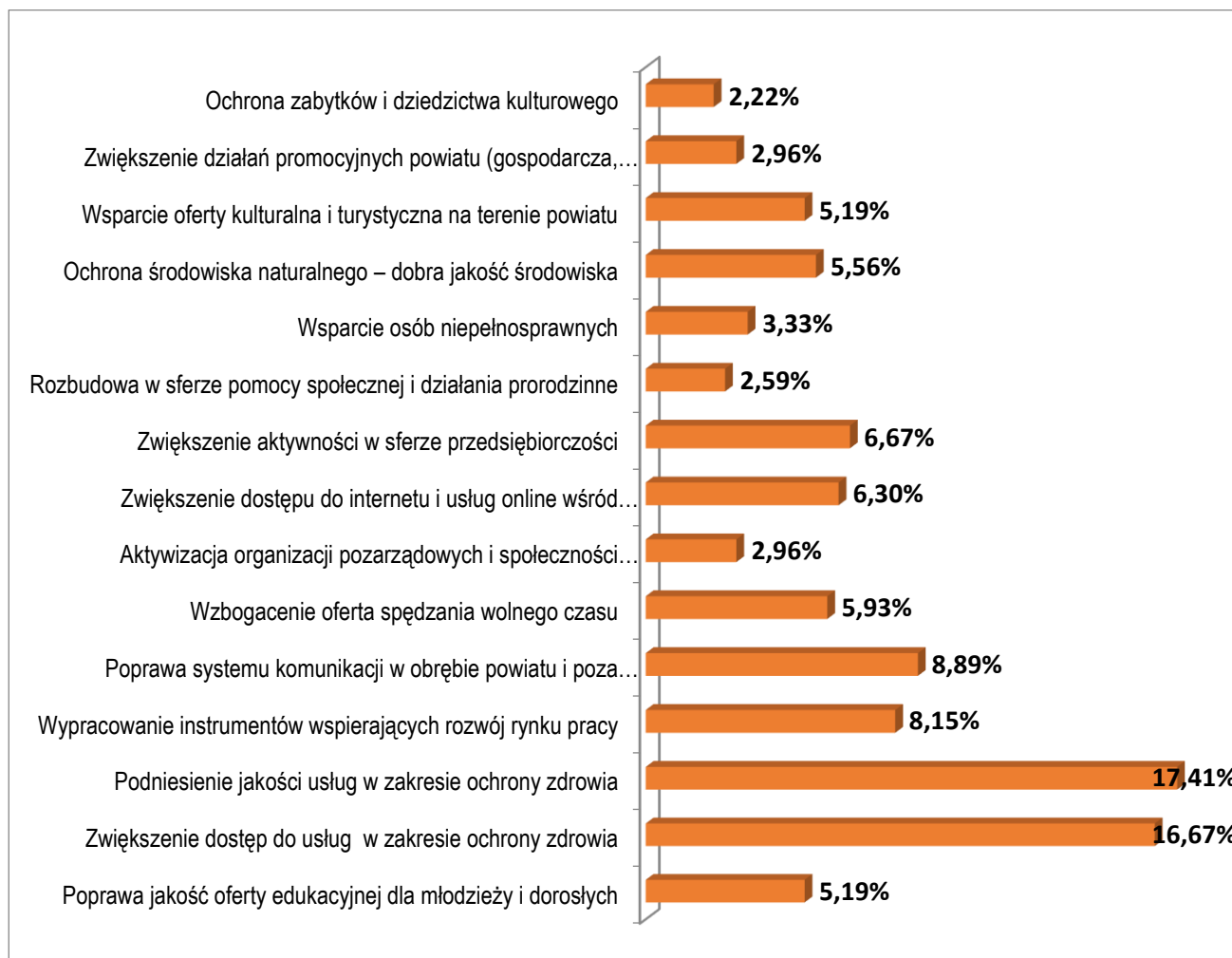
W pytaniu o mocne strony powiatu stalowowolskiego wskazali:

- jakość oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży 13,9%,
- komunikację w obrębie powiatu i poza powiatem 10,98% oraz
- Promocję powiatu 10,4% i bardzo mocno związaną z nią ofertę kulturalną i turystyczną 10,4%

4. W pytaniu zamkniętym dotyczącym oczekiwań wobec władz lokalnych respondenci wskazywali **5 najważniejsze** obszary życia, które według ich stanowią klucz do rozwoju regionu.

Poprawa jakości oferty edukacyjnej dla młodzieży i dorosłych	5,19 %
Zwiększenie dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia	16,67 %
Podniesienie jakości usług w zakresie ochrony zdrowia	17,41 %
Wypracowanie instrumentów wspierających rozwój rynku pracy	8,15 %
Poprawa systemu komunikacji w obrębie powiatu i poza powiatem	8,89 %
Wzbogacenie oferta spędzania wolnego czasu	5,93 %
Aktywizacja organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych	2,96 %
Zwiększenie dostępu do internetu i usług online wśród mieszkańców powiatu	6,30 %
Zwiększenie aktywności w sferze przedsiębiorczości	6,67 %
Rozbudowa w sferze pomocy społecznej i działania prorodzinne	2,59 %
Wsparcie osób niepełnosprawnych	3,33 %
Ochrona środowiska naturalnego – dobra jakość środowiska	5,56 %
Wsparcie oferty kulturalna i turystyczna na terenie powiatu	5,19 %

Zwiększenie działań promocyjnych powiatu (gospodarcza, turystyczna)	2,96 %
Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego	2,22 %

Oczekiwania interwencji powiatu, respondenci wskazali w obszarach wskazanych wcześniej jako problemowe. Dotyczą one usług w obrębie służby zdrowia: podniesienia jakości usług 17,41% respondentów oraz zwiększenia dostępu do usług 16,67%.

Badani wskazują również na potrzebę interwencji w obszarze poprawy systemu komunikacji w obrębie powiatu i poza nim 8,89% oraz wypracowania instrumentów wspierających rynek pracy 8,15%.

5. Na pytanie nr 5, które dotyczyło propozycji przedsięwzięć jakie należy zrealizować pod kątem rozwoju powiatu w latach 2017-2023. Najczęściej powtarzanymi i udzielanymi odpowiedziami były:

1. Poprawa infrastruktury drogowej, w tym chodników i oświetlenia ulicznego – **16 osób**, w tym:
  - a) Światła na skrzyżowaniu drogi powiatowej i wojewódzkiej Rzeszyca Długa – Musików - 4
  - b) Główne skrzyżowanie ze światłami na Al. Jana Pawła II – zamontować sekundnik - 4
  - c) Kontynuacja budowy chodnika w miejscowości Gwoździec - 2
  - d) Chodnik pomiędzy Rzeszycą Okrągłą a Dąbrową Rzeszycką - 1
  - e) Remont drogi Pysznica - Jastkowice i Pysznica – Zarzecze -1
  - f) Poprawa bezpieczeństwa na drogach powiatowych - 1
  - g) Brak drogi asfaltowej między Studzieńcem a Szwedami - 1

2. Poprawa funkcjonowania Szpitala Powiatowego w Stalowej Woli, usprawnienie usług medycznych, ułatwienie dostępu do specjalistów, modernizacja szpitala, poprawa jakości usług, skrócenie kolejek do specjalistów – **14 osób**.
3. Inwestowanie w infrastrukturę rekreacyjną i sportową, promocja turystyki (trasy rowerowe, budowa boisk sportowych, promocja walorów powiatu) – **9 osób**
4. Wsparcie przedsiębiorczości poprzez ściślejszą współpracę z samorządem, promocję, promocja lokalnych produktów, szkolenia dla przedsiębiorców, promowanie - budowa terenów inwestycyjnych – **8 osób**.
5. Walka z bezrobociem, sprzyjanie tworzeniu nowych miejsc pracy, sprzyjanie do tworzenia miejsc pracy dla kobiet – **6 osób**
6. Podejmowanie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym tworzenie dogodnych warunków do instalowania odnawialnych źródeł energii – **5 osób**
7. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, szerokopasmowy internet – **5 osób**
8. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych, tworzenie budżetu wkładu własnego dla NGO – **3 osoby**.
9. Promocja zdrowia, badania profilaktyczne, organizacja inicjatyw sportowych - **3 osoby**.
10. Poprawa dostępności komunikacji publicznej w dni wolne od pracy – **2 osoby**
11. Poprawa działania w urzędzie rozwiązań teleinformatycznych, w tym EPUAPu – **2 osoby**.
12. Poprawa jakości obsługi petentów w urzędzie – **2 osoby**.
13. Efektywniejsze wykorzystanie zasobów lotniska – Turbia – 1 osoba.
14. Zwiększenie działań z zakresu ochrony zabytków – 1 osoba.
15. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu – 1 osoba.
16. Wsparcie działań szkoleniowych – 1 osoba.
17. Wsparcie działalności kulturalnej – 1 osoba.

W pytaniu o propozycję przedsięwzięć, ankietowani mieszkańcy najliczniej (16 osób) wskazują działania w obszarze infrastruktury drogowej ze zróżnicowanym wskazaniem miejsc i charakteru inwestycji. W grupie tej, najliczniej powtarzają się głosy w sprawie montażu i modernizacji oznaczeń świetlnych na dwóch skrzyżowaniach: drogi powiatowej z drogą wojewódzką Rzeczycza Długa – Musików oraz główne skrzyżowanie przy Al. Jana Pawła II w Stalowej Woli.

Wśród zróżnicowanych propozycji inwestycji na najbliższe lata, w grupie badanych najliczniej wskazywane są:

- inwestycja w działania mające na celu poprawę jakości i dostępności usług medycznych- 14 respondentów;
- inwestycje związane z rekreacją i sportem – 9 respondentów;
- przedsięwzięcia wspierające przedsiębiorców (proponując: zacieśnienie współpracy z samorządem, działania promocyjne, szkolenia i budowę terenów inwestycyjnych) – 8 respondentów.

Wnioski i rekomendacje:

W badaniu ankietowym przeprowadzonym w okresie od 14 kwietnia do 10 maja 2017 r. wzięło udział 75 mieszkańców powiatu stalowowolskiego. Najliczniejszą grupą badanych były osoby w wieku 26-40 lat, posiadający wykształcenie wyższe. Najliczniej reprezentowani byli pracownicy samorządowi. Na uwagę zasługuje fakt, że żaden osoba bezrobotna nie brała udziału w badaniu, co stanowi brak reprezentacji osób zagrożonych z tego tytułu wykluczeniem społecznym. Ilość ankiet, które spłynęły z poszczególnych gmin

powiatu stalowowolskiego jest zróżnicowana i nie jest proporcjonalna do liczby mieszkańców zamieszkujących w poszczególnych gminach.

Badani oceniali realizowane przez powiat usługi publiczne.

Najwięcej uwag skierowanych było do usług realizowanych w obszarze ochrony zdrowia i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Najwyżej oceniono dostępność i jakość sieci telekomunikacyjnej; funkcjonowanie i jakość systemu edukacji oraz dostępność budynków użytku publicznego podlegających powiatowi dla osób niepełnosprawnych.

Jako problemowy, badani wskazują obszar służby zdrowia (dostępność i jakość), natomiast w mocnych stronach wskazują działania w obszarze edukacji, komunikacji i promocji powiatu.

Mieszkańcy powiatu uczestniczący w badaniu, jako priorytetowe obszary do interwencji wskazują konieczność poprawy jakości i dostępności usług z zakresu ochrony zdrowia, poprawę komunikacji w obrębie powiatu i poza nim oraz rozwój rynku pracy.

Mieszkańcy mieli również możliwość zaproponowania przedsięwzięć służących rozwojowi powiatu. I tu najczęściej wskazywane była interwencje związane z infrastrukturą drogową; niestety większość dróg nie podlega zarządzaniu samorządowi powiatowemu. Kolejne wskazania dotyczą wcześniej wspomnianej służby zdrowia, terenów rekreacyjnych oraz zacieśnienia współpracy samorządu z przedsiębiorcami i wspierania ich rozwoju.

Raport z przeprowadzonego badania ankietowego wśród radnych gmin i powiatu oraz pracowników samorządu powiatu stalowowolskiego

Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli
maj 2017 r.

Cele, założenia i przedmiot badań.

Badanie zostało zaplanowane i przeprowadzone w ramach przygotowania Strategia Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego 2017-2023. Realizatorem badania był zespół ekspertów firmy Damian Zakrzewski oraz przedstawiciele starostwa powiatowego w Stalowej Woli, Wydział Promocji, Kultury, Zdrowia i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w skład którego wchodzi: Damian Zakrzewski, Marcin Flis, Elżbieta Tomczak, Tomasz Wosk, Ewelina Gul.

Głównym celem badania było dokonanie poznanie opinii radnych z terenu powiatu stalowowolskiego oraz pracowników samorządowych nt. wybranych elementów polityki rozwoju obszaru oraz postaw wobec założeń rozwojowych w budowanej strategii rozwoju.

Realizacja badania ankietowego stanowi próbę określenia potrzeb lokalnej społeczności pod kątem:

- zdiagnozowania najważniejszych problemów życia społecznego mieszkańców obszaru;
- rozpoznania oczekiwań mieszkańców w stosunku do tworzenia planów rozwojowych różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego;
- zapotrzebowania na realizację różnych typów działań niezbędnych dla lokalnych społeczności.

Organizacja badań.

Badanie zostało przeprowadzone w okresie **od 14 kwietnia do 10 maja 2017 roku** metodą ankietową na grupie liczącej **32 osoby** w wieku powyżej 18 roku życia. Do uczestników badania ankietowego docierano w sposób bezpośredni przekazując ankiety wszystkim zainteresowanym (radnym powiatu i gmin, kierownikom jednostek organizacyjnych w Starostwie Powiatowym).

Charakterystyka respondentów badania ankietowego.

1. Uczestnikami badania ankietowego było: **32 osoby**. Nie analizowano płci ankietowanych.
2. Osoby objęte badaniem znajdują się w przedziałach wiekowych:

Wiek	Liczba respondentów	Procentowy udział
18-35 lat	1	3,13%
36-45 lat	4	12,50%
46-60 lat	19	59,38%
61 lat i więcej	8	25,00%
RAZEM	32	100,00%

Wśród badanych, najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 41 do 60 lat, co stanowi blisko 60% badanych.

3. Struktura grupy ankietowanej pod kątem pełnionych funkcji:

Członek Rady Powiatu	14	43,75%
Członek Rady Gminy/Miasta	10	31,25%
Kierownik jednostki organizacyjnej powiatu	2	6,25%
Kierownik wydziału Starostwa	4	12,50%
RAZEM	32	100,00%

Członkowie Rady Powiatu oraz Rady Gminy/Miasta stanowili najliczniejszą grupę respondentów, stanowili oni 75% badanych.

4. Zamieszkanie na obszarze:

Miasta i Gminy Stalowa Wola	7	21,88%
Gminy Bojanów	1	3,13%
Gminy Pysznicza	2	6,25%
Gminy Zaklików	0	0,00%
Gminy Zaleszany	9	28,13%
Gmina Radomyśl nad Sanem	13	40,63%
RAZEM	32	100,00%

Najliczniej reprezentowani w badaniu byli przedstawiciele Gminy Radomyśl nad Sanem 40,63% oraz Gminy Zaleszany 28,63% grupy badanych

Na pytanie zamknięte: Czy jest Pani / Pan zadowolona/y z usług publicznych realizowanych na terenie powiatu? Respondenci odpowiadali w sposób następujący dla każdego obszaru (odpowiedzi gdzie 1 oznaczał bardzo zły, 5 bardzo dobry)².

	1	2	3	4	5	Nie wiem/ nie mam zdania
Funkcjonowanie systemu edukacji szczególnie na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i kształcenia ustawicznego	0	3	8	12	6	4
Jakość i poziom kształcenia szczególnie na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i kształcenia ustawicznego	0	1	9	14	4	5

² Nie wszyscy respondenci ocenili wskazane obszary. Znaczna ich część oceniała tylko wybrane.

Dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia	4	11	14	4	1	0
Jakość usług w zakresie ochrony zdrowia	3	9	14	3	1	1
Zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;	0	3	7	19	3	
Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	2	5	7	13	4	3
Dostępność komunikacyjna w tym transport zbiorowy	2	1	9	13	8	1
Jakość sieci dróg powiatowych	1	4	12	16	1	
Dostęp do różnorodnych form rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu	1	5	8	14	4	1
Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspieranie społeczeństwa obywatelskiego	2	6	5	13	4	4
Dostępność budynków użytku publicznego podlegających powiatowi dla osób niepełnosprawnych		3	13	13	3	3
Dostępność i jakość sieci telekomunikacyjnej	1	1	7	16	7	1
Pomoc społeczna i polityka prorodzinna	2	2	6	19	4	1
Wsparcie osób niepełnosprawnych		2	12	13	2	5
Dostęp do informacji o działaniach władz powiatu	1	3	7	13	8	2
Dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.	1	4	7	15	4	4
Promocja powiatu w obszarze gospodarki, turystyki i ochrony środowiska	1	4	11	13	4	1
Ochrona środowiska i udostępnianie zasobów naturalnych	1	4	8	16	3	2
Jakość usług administracyjnych świadczonych przez powiat	1	1	7	14	9	1

Radni i pracownicy samorządu powiatowego negatywnie ocenili:
- dostęp do usług medycznych oraz samą jakość świadczonych usług

Pozytywnie oceniono następujące obszary:

- dostęp do informacji o działaniach władz powiatu – 21 wskazań;
- jakość usług administracyjnych

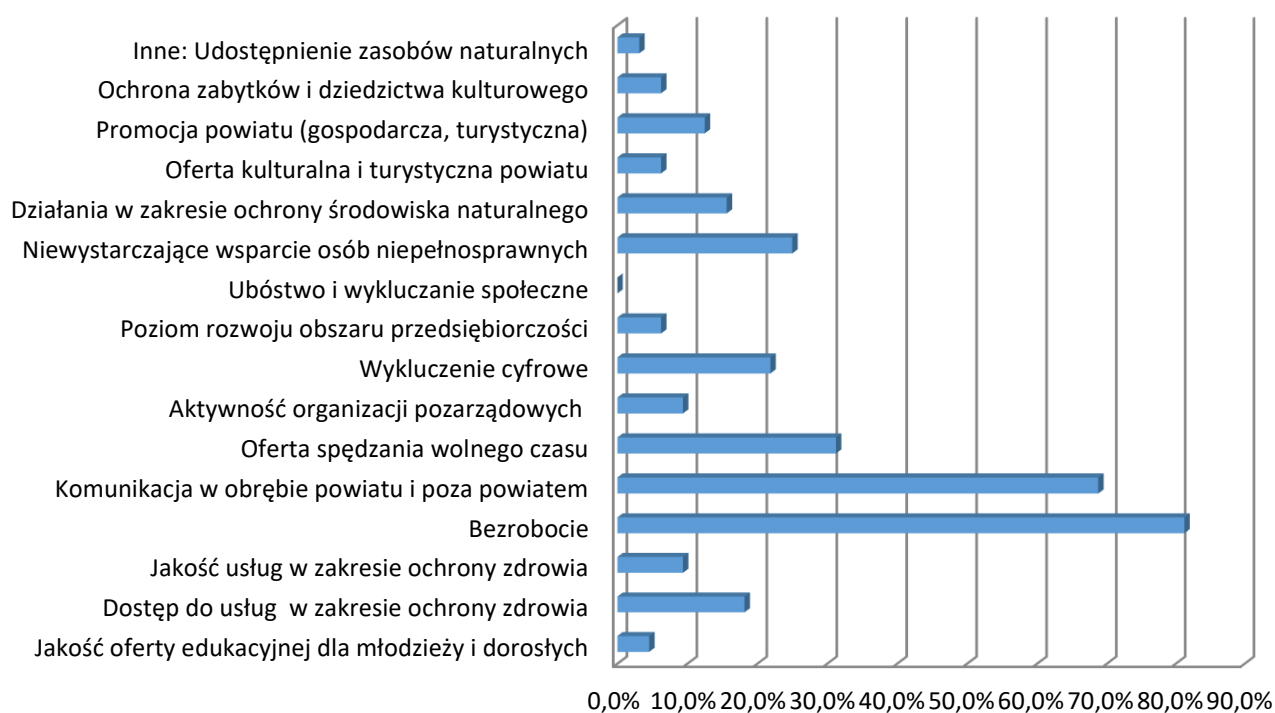
Wskazania respondentów dla pozostałych obszarów usług publicznych plasują się na poziomie oceny „4 -dobry”.

2. W pytaniu zamkniętym dotyczącym **głównych obszarów problemowych** respondenci wskazywali **3** obszary życia, które według ich stanowią barierę w rozwoju regionu i poprawy sytuacji życiowej mieszkańców. Grupa osób badanych odpowiedziała w sposób następujący według kolejności pytań:

Jakość oferty edukacyjnej dla młodzieży i dorosłych	4,55%
Dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia	18,18%
Jakość usług w zakresie ochrony zdrowia	9,38%
Bezrobocie	81,25%
Komunikacja w obrębie powiatu i poza powiatem	68,75%
Oferta spędzania wolnego czasu	31,25%
Aktywność organizacji pozarządowych	9,38%
Wykluczenie cyfrowe	21,88%

Poziom rozwoju obszaru przedsiębiorczości	6,25%
Ubóstwo i wykluczanie społeczne	0,00%
Niewystarczające wsparcie osób niepełnosprawnych	25,00%
Działania w zakresie ochrony środowiska naturalnego	15,63%
Oferta kulturalna i turystyczna powiatu	6,25%
Promocja powiatu (gospodarcza, turystyczna)	12,50%
Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego	6,25%
Inne: Udostępnienie zasobów naturalnych	3,13%

Główne obszary problemowe

Ponad 81% respondentów wskazuje bezrobocie jako główny obszar problemowy, kolejny co do wskazań – blisko 69% stanowi obszar związany z komunikacją w obrębie powiatu i poza nim. Jako najmniej problemowe są postrzegane obszary: ubóstwa i wykluczenia społecznego - brak wskazań; udostępnienie zasobów naturalnych – 3,13% i jakość edukacji dzieci i młodzieży – 4,55%.

Pytania ankietowe nr 3,4,5,6 stanowiły diagnozę obszarów do analizy SWOT i zostały one uporządkowane na podstawie zawartości wskazań respondentów określając propozycję pięć obszarów do pracy warsztatowej:

1. Edukacji i zasoby ludzkie
2. Ochrona zdrowia
3. Infrastruktura (inwestycje)
4. Przedsiębiorczość i rynek pracy
5. Zarządzanie i relacje

6. inne

3. W pytaniu otwartym ankietowani mieli możliwość wskazania kluczowych **mocnych stron (atutów) powiatu stalowowolskiego**. Wśród wymienionych mocnych stron znalazły się wskazania, które zostały uporządkowane w obszary:

- a) Edukacji i zasoby ludzkie:
  - Zasoby ludzkie (wykwalifikowana kadra) – (x2),
  - Bogata oferta szkolnictwa w zakresie szkół prowadzonych przez powiat (x2)
  - Szeroka i atrakcyjna oferta edukacyjna dla młodzieży,
  - Miła i uprzejma obsługa;
- b) Infrastruktura
  - Rozwinięta baza dydaktyczno-szkoleniowa na terenie Powiatu,
  - Rozbudowane i stosunkowo dobrze utrzymane drogi powiatowe,
  - Rozwijająca się w szybkim tempie infrastruktura Powiatu Stalowowolskiego. (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie ulic, place zabaw, orliki)
- c) Przedsiębiorczość i rynek pracy
  - Silny ośrodek przemysłowy,
  - Tradycja Centralnego Okręgu Przemysłowego,
  - Potencjalne tereny inwestycyjne
- d) Zarządzanie i relacje
  - Dobre rozeznanie na temat potrzeb mieszkańców powiatu,
  - Dobra współpraca samorządów gminnych z powiatem w kwestii realizacji wspólnych inwestycji.
  - Dotychczasowa promocja powiatu (x2),
  - Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego
- e) Kultura i tradycja
  - Oferta kulturalna na terenie powiatu,
  - Szeroka oferta dla dzieci ,młodzieży i dorosłych ze strony instytucji kultury i sportu
- f) Walory geograficzne i przyrodnicze
  - Położenie na obszarze Polski o bogatych zasobach przyrodniczych, w stosunkowo niewielkim stopniu zniszczonych przez działalność gospodarczą.
  - Spójność geograficzna powiatu.
  - Ciekawe położenie geograficzne,

4. W pytaniu otwartym ankietowani mogli wskazać kluczowe w swojej ocenie **słabe strony (braki) powiatu stalowowolskiego**. Wymieniono tutaj min.:

- a) Edukacji i zasoby ludzkie
  - brak dostatecznej kontroli nad wydatkami oświatowymi
  - funkcjonowanie systemu edukacji
- b) Ochrona zdrowia
  - Ochrona zdrowia bez uszczegółowienia (x4)
  - Słabe świadczenia usług zdrowotnych (x2)
  - Jakość usług w zakresie ochrony zdrowia (x3)

- Słaby dostęp do lekarzy specjalistów – długi okres oczekiwania (x4)
- c) Infrastruktura (inwestycje)
- Brak terenów inwestycyjnych pod kątem lokalizacji dużych inwestycji (x2)
  - Jakość dróg (dostępność komunikacyjna)
  - Brak dróg szybkiego ruchu
  - Infrastruktura
  - Infrastruktura w zakresie: ścieżki rowerowe, chodniki, oświetlenie.
  - Zagospodarowanie przestrzenne - brak planów miejscowych.
- d) Przedsiębiorczość i rynek pracy
- Słaba promocja gospodarcza i turystyczna
  - Niskie płace pracowników (x2)
  - Brak możliwości zwiększenia dochodów własnych
  - Wysokie bezrobocie x4
  - Brak miejsc pracy
- e) Zarządzanie i relacje
- Kolejki w wydziale komunikacji
  - Usługi administracyjne
  - Stosunkowo niewielkie środki przeznaczone na współpracę powiatu i gmin
- f) Czynniki społeczne
- Niekorzystna sytuacja demograficzna
  - Emigracja osób wykształconych
  - Emigracja ludzi w wieku produkcyjnym
  - Populacja podatna na demagogię
- g) Ochrona środowiska

5. W kolejnym pytaniu otwartym ankietowani proszeni byli o wskazanie **najważniejszych zagrożeń dla rozwoju powiatu stalowowolskiego**. Wymieniono tutaj:

- a) edukacji i zasoby ludzkie
- Brak wykształconej kadry
  - Zbyt mała subwencja oświatowa
  - Zbyt mała ilość szkół technicznych
  - Funkcjonowanie systemu edukacji
- b) Ochrona zdrowia
- niestabilność zasad finansowania procedur w służbie zdrowia (zmniejszanie wartości procedur)
  - względna niewydolność leczenia
  - bardzo zła opieka medyczna w szpitalu
- c) Infrastruktura (inwestycje)
- Złe rozwiązania komunikacyjne na skrzyżowaniach powodujące korki
  - Zagrożenie funkcjonowania PKS
  - Bardzo duże zniszczenie dróg powiatowych
- d) Przedsiębiorczość i rynek pracy

- Bezrobocie
  - Stosowanie umów cywilno-prawnych zamiast umów o pracę (umowy śmieciowe)
  - Emigracja zarobkowa x2
- e) Zarządzanie i relacje
- Niewydolność w zakresie opieki społecznej
  - Usługi administracyjne
  - Brak środków finansowych na inwestycje (x2)
  - Brak samodzielności finansowej
- f) Zjawiska i problemy społeczne:
- Zwiększanie się liczby samochodów
  - Migracja młodzieży x4
  - Tendencje demograficzne (starzenie społeczeństwa) (x3)
  - Zmniejszenie się liczby mieszkańców
  - Narastanie patologii społecznej
  - Zbyt duża dostępność alkoholu dla młodzież
  - Wykluczenie społeczne osób niezaradnych życiowo

6. Pytanie 6 dotyczyło **największy szans dla rozwoju powiatu stalowowolskiego**. Pytanie miało charakter otwarty Ankietowani wskazali:

- a) Edukacji i zasoby ludzkie
- dostosowanie systemu edukacji do potrzeb przedsiębiorstw (x2)
  - inwestycja w edukację
  - dobra baza szkolnictwa wyższego (x2)
  - Potencjał ludzki (wykształcenie, fachowość, zaangażowanie)
- b) Infrastruktura (inwestycje)
- Pozyskanie dużego inwestora
  - Inwestycje w nowe technologie
  - Rozwój turystyki i bazy rekreacyjnej, w tym agroturystyki (x2)
  - Rozwój turystyki, wsparcie dla „Projektu Wisła”
  - Podjęta już inicjatywa rozwoju zakładów pracy na terenie byłej HSW
  - Wykorzystanie potencjału Lotniska w Turbi (x2)
  - Inwestycje w zakresie ścieżek i oświetlenia realizowane w gminach
  - Realizowane inwestycje
  - Budowa nowoczesnej bazy sportowo – rekreacyjnej
  - Rozwijający się przemysł
  - Rozwój transportu zbiorowego
  - Przywrócić połączenie kolejowego Rozwadów – Dębica
  - budowa układów dróg bezkolizyjnych
  - poprawa komunikacji drogowej (obwodnica Stalowej Woli i jej skomunikowanie z S19)
- c) Przedsiębiorczość i rynek pracy
- Promocja powiatu w obszarze tradycji i gospodarki

- Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy (x2)

d) Zarządzanie i relacje

- Pozyskiwanie środków z UE (x3)
- Współpraca z pobliskimi gminami
- Współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju zintegrowanego transportu zbiorowego

7. W kolejnym pytaniu ankietowani proszeni byli o wskazanie **drogi lub dróg powiatowych mających kluczowe znaczenie dla połączeń komunikacyjnych na terenie powiatu stalowowolskiego**. Wskazano następujące drogi:

- Stalowa Wola – Pysznica (1024 R) x5
- Poniatowskiego (1025R)
- Przemysłowa, Bojanowska (1027R)
- ul. Dąbrowskiego
- 857 Zaklików Borów
- 855
- 856
- 77 - brak oznaczonych przejść dla pieszych, przy obiektach użyteczności publicznej np. boisko, trasa Turbia Zaleszany x4

a) Inne odpowiedzi:

- Przejazdy kolejowe
- Drogi powiatowe zlokalizowane na terenie miasta Stalowej Woli oraz drogi bezpośrednio łączące się z tym miastem
- Drogi służące mieszkańcom gmin – utrzymanie w odpowiednim zakresie
- Wszystkie są ważne

8. W kolejnym pytaniu ankietowani mogli wskazać **drogi powiatowe które wymagają natychmiastowego remontu**. Wskazano drogi będące w zarządzie administracji różnego szczebla; począwszy od dróg gminnych aż, po drogi krajowe. Poniżej wskazane drogi (zaznaczenia to drogi powiatowe):

- Zarzecze – Rzeczyca (od Pysznicy do Jastkowic)
- Stany – Grębów
- Brandwica – Pysznica
- Stalowa Wola – Pilchów
- Kępie Zaleszańskie – Radomyśl – rondo w Zaleszanych x2
- Chwałowice - Antoniów – Radomyśl– Dabrowa Rzeczycka x3
- Radomyśl - Zbydniów
- Wszystkie, bieżącej konserwacji i napraw szczególnie polna i łuki drogowe
- Chwałowice (Nowa Wieś) – Witkowice x3

- j) Kotowa Wola – Zbydniów
- k) Charzewice- Pilchów
- l) Zaleszany- Grębów
- m) Turbia- Zbydniów
- n) przebudowa drogi powiatowej 1019R
- o) Odcinek Stalowa Wola Turbia nie skończone pobocza, stwarzają zagrożenie.
- p) ul. Żwirki i Wigury
- q) Aktualnie remontowana ul. Poniatowskiego
- r) ul. J.Dąbrowskiego (2502R) x3
- s) ul. Poniatowskiego (1025R) x 3
- t) ul. Ogrodowa w Stalowej Woli
- u) Chyba wszystkie

9. Ankietowani wskazali następujące **przedsięwzięcia/ inwestycje, które w ich opinii powinny być zrealizowane w najbliższej perspektywie czasowej:**

- a) Drogi:
  - a. - Obwodnica Stalowej Woli wraz z bezkolizyjnym połączeniem z drogą powiatową Stalowa Wola – Pysznica (x2)
  - b. Dokończenie przebudowy ul. Poniatowskiego (x2)
  - c. ul J.Dąbrowskiego
  - d. - Stała poprawa dróg powiatowych
  - e. - szybkie dokończenie remontu mostu na rzece San w ciągu drogi Radomyśl - Zaleszany
  - f. - budowa drogi szybkiego ruchu
  - g. - uzupełnienie brakującego chodnika między Dąbrową Rzeczycką a Rzeczycą Okrągłą
  - h. - budowa chodnika od skrzyżowania w kierunku Kraśnika w Dąbrowie Rzeczyckiej w kierunku ścieżki rowerowej w Woli Rzeczyckiej
  - i. dokończenie chodnika przy drodze powiatowej w Kępiu Zaleszańskim od Stadionu do torów
  - j. dokończenie chodników i ścieżek rowerowych przy drogach powiatowych (x3)
- b) Szpital
  - a. inwestycje w obszarze szpitala powiatowego x3
  - b. rozbudowa i modernizacja szpitala x 2
  - c. inwestycja w sprzęt, dokadrowanie ok. 100 000 000 zł
  - d. rozbudowa Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego
- c) Remontu portu lotniczego i zagospodarowanie terenu wokół lotniska w Turbi
- d) Rewitalizacja Rozwadowa
- e) Wymiana taboru autobusów PKS Stalowa Wola x 2
- f) Publiczny transport drogowy x2
- g) Dworce kolejowe
- h) Przygotowanie miejsc godnej pracy
- i) Zachęcenie inwestorów do otwierania zakładów pracy na terenie powiatu
- j) Remonty i doposażenie szkół w poszczególnych gminach wraz z utworzeniem odpowiednio wyposażonych pracowni komputerowych, fizycznych i biologicznych oraz zagospodarowanie terenów wokół szkół.
- k) Bieżnia przy Centrum Edukacji Zawodowej
- l) Usprawnienie obsługi interesantów w Wydziale Komunikacji,
- m) Zagospodarowanie budynku po Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej przy ul. Okulickiego

Respondenci w większości potrzebę realizacji inwestycji w obszarze infrastruktury drogowej - przebudowa, poprawa nawierzchni lub wykonanie chodników i ścieżek rowerowych. Wiele wskazań dotyczyło dokończenia trwających już inwestycji. Liczne wskazania dotyczą również inwestycji w służących poprawie jakości ochrony zdrowia oraz publicznego transportu osobowego.

Część wskazań nie jest adresowana do konkretnej inwestycji a jedynie obszaru działań, który powinien zostać wg. Badanych doinwestowany.

10. Na otwarte pytania dotyczące **wskazania istotnych elementów w kontekście opracowywanej Strategii Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego**, ankietowani wskazali zróżnicowane odpowiedzi:

- a) pozyskanie terenów inwestycyjnych m.in. od Lasów Państwowych
- b) stworzenia atrakcyjnych miejsc do inwestowania dla potencjalnych pracodawców - przy zachowaniu równowagi w zakresie ochrony środowiska
- c) dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb przedsiębiorstw
- d) zastosowanie realistycznego podejścia do opracowanej Strategii uwzględniającego sytuację demograficzną i realną ofertę dla poważnych inwestorów
- e) bezpieczeństwo komunikacyjne
- f) komunikacja
- g) zagadnienia dotyczące ścieżek, chodników i oświetlenia
- h) rozwój infrastruktury w gminach
- i) wskazany duży stopień ogólności przygotowywanego dokumentu
- j) objęcie strategią wszystkich zadań własnych powiatu
- k) tworzenie miejsc pracy dla kobiet
- l) utworzenie Centrum Opieki Długoterminowej
- m) przekazanie gminom niektórych dróg powiatowych

Wnioski i rekomendacje:

W badaniu ankietowym przeprowadzonym w okresie od 14 kwietnia do 10 maja 2017 r. wzięło udział 32 osoby będące radnym powiatu stalowowolskiego lub pracujące na stanowisku kierownika wydziału w samorządzie gminnym lub powiatowym. Najliczniejszą grupą badanych stanowią osoby w wieku 46-60 lat. Najliczniejsza grupa respondentów pochodziła z gminy Radomyśl nad Sanem i z Zaleszan. Z gminy Zaleszany nie spłynęła żadna ankieta.

Badani oceniali realizowane przez powiat usługi publiczne.

Najwięcej uwag skierowanych było do usług realizowanych w obszarze ochrony zdrowia i dotyczyły one zarówno dostępności jak i jakości usług zdrowotnych.

Najwyżej oceniono dostęp do informacji o działaniach władz powiatu oraz jakość usług administracyjnych.

Jako problemowy, badani wskazują bezrobocie oraz komunikację w obrębie powiatu poza nim.

W mocnych stronach wskazują działania w obszarze edukacji, zasobów ludzkich oraz infrastruktury i przedsiębiorczość; jako słabe strony najczęściej wskazują: ochronę zdrowia, infrastrukturę, przedsiębiorczość i rynek pracy oraz czynniki społeczne.

W pytaniu o zagrożenia dla rozwoju Powiatu wskazywali zewnętrzne zjawiska najczęściej w obszarze edukacji, ochrony zdrowia, komunikacji oraz zjawiska związane demografią.

Jako szanse, które można wykorzystać, samorządowcy widzieli w obszarze edukacji i inwestycji.

W pytaniu o kluczowe jak i te które wymagają remontu, wskazywano drogi leżące w gestii od samorządu gminnego aż po GDDKiA, bez odniesienia się konkretnego do dróg powiatowych.

Powyższe zapisy powinny stanowić materiał pod dyskusję osób uczestniczących w warsztatach.

Załącznik nr 6. Raporty z badania ankietowego przedsiębiorców.

Ankiety w wersji elektronicznej uzupełniło 2 przedsiębiorców z gminy Bojanów.

Obaj działają w branży usługowej.

Wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwach: 1 – do 2 osób; 1 – do 9 osób;

Na pytanie zamknięte: Czy jest Pani / Pan zadowolona/y z usług publicznych realizowanych na terenie powiatu? Respondenci odpowiadali w sposób następujący dla każdego obszaru (odpowiedzi gdzie 1 oznaczał bardzo zły, 5 bardzo dobry)

	1	2	3	4	5	Nie wiem
Funkcjonowanie systemu edukacji szczególnie na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i kształcenia ustawicznego			1		1	
Jakość i poziom kształcenia szczególnie na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i kształcenia ustawicznego			1		1	
Dostęp do usług w zakresie ochrony zdrowia			2			
Jakość usług w zakresie ochrony zdrowia	1	1				
Zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;			1	1		
Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	1		1			
Dostępność komunikacyjna w tym transport zbiorowy				2		
Jakość sieci dróg powiatowych		1		1		
Dostęp do różnorodnych form rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu			1	1		
Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspieranie społeczeństwa obywatelskiego			2			
Dostępność budynków użytku publicznego podlegających powiatowi dla osób niepełnosprawnych			1	1		
Dostępność i jakość sieci telekomunikacyjnej			1	1		
Pomoc społeczna i polityka prorodzinna			1		1	
Wsparcie osób niepełnosprawnych			1	1		
Dostęp do informacji o działaniach władz powiatu				2		
Dostęp do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.			1	1		
Promocja powiatu w obszarze gospodarki, turystyki i ochrony środowiska	1		1			
Ochrona środowiska i udostępnianie zasobów naturalnych			1	1		
Jakość usług administracyjnych świadczonych przez powiat		1		1		

W pytaniu zamkniętym dotyczącym oczekiwań wobec władz lokalnych respondenci wskazywali **3 najważniejsze** obszary życia, które według ich stanowią klucz do rozwoju regionu.

Rozwój infrastruktury drogowej	16,67 %
Rozwój transportu zbiorowego	
Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej	
Zapewnienie pracowników o odpowiednich kwalifikacjach dla firm działających na terenie powiatu	16,67 %
Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej	16,67 %
Poprawa warunków życia dla mieszkańców w tym dostępu do usług w zakresie ochrony zdrowia, oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	16,67 %
Poprawa bezpieczeństwa w tym zabezpieczenia przed skutkami powodzi i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom	
Promocja powiatu na zewnątrz	
Dostęp do informacji publicznej	
Podniesienie jakości działań w zakresie pracy Starostwa Powiatowego	
Rozwój współpracy i aktywizacja przedsiębiorców oraz mieszkańców	33,33 %

Na pytanie czy Państwa firma napotykała w ciągu ostatniego roku problemy w znalezieniu pracowników o określonych kwalifikacjach – 100 % respondentów odpowiedziało TAK

Poprosiliśmy o wskazanie o jakich kwalifikacjach brakuje pracowników na powiatowym rynku pracy, odpowiedzi były następujące:

- Specjalistów - budowlańców
- Ogrodnik, pracownik gospodarczy

Na pytanie czy Państwa firma napotykała w ciągu ostatniego roku problemy w zakresie dostępności komunikacyjnej (brak lub zły stan dróg), respondenci odpowiedzieli:

- Tak 50 % - Zła jakość nawierzchni, złe oznakowanie
- Nie 50%

Na pytanie jak Państwa firma ocenia warunki do rozwoju firm na terenie Powiatu Stalowowolskiego w zakresie współpracy firm i władz lokalnych oraz wspólnej promocji, respondenci odpowiedzieli:

- Złe 50 %
- Dobrze 50 %

Na pytanie jak Państwa firma ocenia dostępne na terenie powiatu instrumenty wsparcia w zakresie zatrudnienia nowych pracowników (staże, szkolenia, dofinansowanie do tworzenia miejsc pracy itp.) , respondenci odpowiedzieli:

- Bardzo źle – 50 %
- Dobrze - 50 %

Na pytanie jak Państwa firma ocenia dostępne na terenie powiatu wsparcie dla pracodawców i pracowników w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, respondenci odpowiedzieli:

- Przeciętnie – 50 %
- Dobrze – 50 %

Propozycje przedsięwzięć jakie należy zrealizować pod kątem rozwoju powiatu w latach 2017-2023:

1. Remont dróg powiatowych na terenach wiejskich, szczególnie w małych miejscowościach.
2. Organizacja targów gospodarczych firm z terenu powiatu - możliwość poznania różnych firm naszego regionu i ich produktów.
3. Podkreślanie i rozwój turystyki w naszym regionie, wykorzystanie bogactw naturalnych (Puszcza Sandomierska, lasy, rzeki...)

Ankieta skierowana do przedsiębiorców została zamieszczona na stronie Starostwa Powiatowego w Stalowej Woli w okresie, oraz została rozesłana drogą mailową bezpośrednio na adresy różnych podmiotów gospodarczych z możliwością wypełnienia jej on-line.

Ankietę wypełniło 2 przedsiębiorców, co powoduje, że nie można mówić o reprezentatywności badanej grupy a tym samym zebrany materiał w wyniku badania ankietowego wśród przedsiębiorców nie stanowi materiału, mogącego posłużyć analizie badawczej. Pytanie jakie nasuwa się po przeprowadzonym badaniu, to: „Dlaczego jest taki stan rzeczy? Czy ankieta nie dotarła do odpowiedniej grupy respondentów? Czy przedsiębiorcy nie czują potrzeby, aby ich wyrazić swoją opinię, która mogłaby być uwzględniona w powiatowym dokumencie strategicznym?